

Uradni list Republike Slovenije

Internet: www.uradni-list.si

e-pošta: info@uradni-list.si

Št. **177** Ljubljana, torek **1. 12. 2020**

ISSN **1318-0576** Leto **XXX**

DRŽAVNI ZBOR

3110. Zakon o varstvu osebnih podatkov na področju obravnavanja kaznivih dejanj (ZVOPOKD)

Na podlagi druge alineje prvega odstavka 107. člena in prvega odstavka 91. člena Ustave Republike Slovenije izdajam

U K A Z

o razglasitvi Zakona o varstvu osebnih podatkov na področju obravnavanja kaznivih dejanj (ZVOPOKD)

Razlašam Zakon o varstvu osebnih podatkov na področju obravnavanja kaznivih dejanj (ZVOPOKD), ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije na seji dne 20. novembra 2020.

Št. 003-02-9/2020-8

Ljubljana, dne 28. novembra 2020

Borut Pahor
predsednik
Republike Slovenije

Z A K O N

O VARSTVU OSEBNIH PODATKOV NA PODROČJU OBRAVNAVANJA KAZNIVIH DEJANJ (ZVOPOKD)

I. POGLAVJE SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

(vsebina)

(1) Ta zakon ureja varstvo pri obdelavi osebnih podatkov, ki jih policija, državna tožilstva, Uprava Republike Slovenije za probacijo, Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij in drugi državni organi Republike Slovenije, ki so zakonsko določeni kot pristojni za področja preprečevanja, pregona, odkrivanja ali pregonov kaznivih dejanj ali izvrševanja kazenskih sankcij (v nadaljnjem besedilu: pristojni organi), obdelujejo za namene izvrševanja teh pristojnosti.

(2) Ta zakon ureja tudi, kdaj sodišča, ki odločajo v kazenskih zadevah, uporabljajo določbe tega zakona o obdelavi in dostopu do osebnih podatkov v kazenskih zadevah.

(3) Ta zakon ureja tudi pogoje za zakonito in pošteno obdelavo osebnih podatkov, postopke in načine odkrivanja in preprečevanja nezakonitih posegov v pravice posameznice ali posameznika (v nadaljnjem besedilu: posameznik), na katerega se nanašajo osebni podatki, načine uveljavljanja njegovih pravic in prenos osebnih podatkov tretjim državam in mednarodnim organizacijam. Za učinkovito varstvo zakonitosti in poštenosti obdelave osebnih podatkov ureja tudi nadzorna pooblastila in nadzorne ukrepe nadzornega organa ter odgovornost za prekrške glede njihovih kršitev.

(4) S tem zakonom se v pravni red Republike Slovenije prenašata Direktiva (EU) 2016/680 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, ki jih pristojni organi obdelujejo za namene preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja ali pregonov kaznivih dejanj ali izvrševanja kazenskih sankcij, in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Okvirnega sklepa Sveta 2008/977/PNZ (UL L št. 119 z dne 4. 5. 2016, str. 89), zadnjič popravljena s Popravkom (UL L št. 127 z dne 23. 5. 2018, str. 20), (v nadaljnjem besedilu: Direktiva 2016/680/EU) ter Direktiva (EU) 2016/681 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o uporabi podatkov iz evidence podatkov o potnikih (PNR) za preprečevanje, odkrivanje, preiskovanje in pregon terorističnih in hudih kaznivih dejanj (UL L št. 119 z dne 4. 5. 2016, str. 132) v delu, ki se nanaša na položaj in naloge pooblaščenih oseb za varstvo osebnih podatkov.

2. člen

(prepoved diskriminacije glede obdelave osebnih podatkov)

Obdelava osebnih podatkov je prepovedana, če se izvaja na način ali ima za posledico nedopustno diskriminacijo glede na narodnost, raso, barvo kože, veroizpoved, etnično pripadnost, spol, jezik, politično ali drugo prepričanje, spolno usmerjenost, spolno identiteto, premoženjsko stanje, kraj rojstva, izobrazbo, družbeni položaj, državljanstvo, kraj oziroma vrsto prebivališča, zdravstveno stanje, genske predispozicije ali katero koli drugo osebo okoliščino posameznika.

3. člen

(področje uporabe)

Določbe tega zakona se uporabljajo za obdelave osebnih podatkov, ki se v celoti ali delno izvajajo z avtomatiziranimi sredstvi, in za obdelave osebnih podatkov, ki so del zbirke ali so namenjeni oblikovanju dela zbirke, ki se ne izvajajo z avtomatiziranimi sredstvi.

4. člen

(pomen izrazov)

Izrazi, uporabljeni v tem zakonu, pomenijo:

1. »osebni podatek« je katera koli informacija v zvezi z določenim ali določljivim posameznikom (v nadaljnjem bese-

dilu: posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki); določljiv posameznik je tisti, ki ga je mogoče neposredno ali posredno določiti, zlasti z navedbo identifikatorja, kot so ime, identifikacijska številka, podatki o lokaciji in spletni identifikator, ali z navedbo enega ali več dejavnikov, značilnih za fizično, fiziološko, gensko, duševno, gospodarsko, kulturno ali družbeno identiteto tega posameznika;

2. »obdelava« je vsako dejanje ali niz dejanj, ki se izvaja v zvezi z osebnimi podatki ali nizi osebnih podatkov z avtomatiziranimi sredstvi ali brez njih, kot so zbiranje, beleženje, urejanje, strukturiranje, shranjevanje, prilagajanje ali spreminjanje, priključitev, vpogled, uporaba, razkritje s posredovanjem, razširjanje ali drugačno omogočanje dostopa, prilagajanje ali kombiniranje, omejevanje, izbris ali uničenje;

3. »omejitev obdelave« je označevanje shranjenih osebnih podatkov zaradi omejevanja njihove obdelave v prihodnosti;

4. »oblikovanje profilov« je vsaka oblika avtomatizirane obdelave osebnih podatkov, ki vključuje uporabo osebnih podatkov za ocenjevanje nekaterih osebnih vidikov v zvezi s posameznikom, zlasti za analizo ali predvidevanje uspešnosti pri delu, ekonomskega položaja, zdravja, osebnega okusa, interesov, zanesljivosti, vedenja, lokacije ali gibanja tega posameznika;

5. »psevdonimizacija« je obdelava osebnih podatkov na tak način, da osebnih podatkov brez dodatnih informacij ni več mogoče pripisati specifičnemu posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki, če se take dodatne informacije hranijo ločeno ter zanje veljajo tehnični in organizacijski ukrepi za zagotavljanje, da se osebni podatki ne pripišejo določenemu ali določljivemu posamezniku;

6. »zbirka« je vsak strukturiran niz osebnih podatkov, dostopnih v skladu s posebnimi merili, niz pa je lahko centraliziran, decentraliziran ali razpršen na funkcionalni ali geografski podlagi;

7. »upravljavalec« je pristojni organ, ki sam ali skupaj z drugimi določa sredstva obdelave osebnih podatkov v skladu z namenom, določenim v zakonu; upravljavalec je lahko tudi drug državni organ, določen z zakonom ali obdelovalec v skladu z določbami tega zakona;

8. »obdelovalec« je fizična ali pravna oseba, državni organ, organ samoupravne lokalne skupnosti, javna agencija ali drugo telo, ki obdeluje osebne podatke v imenu upravljavca;

9. »uporabnik« je fizična ali pravna oseba, državni organ, organ samoupravne lokalne skupnosti, javna agencija ali drugo telo, ki so mu bili osebni podatki razkriti, ne glede na to, ali je tretja oseba ali ne. Državni organi, ki imajo za obdelavo osebnih podatkov zakonsko podlago in so jim osebni podatki posredovani za zakonit namen obdelave, niso uporabniki po določbah tega zakona;

10. »privolitve« posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, je vsako prostovoljno, konkretno, informirano in nedvoumno ravnanje v obliki izjave ali jasnega pritrdilnega dejanja, iz katerega je mogoče sklepati na želje posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, s katerim izrazi strinjanje z obdelavo osebnih podatkov, ki se nanašajo nanj;

11. »kršitev varnosti osebnih podatkov« je kršitev varnosti, ki povzroči nenamerno ali nezakonito uničenje, izgubo, spremembo, nepooblaščen razkritje ali dostop do osebnih podatkov, ki so poslani, shranjeni ali kako drugače obdelani;

12. »posebne vrste osebnih podatkov« so osebni podatki, ki razkrivajo rasno ali etnično poreklo, politično mnenje, versko ali filozofsko prepričanje ali članstvo v sindikatu, obdelavo genskih podatkov, biometričnih podatkov za namen edinstvene identifikacije posameznika, podatke v zvezi z zdravjem posameznikov in podatke v zvezi s posameznikovim spolnim življenjem ali spolno usmerjenostjo;

13. »genski podatki« so osebni podatki v zvezi s podedovanimi ali pridobljenimi genskimi značilnostmi posameznika, ki dajejo edinstvene informacije o fiziologiji ali zdravju tega

posameznika in so zlasti rezultat analize biološkega vzorca zadevnega posameznika;

14. »biometrični podatki« so osebni podatki, ki so rezultat posebne tehnične obdelave v zvezi s fizičnimi, fiziološkimi ali vedenjskimi značilnostmi posameznika, ki omogočajo ali potrjujejo edinstveno identifikacijo tega posameznika, kot so podoba obraza ali daktiloskopski podatki;

15. »podatki o zdravstvenem stanju« so osebni podatki, ki se nanašajo na telesno ali duševno zdravje posameznika, vključno z zagotavljanjem zdravstvenih storitev, in razkrivajo informacije o njegovem zdravstvenem stanju;

16. »nadzorni organ« je Informacijski pooblaščenec, določen z zakonom, ki ureja Informacijskega pooblaščenca;

17. »nadzorne osebe« so informacijski pooblaščenec in nadzorniki za varstvo osebnih podatkov, kot jih določa zakon, ki ureja Informacijskega pooblaščenca, kadar izvajajo nadzor po določbah tega zakona;

18. »mednarodna organizacija« je organizacija in njena podrejena telesa, ki jih ureja mednarodno javno pravo, ali katera koli druga telesa, ustanovljena z mednarodno pogodbo med dvema ali več državami ali na podlagi take mednarodne pogodbe;

19. »izbris« je trajna odstranitev ali uničenje osebnega podatka, tako da ga ni več mogoče obnoviti;

20. »anonimiziranje« je takšna sprememba osebnih podatkov, da jih ni več mogoče povezati s posameznikom ali je to mogoče le z nesorazmerno velikimi naporji, stroški ali porabo časa; tako anonimizirani podatki pa ne veljajo za osebne podatke po tem zakonu;

21. »blokiranje« je takšna označitev ali izločitev osebnih podatkov, da se omeji ali prepreči njihova nadaljnja obdelava, blokirani podatki pa veljajo za osebne podatke po tem zakonu;

22. »povezovalni znak« je osebna identifikacijska številka in druge z zakonom opredeljene enolične identifikacijske številke posameznika, z uporabo katerih je mogoče zbrati oziroma priklicati osebne podatke iz zbirk osebnih podatkov, v katerih so enolične identifikacijske številke obdelovane, ter druge podobne znake v javnem sektorju, ki se redno ali sistematično uporabljajo za povezovanje zbirk med različnimi upravljavci ali dveh ali več zbirk, ki jih upravlja en upravljavalec;

23. »kazenska zadeva sodišča« je izvajanje sodne oblasti, kar vključuje opravljanje preiskave in preiskovalnih dejanj, sojenje in obravnavanje pravnih sredstev v kazenski zadevi iz pristojnosti sodišč s splošno pristojnostjo, kot jo določa zakon, ki ureja sodišča, ter o kateri odloča sodišče v skladu z zakoni, ki urejajo sodne postopke;

24. »zakon« je ta zakon, drugi zakoni, obvezujoče mednarodne pogodbe, ki zavezujejo Republiko Slovenijo, ter pravni akti ali odločitve Evropske unije, katerih določbe so enakovredne zakonom in neposredno uporabljive ali neposredno učinkovite.

5. člen

(načela varstva osebnih podatkov)

Osebni podatki:

1. se obdelujejo zakonito, pošteno in pregledno za posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki (zakonitost, poštenost in preglednost);

2. se zbirajo za določene, izrecne in zakonite namene ter jih ni dovoljeno nadalje obdelovati na način, ki ni združljiv s temi nameni (omejitev namena);

3. so ustrezni, relevantni in omejeni na to, kar je potrebno za namene, za katere se obdelujejo (najmanjši obseg podatkov);

4. so točni in, kadar je to potrebno, posodobljeni; sprejeti je treba vse razumne ukrepe za zagotovitev, da se netočni osebni podatki brez odlašanja izbrišejo ali popravijo ob upoštevanju namenov, za katere se obdelujejo (točnost in posodobljenost);

5. se hranijo v obliki, ki dopušča identifikacijo posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, le toliko časa, kolikor je potrebno za izpolnitev namena, za katerega se osebni podatki obdelujejo, razen če je z zakonom določen drug rok hrambe (omejitev roka hrambe);

6. se obdelujejo na način, ki zagotavlja ustrezno varnost osebnih podatkov, vključno z zaščito pred nedovoljeno ali nezakonito obdelavo, pred nenamerno izgubo, uničenjem, poškodbo ali izgubo razpoložljivosti, z ustreznimi tehničnimi ali organizacijskimi ukrepi (celovitost, zaupnost in razpoložljivost).

6. člen

(zakonitost obdelave)

(1) Obdelava osebnih podatkov za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona je zakonita le, če je potrebna in v obsegu, v katerem je potrebna, za opravljanje nalog pristojnih organov, določenih z zakonom, ter če vrste osebnih podatkov, kategorije posameznikov, na katere se ti osebni podatki nanašajo, namen obdelave in rok hrambe ali rok za redni pregled potrebe po hrambi določa zakon.

(2) Pristojni organi lahko obdelujejo tudi osebne podatke posameznika, ki je podal privolitev za obdelavo svojih osebnih podatkov za enega ali več namenov iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, če takšno možnost, namen obdelave in vrste osebnih podatkov, ki naj se obdelujejo, določa zakon.

(3) Pristojni organi lahko ne glede na namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona izjemoma in ob upoštevanju konkretnih okoliščin zadeve obdelujejo osebne podatke, nujno potrebne za varovanje življenja ali telesa posameznika, na katerega se osebni podatki nanašajo, ali druge osebe. Po izvedeni obdelavi pristojni organ sestavi poročilo o razlogih za obdelavo in obsegu obdelanih osebnih podatkov. Poročilo se najpozneje v osmih dneh po izvedeni obdelavi posreduje posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki, in je na razpolago nadzornemu organu.

7. člen

(zakonitost obdelave posebnih vrst osebnih podatkov)

(1) Obdelava posebnih vrst osebnih podatkov je prepovedana.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka je obdelava posebnih vrst osebnih podatkov zakonita, če je skladna z določbami prejšnjega člena, so v zakonu določeni pogoji in ukrepi, s katerimi je zagotovljeno ustrezno varstvo človekovih pravic ali temeljnih svoboščin posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, in:

1. je nujno potrebna za opravljanje nalog pristojnih organov, določenih z zakonom, ali

2. jih je posameznik očitno naredil javno dostopne ali objavil, razen če gre za komunikacijo znotraj dejansko ožjega kroga oseb.

8. člen

(obdelava osebnih podatkov za druge namene)

(1) Obdelava osebnih podatkov s strani istega ali drugega pristojnega organa za druge namene obdelave od tistih, za katere so bili podatki pridobljeni, je dovoljena, če ti nameni obdelave spadajo med namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona in tako določa zakon.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek se osebni podatki, ki jih pristojni organi zbirajo za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, ne obdelujejo za druge namene, kot so nameni iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, razen če to dovoljuje zakon. V tem primeru za obdelavo veljajo določbe Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov)

(UL L št. 119 z dne 4. 5. 2016, str. 1), zadnjič popravljene s Popravkom (UL L št. 127 z dne 23. 5. 2018, str. 2), zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov, in drugih zakonov.

9. člen

(razlikovanje med različnimi kategorijami posameznikov)

Pristojni organ pri obdelavi v največji možni meri in z uporabo razumnih ukrepov razlikuje med osebnimi podatki različnih kategorij posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, kot so:

1. osumljenci;
2. obdolženci;
3. obtoženci;
4. obsojenci;

5. žrtve kaznivega dejanja ali osebe, pri katerih določena dejstva upravičujejo domnevo, da so ali bi lahko bile žrtve kaznivega dejanja;

6. druge osebe, povezane s kaznivim dejanjem, zlasti osebe, ki bi lahko nastopale kot priče, osebe, ki lahko podajo informacije o kaznivem dejanju, ali osebe, ki so ali so bile v stiku ali povezane z osebami iz 1. do 5. točke tega člena.

10. člen

(razlikovanje med osebnimi podatki, ki temeljijo na dejstvih, in osebnimi podatki, ki temeljijo na osebnih ocenah)

Pristojni organ pri obdelavi v največji možni meri razlikuje med osebnimi podatki, ki temeljijo na dejstvih, in osebnimi podatki, ki temeljijo na osebnih ocenah. Pristojni organ izvaja redno notranje preverjanje skladnosti teh obdelav in to dokumentira. Pri tem osebne podatke, ki temeljijo na osebnih ocenah, v največji možni meri ustrezno označi in utemelji na način, ki omogoča naknadno preverjanje teh ocen.

11. člen

(avtomatizirano odločanje in oblikovanje profilov)

(1) Odločanje, ki temelji izključno na avtomatizirani obdelavi osebnih podatkov, vključno z oblikovanjem profilov, ki ima lahko negativne posledice za pravni položaj ali pravice posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, ali ga lahko bistveno prizadene, je prepovedano, razen če je to določeno z zakonom, ki določa pravico posameznika, da zahteva vsaj ponovni in ročni pregled odločitve s strani fizične osebe pri pristojnem organu in da do odločitve izrazi lastno stališče, ter določa tudi druge ukrepe za zagotavljanje ustreznega varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki jih mora izvesti pristojni organ.

(2) Odločitve iz prejšnjega odstavka ne smejo temeljiti na obdelavi posebnih vrst osebnih podatkov, razen če zakon določa ustrezne ukrepe za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter zakonitih interesov posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, kot je privolitev posameznika v tako obdelavo.

(3) Pred sprejetjem zakona, ki določa avtomatizirano odločanje, mora pristojni predlagatelj zakona izvesti oceno učinka iz 49. člena tega zakona.

(4) Oblikovanje profilov v okviru avtomatizirane ali drugačne obdelave posebnih vrst osebnih podatkov, ki ima za posledico diskriminacijo posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, je prepovedano.

12. člen

(sodno varstvo)

(1) Posameznik, ki meni, da določeno dejanje obdelave njegovih osebnih podatkov s strani pristojnega organa ali obdelovalca krši določbe tega zakona ali drugih zakonov, ki urejajo obdelavo ali varstvo osebnih podatkov za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, lahko zahteva sodno varstvo svojih pravic ves čas, dokler kršitev traja, brez pred-

hodnega uveljavljanja pravic po drugih določbah tega zakona ali drugih pravnih sredstev.

(2) Posameznik lahko s sodnim varstvom po določbah tega člena zahteva poleg prenehanja kršitve in vzpostavitve zakonitega stanja tudi povrnitev škode.

(3) Če je kršitev iz prvega odstavka tega člena prenehala, lahko posameznik s tožbo zahteva ugotovitev, da je kršitev obstajala.

(4) V postopku po prvem, drugem in tretjem odstavku tega člena odloča upravno sodišče po postopku, ki ga zakon, ki ureja upravni spor, določa za tožbo zaradi kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin, posameznik pa lahko v tožbo vključi tudi odškodninski zahtevek.

(5) V postopku pred upravnim sodiščem je javnost izključena, če sodišče na predlog posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, iz utemeljenih razlogov ne odloči drugače.

(6) Sodišče v postopku odloči najpozneje v šestih mesecih.

13. člen

(zastopanje s strani nevladnih organizacij)

Posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, lahko pisno pooblasti nevladno organizacijo s področja varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki ima status nevladne organizacije v javnem interesu, da v njegovem imenu glede obdelav njegovih osebnih podatkov uveljavlja sodno varstvo ali vložijo pritožbo ali prijavo po določbah tega zakona.

14. člen

(omejitev seznanitve z osebnimi podatki)

(1) Posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, do dokončnosti odločitve v postopku uveljavljanja pravic po tem zakonu nima pravice do seznanitve z osebnimi podatki, če:

1. bi to lahko glede na okoliščine konkretne zadeve škodovalo izvedbi uradnih postopkov ali varstvu ali uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin tretjih oseb ter je omejitev vpogleda v osebne podatke nujna in sorazmerna ali

2. mu je ta pravica omejena na podlagi 20. člena tega zakona.

(2) Če je posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki, z zakonom prepovedan ali omejen dostop do ali seznanitev z osebnimi podatki, se mu tudi ne dovoli pregled in prepis dokumentov zadeve oziroma dela spisa pristojnega ali nadzornega organa, ki vsebuje te podatke.

(3) Po dokončnosti odločitve v postopku uveljavljanja pravic po tem zakonu lahko posameznik pregleda dokumente zadeve oziroma spisa v obsegu, dovoljenem z odločitvijo pristojnega ali nadzornega organa.

(4) Proti sklepu, s katerim se omeji seznanitev z osebnimi podatki, ni posebne pritožbe, sklep pa se sme izpodbijati skupaj z odločitvijo o glavni stvari.

15. člen

(preverjanje identitete posameznika)

(1) Če pristojni organ, drug upravljavec, obdelovalec ali nadzorni organ upravičeno dvomi o identiteti posameznika, ki je vložil zahtevo iz drugega odstavka 18. člena tega zakona, pritožbo iz 27. člena tega zakona ali prijavo iz 33. člena tega zakona, lahko od njega zahteva dodatne informacije, potrebne za potrditev njegove identitete, ali pa zahteva vpogled v njegov uradni identifikacijski dokument iz 60. člena tega zakona, postopek identifikacije pa lahko opravi tudi z uporabo sredstev elektronske identifikacije ali z uporabo drugih sredstev informacijske tehnologije.

(2) Če tako določa drug zakon, se lahko preverjanječnosti izvede tudi ob zajemu posameznikovih osebnih podatkov, njihovi spremembi ali dopolnitvi. Osebni podatki, ki

se pridobijo pri tem, se lahko obdelujejo le za ta namen in se jih sme za namen izkazovanja skladnosti obdelave s tem zakonom hraniti dve leti od zaključka obdelave.

16. člen

(zavarovanje osebnih podatkov, ki so predmet postopka)

(1) Pristojni organ, drug upravljavec ali obdelovalec od seznanitve z uvedbo postopka po tem zakonu ne sme izbrisati ali spremeniti zahtevanih osebnih podatkov, ki so predmet postopka, dnevnikov obdelav in drugih zahtevanih podatkov, ne glede na potek rokov hrambe, dokler o zadevi ni pravno-močno odločeno.

(2) Ob upoštevanju okoliščin konkretnega postopka lahko nadzorni organ zaradi učinkovitega izvajanja nalog ali pooblastil pristojnega organa odredi izdelavo kopije osebnih podatkov ali kopije postopkov obdelave ali na drug način, ki ne otežuje dela pristojnega organa, zavaruje osebne podatke, ki so predmet postopka.

17. člen

(izvršba)

(1) Izvršba izvršljive odločbe nadzornega organa se opravlja po postopku, ki ga določa zakon, ki ureja splošni upravni postopek, če ta zakon ne določa drugače.

(2) Za izvršbo je pristojen nadzorni organ.

(3) Izvršba se opravi na zahtevo posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, na podlagi izvršljive odločbe in sklepa o dovolitvi izvršbe, in sicer s prisilnitvijo zoper pristojni organ ali drugega upravljavca. Denarna kazen bremeni odgovorno osebo pristojnega organa ali drugega upravljavca, ki ni izvršila odločbe nadzornega organa.

II. POGLAVJE

PRAVICE POSAMEZNIKA IN POSTOPEK PRED PRISTOJNIM ORGANOM

18. člen

(uveljavljanje pravic pred pristojnim organom ali drugim upravljavcem)

(1) Posameznik ima pravice do pridobitve informacij iz 23. člena, dostopa do podatkov iz 24. člena ter do popravka, izbrisa in omejitve obdelave iz 26. člena tega zakona.

(2) Posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, lahko uveljavlja svoje pravice iz tega zakona z zahtevo pred pristojnim organom, v primeru iz petega odstavka 44. člena tega zakona pa pred obdelovalcem.

19. člen

(uporaba določb zakona, ki ureja splošni upravni postopek)

Za vprašanja postopka uveljavljanja pravic posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, po tem poglavju in za odločanje o teh pravicah se uporabljajo določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek, če ta zakon ne določa drugače.

20. člen

(omejitve in uresničevanje pravic na podlagi drugih zakonov)

(1) Če je v skladu z drugim zakonom omejena pravica posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, do dostopa do podatkov iz 24. člena tega zakona ali do popravka, izbrisa in omejitve obdelave iz 26. člena tega zakona, jih lahko uveljavlja le v obsegu, ki ga dovoljuje drugi zakon.

(2) Če drug zakon določa uresničevanje pravic iz 7., 8. in 9. točke prvega odstavka 23. člena ter 24. in 26. člena tega zakona v kazenski zadevi sodišča, posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, uresničuje te pravice le v obsegu in na način, kot je določeno z drugim zakonom.

21. člen

(komunikacija s posameznikom, na katerega se nanašajo osebni podatki)

(1) Pristojni organ posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki, vse informacije o obdelavi (23. člen tega zakona) ter vsa sporočila v zvezi z uveljavljanjem njegovih pravic (24. do 26. člen tega zakona) zagotovi v jedrnatih, razumljivi in lahko dostopni obliki ter v jasnem in preprostem jeziku. Pristojni organ lahko te informacije oziroma sporočila posamezniku posreduje na vse ustrezne načine, vključno z elektronsko obliko, pri čemer jih praviloma posreduje v obliki, v kateri je bila zahteva vložena.

(2) Pristojni organ posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki, olajša uresničevanje njegovih pravic zlasti tako, da pripravi obrazce za uveljavljanje pravic.

(3) Pristojni organ posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki, brezplačno zagotovi:

1. informacije in sporočila iz prvega odstavka tega člena;
2. izvedbo ustreznih ukrepov iz prvega odstavka 11. člena tega zakona;
3. uveljavljanje pravic posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, po določbah tega zakona;
4. sporočila o kršitvah iz 53. člena tega zakona.

22. člen

(ravnanje z očitno neutemeljeno ali pretirano zahtevo)

Pristojni organ zahtevo posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, nemudoma zavrne, če izkaže, da:

1. je glede na njeno vsebino očitno neutemeljena ali
2. so zahteva ali zahteve posameznika pretirane, zlasti zato, ker posameznik nerazumno in ponavljajoče vlaga enake zahteve.

23. člen

(dajanje informacij)

(1) Pristojni organ da na razpolago naslednje informacije:

1. naziv in kontaktne podatke pristojnega organa;
2. kontaktne podatke pooblaščenih oseb za varstvo osebnih podatkov iz 55. člena tega zakona;
3. o namenih obdelave osebnih podatkov;
4. o pravici do prijave pri nadzornem organu in njegove kontaktne podatke;
5. o pravici, da od pristojnega organa zahteva dostop do osebnih podatkov in popravek ali izbris osebnih podatkov in omejitev obdelave osebnih podatkov, ter pravici do vložitve pritožbe pri nadzornem organu;
6. pravno podlago obdelave;
7. rok hrambe ali rok za redni pregled potrebe po hrambi;
8. če so informacije o tem na razpolago, kategorije uporabnikov osebnih podatkov, vključno z uporabniki v tretjih državah ali mednarodnih organizacijah;

9. če je to potrebno zaradi uresničevanja pravic posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, dodatne informacije, zlasti če so bili osebni podatki pridobljeni brez vednosti posameznikov, na katere se nanašajo.

(2) Informacije iz prejšnjega odstavka ne vključujejo podatkov o konkretnih obdelavah osebnih podatkov posameznika.

(3) Pristojni organ informacije iz 1. do 6. točke prvega odstavka tega člena javno objavi.

24. člen

(pravica do dostopa do osebnih podatkov)

(1) Posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, ima pravico od pristojnega organa zahtevati podatek o tem, ali se obdelujejo njegovi osebni podatki, in kopijo ali izpis teh podatkov.

(2) Če se obdelujejo njegovi osebni podatki, ima posameznik pravico pridobiti konkretne informacije o:

1. namenih obdelave in njihovi pravni podlagi;
2. vrstah osebnih podatkov, ki se obdelujejo;
3. uporabnikih ali kategorijah uporabnikov, ki so jim bili podatki razkriti, zlasti če gre za uporabnike v tretjih državah ali mednarodnih organizacijah, v primerih omejitev iz prvega odstavka 25. člena tega zakona pa se lahko navede le okvirni opis uporabnikov;
4. roku hrambe ali roku za redni pregled potrebe po hrambi;
5. obstoju pravice zahtevati popravek ali izbris podatkov ali omejitev obdelave in pravici do vložitve pritožbe pri nadzornem organu;
6. obstoju pravice do vložitve prijave pri nadzornem organu in njegovih kontaktnih podatkih;
7. vseh razpoložljivih informacij o viru osebnih podatkov, razen če je identiteta vira varovana kot tajna ali zaupna po določbah zakona.

(3) Pristojni organ posamezniku iz razloga po 1. ali 2. točki prvega odstavka 25. člena tega zakona ne zagotovi informacij iz prejšnjega odstavka, kadar bi se s tem razkrila identiteta oseb, zoper katere se izvajajo prikriti preiskovalni ukrepi po zakonu, ki ureja kazenski postopek, ali zoper katere so razpisani ukrepi prikritega evidentiranja in namenske kontrole po zakonu, ki ureja naloge in pooblastila policije.

(4) Pristojni organ o zahtevi odloči brez nepotrebnega odlašanja, najpozneje pa v enem mesecu po prejemu zahteve. Odločba vsebuje tudi pouk o pravici do pritožbe pri nadzornem organu.

25. člen

(omejitve pravice do dostopa do osebnih podatkov)

(1) Pravica posameznika do dostopa do lastnih osebnih podatkov se lahko ob upoštevanju njegovih človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter zakonitih interesov z zakonom delno ali popolnoma omeji glede posameznih obdelav ali posameznih kategorij obdelav, če in dokler je to nujno in sorazmerno:

1. da se onemogoči oviranje ali vplivanje na uradne postopke, katerih nameni so določeni v prvem odstavku 1. člena tega zakona;
2. da se onemogoči oviranje ali vplivanje na druge uradne postopke, povezane s prejšnjo točko;
3. zaradi zagotavljanja javne varnosti;
4. zaradi zagotavljanja varnosti države ali obrambe države;
5. zaradi varstva ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin tretjih oseb.

(2) Pristojni organ brez nepotrebnega odlašanja, najpozneje pa v 15 dneh od prejema zahteve, odloči o zavrnitvi ali omejitvi dostopa in razlogih za to. Ta rok lahko organ po potrebi s sklepom podaljša za največ 15 dni ob upoštevanju zapletenosti zahteve oziroma števila zahtev. Odločba vsebuje tudi pouk o pravici do pritožbe pri nadzornem organu.

(3) Pristojni organ v odločbi iz prejšnjega odstavka ne navede dejanskega stanja in pravnih razlogov (v nadaljnjem besedilu: konkretni razlogi) za zavrnitev ali omejitev dostopa, če bi to ogrozilo izvrševanje namena zavrnitve ali omejitve dostopa iz prvega odstavka tega člena. Odločba ne sme obsegati navedb, s katerimi bi se potrdila ali zanikala obdelava osebnih podatkov ali morebitne omejitve dostopa do njih.

(4) Kadar gre za vprašanje, ali se v zvezi s posameznikom izvajajo ali ne izvajajo prikriti preiskovalni ukrepi iz zakona, ki ureja kazenski postopek, ali ukrepi prikriti in namenske kontrole iz zakona, ki ureja naloge in pooblastila policije, odločba pristojnega organa ne obsega konkretnih razlogov za zavrnitev ali omejitev dostopa, če bi to ogrozilo izvrševanje namena zavrnitve ali omejitve dostopa iz prvega odstavka tega člena. Odločba ne sme obsegati navedb, s katerimi bi se potrdila ali zanikala obdelava osebnih podatkov ali morebitne omejitve dostopa do njih.

(5) Konkretna razloga iz prvega stavka tretjega odstavka tega člena in prvega stavka prejšnjega odstavka pristojni organ navede ločeno v prilogi k odločbi. Priloga, opremljena s številko zadeve, datumom in podpisom pristojne uradne osebe, se ne vroča posamezniku in je dostopna pooblaščenim osebam za varstvo osebnih podatkov pristojnega organa in nadzornemu organu na podlagi zahteve zaradi opravljanja nalog v konkretni zadevi.

26. člen

(pravica do popravka ali izbrisa osebnih podatkov in do omejitve obdelave)

(1) Posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, ima pravico od pristojnega organa zahtevati popravek oziroma dopolnitev svojih netočnih oziroma nepopolnih osebnih podatkov. Pristojni organ brez nepotrebnega odlašanja, najpozneje pa v 15 dneh od prejema zahteve, popravi netočne osebne podatke ali dopolni nepopolne osebne podatke in o tem obvesti posameznika. Rok se lahko s sklepom podaljša za največ 15 dni ob upoštevanju zapletenosti zahteve in števila zahtev. Če netočnih ali nepopolnih osebnih podatkov ni mogoče ali ni dopustno dopolniti ali popraviti, jim lahko pristojni organ priloži dopolnilno izjavo posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki. Če so osebni podatki posameznika, ki zahteva njihov popravek ali dopolnitev, točni in popolni, ali če pristojni organ ne more ravnati po določbi prejšnjega stavka, z odločbo zahtevo zavrne.

(2) Posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, ima pravico od pristojnega organa zahtevati, da izbrše njegove osebne podatke, če obdelava krši določbe 5., 6. ali 7. člena tega zakona ali če je treba osebne podatke izbrisati za izpolnitev pravne obveznosti, ki velja za pristojni organ. Pristojni organ brez nepotrebnega odlašanja, najpozneje pa v 15 dneh od prejema zahteve, izbrše te podatke in o tem obvesti posameznika. Rok se lahko s sklepom podaljša za največ 15 dni ob upoštevanju zapletenosti zahteve in števila zahtev.

(3) Pristojni organ v primerih kršitev določb 5., 6. ali 7. člena tega zakona ali izpolnitve pravne obveznosti iz prejšnjega odstavka z odločbo zavrne zahtevo za izbris in omeji obdelavo, če:

1. posameznik, na katerega se osebni podatki nanašajo, izpodbija točnost ali posodobljenost osebnih podatkov in točnosti ali posodobljenosti ni mogoče preveriti ali

2. je treba osebne podatke še nadalje hraniti za namene dokazovanja.

(4) Pristojni organ v odločbi iz prejšnjega odstavka pod pogoji iz prvega ali tretjega odstavka prejšnjega člena ne navede razlogov za zavrnitev in ravna v skladu s petim odstavkom prejšnjega člena. Kadar pristojni organ omejitev iz 1. točke prejšnjega odstavka pozneje prekliche, o tem nemudoma obvesti posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki.

(5) Pristojni organ sporoči popravek netočnih ali dopolnitev nepopolnih osebnih podatkov upravljavcu, od katerega je prejel te osebne podatke.

(6) V primerih popravka, dopolnitve, izbrisa ali omejitve dostopa do osebnih podatkov ali omejitve obdelave pristojni organ obvesti vse uporabnike osebnih podatkov. Uporabniki osebne podatke, ki jih v okviru svojih pristojnosti obdelujejo, nemudoma popravijo, izbršejo, ustrezno označijo ali omejijo njihovo obdelavo.

(7) Pristojni organ v odločitev po tem členu, s katero ne ugotovi zahtevku v celoti, vključni tudi pouk o pravici do pritožbe pri nadzornem organu.

27. člen

(pravna sredstva)

(1) O pritožbi posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, zoper odločitev pristojnega organa odloča nadzorni organ kot organ druge stopnje.

(2) Zoper odločbo nadzornega organa ni pritožbe, je pa dopusten upravni spor.

(3) Tožbo v upravnem sporu lahko vložijo posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, in pristojni organ, drug upravljavec ali obdelovalec.

III. POGLAVJE

POSTOPEK PRED NADZORNIM ORGANOM IN PRIJAVITELJ S POSEBNIM POLOŽAJEM

1. oddelek – skupne določbe glede postopka pred nadzornim organom

28. člen

(uporaba določb zakona, ki ureja splošni upravni postopek)

V postopkih pred nadzornim organom po tem poglavju se uporabljajo določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek, če ta zakon ne določa drugače.

29. člen

(izvajanje postopkovnih dejanj brez prisotnosti)

(1) V postopku po tem poglavju lahko nadzorni organ opravlja razgovore z osebami pri pristojnem organu in s pričami brez prisotnosti posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, v celoti ali deloma, če bi takšna prisotnost škodovala izvedbi uradnih postopkov ali varstvu ali uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin tretjih oseb, o čemer odloči s sklepom in obvesti tega posameznika. V tem primeru nadzorni organ tudi ne dovoli prisotnosti pri drugih dejanjih v postopku in posamezniku ne vroča zapisnikov o teh dejanjih.

(2) Nadzorni organ v primerih iz tretjega odstavka 24. člena in četrtega odstavka 25. člena tega zakona opravlja razgovore z osebami pri pristojnem organu brez prisotnosti posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, ter ne dovoli njegove prisotnosti pri drugih dejanjih v postopku in mu ne vroča zapisnikov o teh dejanjih.

(3) Proti sklepu iz prvega in drugega odstavka tega člena, s katerim se omeji prisotnost posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, pri postopkovnih dejanjih po tem členu, ni posebne pritožbe, sklep pa se sme izpodbijati skupaj z odločitvijo o glavni stvari.

30. člen

(izključitev stranske udeležbe)

V postopku po tem poglavju ni dopustna stranska udeležba, kot jo določa zakon, ki ureja splošni upravni postopek.

31. člen

(nadzorna pooblastila)

(1) Nadzorna pooblastila nadzornega organa so:

1. pregled dokumentacije pristojnega organa ali obdelovalca, ki se nanaša na obdelavo osebnih podatkov, ne glede na njeno zaupnost ali tajnost, ter prenos osebnih podatkov v tretjo državo in posredovanje osebnih podatkov tujim uporabnikom;

2. pregled poslovnih knjig, pogodb, listin, poslovne korespondence, poslovnih evidenc in drugih podatkov, ki se nanašajo na obdelavo osebnih podatkov s strani pristojnega organa ali obdelovalca ali druge pravne ali fizične osebe po njunem pooblastilu oziroma na prenos osebnih podatkov v tretjo državo ali posredovanje uporabnikom osebnih podatkov iz tretjih držav s strani pristojnega organa ali obdelovalca oziroma druge pravne ali fizične osebe po njunem pooblastilu (v nadaljnjem besedilu: poslovne knjige in druga dokumentacija), ne glede na njihovo tajnost ali drugo vrsto zaupnosti ter ne glede na vrsto nosilca, na katerem so zapisani ali shranjeni;

3. vstop in pregled prostora, zemljišča, prevoznih sredstev (v nadaljnjem besedilu: prostori) ter opreme in sredstev za obdelavo osebnih podatkov (v nadaljnjem besedilu: oprema), v oziroma s katerimi pristojni organ, upravljavec ali

obdelovalec (v nadaljnjem besedilu: nadzorovani organ) sam ali drug poslovni subjekt ali posameznik po njihovem pooblastilu opravlja obdelavo osebnih podatkov, za katero izhaja verjetnost kršitve določb zakona, podzakonskih predpisov ali splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona;

4. zavarovanje in pregled elektronskih in z njimi povezanih naprav ter nosilcev elektronskih podatkov, vključno s preko omrežja dosegljivimi informacijskimi sistemi, na katerih so shranjeni podatki (v nadaljnjem besedilu: elektronska naprava), za katere je verjetno, da so na njih podatki, glede katerih izhaja verjetnost kršitve določb zakona, podzakonskih predpisov ali drugih splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona;

5. odvzem ali pridobitev ustrezne kopije na stroške pristojnega organa ali obdelovalca, forenzične kopije ali izvlečka iz poslovnih knjig in druge dokumentacije v kakršni koli obliki z uporabo fotokopirnih sredstev ali računalniške opreme pristojnega organa ali obdelovalca oziroma nadzornega organa. Če zaradi tehničnih ali časovnih razlogov ni mogoče narediti kopij na kraju samem, se lahko poslovne knjige in druga dokumentacija odnesejo za čas, potreben, da se naredijo kopije, o čemer se naredi uradni zaznamek, če so osebni podatki označeni s stopnjo tajnosti, pa se naredijo le ustrezne kopije;

6. zapečatenje ustreznega dela prostorov in opreme, poslovnih knjig in druge dokumentacije ter elektronskih naprav za največ pet delovnih dni, v najmanjšem možnem obsegu, potrebnem za izvedbo nadzora, o čemer se naredi uradni zaznamek;

7. zaseg predmetov ter poslovnih knjig in druge dokumentacije za največ deset delovnih dni, če je to potrebno za izvedbo postopka, o čemer se izda potrdilo o zasegu, ki vsebuje navedbo zaseženih predmetov in njihov opis, navedbo kraja, kjer so bili najdeni, ter navedbo razloga za zaseg.

(2) Nadzorna oseba nadzornega organa lahko odredi začasno zapečatenje oziroma blokiranje ustrezne opreme ali elektronske naprave le, če je to nujno, da se ohranijo možni dokazi, in če zapečatenje ali blokiranje opreme ali elektronske naprave ne onemogoča izvajanja drugih zakonskih nalog ali pristojnosti nadzorovanega organa, vendar le za čas, dokler ni izdana sodna odredba iz prvega stavka tretjega odstavka tega člena oziroma do poteka roka za njeno izdajo iz drugega stavka tretjega odstavka tega člena.

(3) Nadzorna oseba izvaja nadzorna pooblastila iz 3. in 4. točke prvega odstavka tega člena pri pregledu opreme ali elektronske naprave, ki bi posegel v upravičeno pričakovano zasebnost posameznika, le z njegovim soglasjem ali na podlagi predhodne pisne odredbe sodišča. O predlogu nadzorne osebe za izdajo odredbe iz prejšnjega stavka preiskovalna sodnica ali preiskovalni sodnik (v nadaljnjem besedilu: preiskovalni sodnik) pri Okrožnem sodišču v Ljubljani odloči najpozneje v 48 urah od prejema predloga. Nadzorna oseba predlogu za izdajo odredbe priloži stališče nadzorovanega organa, do katerega se lahko tudi opredeli. Stališče nadzorovani organ poda najpozneje v 48 urah po pozivu nadzornega organa.

(4) Preiskovalni sodnik z odredbo odloči, da se pregled izvede, če obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da je nadzorovani organ kršil ali krši določbe zakona, podzakonskih predpisov ali drugih splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, in je verjetno, da se bodo pri pregledu opreme oziroma elektronskih naprav iz prejšnjega odstavka našli dokazi, pomembni za odločanje v postopku nadzora ali povezanem prekrškovnem postopku. Odredba vsebuje:

1. opredelitev opreme oziroma elektronskih naprav, ki jih je treba zavarovati in pregledati;
2. opredelitev razlogov za pregled;
3. opredelitev dokazov oziroma vsebine podatkov, ki se iščejo;
4. navedbo razlogov, ki utemeljujejo uporabo nadzornega pooblastila in način njegove izvršitve.

(5) Pregled prostora ali elektronske naprave se opravi na način, s katerim se v najmanjši možni meri posega v pravice oseb, zoper katere ni uveden nadzor, in varuje tajnost oziroma zaupnost podatkov ter ne povzroča nesorazmerna škoda, kadar je izdana odredba preiskovalnega sodnika glede opreme ali elektronske naprave, pa tudi v skladu z njo. Za zavarovanje podatkov na elektronskih napravah se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja kazenski postopek glede zavarovanja podatkov v elektronski obliki. Predstavnik nadzorovanega organa imata pravico biti navzoča pri zavarovanju in pregledu elektronske naprave ter pri pregledu prostora. Če določeno elektronsko napravo uporablja oseba, ki upravičeno pričakuje zasebnost na njej, ima pravico biti navzoča ob zavarovanju ali pregledu elektronske naprave sama ali po pooblaščenju. Če prostor uporablja druga oseba, ki upravičeno pričakuje zasebnost na njem, ima pravico biti navzoča ob zavarovanju ali pregledu sama ali po pooblaščenju, nadzorni organ pa pri pregledu zagotovi tudi prisotnost dveh polnoletnih prič.

(6) O opravljenem nadzoru se sestavi zapisnik, ki se lahko ne glede na določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek, kadar gre za nujne in neodložljive ukrepe, sestavi takoj, v drugih primerih pa najpozneje v treh dneh od dneva opravljenega nadzora ter se vroči nadzorovanemu organu ali njegovemu predstavniku. Nadzorovani organ lahko na zapisnik poda pripombe v roku, ki ga določi nadzorni organ in ne sme biti krajši od dveh delovnih dni po vročitvi zapisnika, o čemer se ga v zapisniku izrecno pouči. Določbe prejšnjega stavka ne veljajo za zapisnike, ki vsebujejo vsebine glede nujnih in neodložljivih ukrepov, nadzorovani organ pa lahko na tak zapisnik takoj ustno poda pripombe.

(7) Zoper odredbo preiskovalnega sodnika ni dovoljena pritožba, sme pa se izpodbijati v upravnem sporu zoper končno odločitev nadzornega organa.

(8) Pooblastila iz prvega do sedmega odstavka tega člena se izvajajo v skladu s predpisi, ki urejajo tajne podatke in poslovno skrivnost.

32. člen

(nadzorni ukrepi)

(1) Kadar se pri opravljanju nadzora ugotovi kršitev določb zakona, podzakonskih predpisov ali splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona v delih, ki urejajo varstvo osebnih podatkov, nadzorni organ:

1. odredi, da se nepravilnosti ali pomanjkljivosti, ki jih ugotovi, odpravijo na način in v roku, ki ga sam določi;
 2. odredi omejitve obdelave, kot so anonimiziranje, blokiranje ali arhiviranje;
 3. odredi prepoved prenosa osebnih podatkov v tretjo državo ali njihovega posredovanja tujim uporabnikom osebnih podatkov, če se iznašajo ali posredujejo v nasprotju z določbami zakona;
 4. odredi brisanje ali uničenje osebnih podatkov ali druge ukrepe, ki pomenijo prepoved obdelave osebnih podatkov;
 5. odredi druge ukrepe skladno s tem zakonom;
 6. izvaja preventivne ukrepe in izreka opozorila v skladu z zakonom, ki ureja inšpekcijski nadzor.
- (2) S pooblastili in ukrepi iz prejšnjega člena in prejšnjega odstavka se ne sme posegati v kazenske zadeve sodišč in zadeve Ustavnega sodišča Republike Slovenije, kadar obravnava kazenske zadeve sodišča.

2. oddelek – položaj prijavitelja s posebnim položajem in nadzorovanega organa

33. člen

(prijava in prijavitelj s posebnim položajem)

Posameznik, ki meni, da obdelava njegovih osebnih podatkov s strani nadzorovanega organa krši določbe tega zakona,

na ali drugih zakonov, ki urejajo obdelavo ali varstvo osebnih podatkov za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, ali krši določbe s temi zakoni povezanih podzakonskih predpisov ali splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil (v nadaljnjem besedilu: prijavitelj s posebnim položajem), lahko pri nadzornem organu vloži zahtevo v upravnem postopku, s katero zahteva nadzor zakonitosti obdelave svojih osebnih podatkov (v nadaljnjem besedilu: prijava), lahko pa v njej predlaga tudi potrebno ukrepanje v primeru ugotovljenih kršitev.

34. člen

(posebna pravila postopka)

(1) V primeru prijave prijavitelja s posebnim položajem nadzorni organ uvede postopek nadzora, če prijava vsebuje sestavine, kot jih za vlogo določa zakon, ki ureja splošni upravni postopek, ter navedbo pristojnega organa in navedbo kršitev pri obdelavi ali varnosti njegovih osebnih podatkov, iz katerih izhaja kršitev predpisov iz prejšnjega člena.

(2) Nadzorni organ o prijavi odloči z odločbo najpozneje v roku treh mesecev po prejemu prijave. Rok lahko nadzorni organ zaradi zahtevnosti obravnavanja zadeve s sklepom podaljša za največ en mesec.

35. člen

(pravice prijavitelja s posebnim položajem)

(1) Nadzorni organ prijavitelja s posebnim položajem na njegovo zahtevo obvešča o opravljenih dejanjih in stanju zadeve.

(2) Nadzorni organ pred izdajo odločbe prijavitelju vroči zapis ugotovitev, bistvenih za odločitev v tem postopku, in ga pozove, naj se v določenem roku, ki ne sme biti krajši od 48 ur, pisno ali ustno o njih izjavi, o čemer se nadzorni organ opredeli v odločbi. Zapis ugotovitev ne vsebuje razlogov in navedb iz drugega odstavka 37. člena tega zakona. Če se prijavitelj v določenem roku ne izjavi, to ni ovira za izdajo odločbe.

36. člen

(položaj nadzorovanega organa)

(1) Pri izvajanju nadzora po določbah tega oddelka ima nadzorovani organ položaj stranke.

(2) Nadzorni organ pred izdajo odločbe nadzorovanemu organu vroči zapis ugotovitev, bistvenih za odločitev v tem postopku, in ga pozove, naj se v določenem roku, ki ne sme biti krajši od 48 ur, pisno ali ustno o njih izjavi, o čemer se nadzorni organ opredeli v odločbi. Če se nadzorovani organ v določenem roku ne izjavi, to ni ovira za izdajo odločbe.

37. člen

(odločba)

(1) Odločba v postopku nadzora po določbah tega oddelka poleg sestavin, ki jih določa zakon, ki ureja splošni upravni postopek, vsebuje:

1. ugotovitev o obstoju ali neobstoju zatrjevane kršitve obdelave osebnih podatkov prijavitelja s posebnim položajem v trenutku vložitve prijave;

2. ukrepe, odrejene nadzorovanemu organu glede obdelave osebnih podatkov, ki se nanašajo na prijavitelja s posebnim položajem, in rok za njihovo izvedbo;

3. dovoljen obseg pregleda spisa zadeve za prijavitelja s posebnim položajem.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek odločba v skladu s tretjim odstavkom 25. člena tega zakona ne obsega konkretnih razlogov za zavrnitev ali omejitev dostopa, če bi to ogrozilo izvrševanje namena zavrnitve ali omejitve dostopa iz prvega odstavka 25. člena tega zakona. Odločba v skladu s četrnim odstavkom 25. člena tega zakona tudi ne obsega navedb, s katerimi bi se potrdilo ali zanikalo izvajanje ali neizvajanje

prikritih preiskovalnih ukrepov iz zakona, ki ureja kazenski postopek, ali prikritih in namenskih kontrol iz zakona, ki ureja naloge in pooblastila policije.

(3) Konkretna razloga iz prvega stavka prejšnjega odstavka nadzorni organ navede ločeno v prilogi k odločbi. Priloga, opremljena s številko zadeve, datumom in podpisom pristojne uradne osebe, se ne vroča prijavitelju s posebnim položajem.

38. člen

(ukrepanje glede obdelav osebnih podatkov drugih posameznikov)

Kadar nadzorni organ v postopku nadzora zazna sum kršitve varstva pravic glede osebnih podatkov po določbah tega oddelka, ki bi lahko vplivale na pravico drugih posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, uvede tudi postopek nadzora po določbah naslednjega poglavja.

IV. POGLAVJE

INŠPEKCIJSKI NADZOR GLEDE VARSTVA OSEBNIH PODATKOV

39. člen

(uporaba zakona, ki ureja inšpekcijski nadzor)

V postopku inšpekcijskega nadzora po tem poglavju se uporabljajo določbe 14. člena, 29. do 32. člena ter drugega in tretjega odstavka 37. člena tega zakona. Za vprašanja inšpekcijskega nadzora, ki niso urejena z določbami 14. člena in 29. do 32. člena tega zakona, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja inšpekcijski nadzor.

40. člen

(uvedba inšpekcijskega nadzora)

(1) Nadzorni organ uvede inšpekcijski nadzor v skladu z določbami zakona, ki ureja inšpekcijski nadzor.

(2) Nadzorni organ uvede inšpekcijski nadzor tudi na pobudo, ki jo prejme od drugega državnega organa, nadzornih javnih agencij Republike Slovenije ali nadzornega organa za varstvo osebnih podatkov države članice Evropske unije in Sveta Evrope.

V. POGLAVJE

OBVEZNOSTI PRISTOJNIH ORGANOV, OBDELOVALCEV IN SKUPNIH UPRAVLJAVCEV

1. oddelek – splošne obveznosti

41. člen

(odgovornost pristojnega organa za skladnost obdelave)

(1) Pristojni organ izvede in dokumentira ustrezne tehnične in organizacijske ukrepe, s katerimi zagotovi skladnost obdelave z zakonom.

(2) Pristojni organ pri izbiri ukrepov iz prejšnjega odstavka upošteva naravo, obseg, okoliščine in namene obdelave ter tveganja za človekove pravice in temeljne svoboščine, ki so povezana z obdelavo in se razlikujejo po verjetnosti in resnosti. Kadar je to sorazmerno glede na dejavnosti obdelave, ukrepi vključujejo tudi izvajanje ustreznih politik za varstvo osebnih podatkov.

(3) Pristojni organ ukrepe iz prvega odstavka tega člena pregleda in dopolni, kadar se spremenijo okoliščine obdelave.

(4) Pristojni organ izbriše osebne podatke po uradni dolžnosti, ko poteče rok hrambe, določen z zakonom, ali v drugih primerih, ki jih določa zakon.

(5) Pristojni organ omogoči nadzornemu organu nemoteno opravljanje njegovih nalog in na zahtevo nadzornega

organa z njim sodeluje pri izvajanju pristojnosti nadzornega organa, določenih s tem zakonom.

(6) Pristojni organ mora biti zmožen izkazati skladnost obdelave z zakonom.

42. člen

(vgrajeno in privzeto varstvo osebnih podatkov)

(1) Pristojni organ izvede ustrezne tehnične in organizacijske ukrepe za vgrajeno varstvo osebnih podatkov, kot je psevdonimizacija, s katerimi se med načrtovanjem obdelave in med njenim izvajanjem zagotovi učinkovito uveljavljanje načel varstva osebnih podatkov ter varstvo pravic posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki.

(2) Pristojni organ pri izbiri ukrepov iz prejšnjega odstavka upošteva stanje najnovejšega tehnološkega razvoja in stroške izvajanja ter naravo, obseg, okoliščine in namene obdelave, pa tudi tveganja za človekove pravice in temeljne svoboščine posameznikov, povezane z obdelavo, ki se razlikujejo po verjetnosti in resnosti.

(3) Pristojni organ izvede ustrezne tehnične in organizacijske ukrepe, s katerimi vzpostavi sistem privzetega varstva osebnih podatkov, kar vključuje privzeto obdelavo samo tistih osebnih podatkov, ki so potrebni za vsak posamični namen obdelave. Obveznost iz prejšnjega stavka velja glede na količino zbranih osebnih podatkov, obseg njihove obdelave, rok njihove hrambe in njihovo dostopnost. S temi ukrepi je treba zagotoviti zlasti, da osebni podatki niso samodejno dostopni nedoločenemu številu oseb brez posredovanja pristojne osebe pristojnega organa.

43. člen

(skupni upravljavci)

(1) V primerih, ko dva ali več pristojnih organov ali pristojnih organov in upravljavcev skupaj določijo sredstva obdelave, ti veljajo za skupne upravljavce. Skupni upravljavci pregledno z medsebojnim pisnim dogovorom določijo dolžnosti vsakega od njih za izpolnjevanje obveznosti iz tega zakona, zlasti v zvezi z uresničevanjem pravic posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, ter v zvezi z nalogami vsakega od njih glede dajanja informacij, razen če in kolikor so te dolžnosti določene že z zakonom. Z dogovorom ali zakonom se lahko določi tudi enotna kontaktna točka za uveljavljanje pravic posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki.

(2) Posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, lahko ne glede na določbe dogovora oziroma zakona uresničuje pravice, ki jih ima na podlagi tega zakona glede varstva svojih pravic s področja osebnih podatkov, pri vsakem od skupnih upravljavcev.

44. člen

(obdelovalec)

(1) Pristojni organ sme zaupati izvajanje posamezne obdelave le tistemu obdelovalcu, ki da zadostna zagotovila za izvedbo ustreznih tehničnih in organizacijskih ukrepov, da bo obdelava potekala v skladu z zakonom in da bo zagotovljeno varstvo pravic posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki.

(2) Obdelovalec lahko izvajanje posamezne obdelave nadalje zaupa drugemu obdelovalcu, ob izpolnjevanju pogojev iz prejšnjega odstavka, le na podlagi predhodnega posebnega pisnega dovoljenja pristojnega organa.

(3) Pristojni organ in obdelovalec s pogodbo določita vsebino in trajanje dejanj obdelave, katerih izvajanje se zaupa obdelovalcu, naravo in namen teh obdelav, vrste osebnih podatkov, ki naj se obdelujejo, kategorije posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, ter obveznosti in pravice pristojnega organa in obdelovalca. Pogodba poleg navedenega določa tudi, da obdelovalec:

1. deluje samo po navodilih upravljavca;

2. zagotovi, da so osebe pri obdelovalcu, ki bodo pooblaščen za obdelavo osebnih podatkov, zavezane k zaupnosti ali jih k zaupnosti zavezuje zakon;

3. ustrezno pomaga pristojnemu organu pri zagotavljanju pravic posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki;

4. v skladu z navodili pristojnega organa po zaključku izvajanja obdelave izbriše ali vrne vse osebne podatke pristojnemu organu ter uniči obstoječe kopije teh osebnih podatkov, vključno z morebitnimi dnevniškimi zapisi in varnostnimi kopijami, razen v primerih, ko zakon predpisuje nadaljnjo hrambo teh osebnih podatkov;

5. da pristojnemu organu na razpolago vse informacije, potrebne za izkazovanje skladnosti obdelave z določbami tega člena;

6. pri vključitvi drugega obdelovalca zagotovi izpolnjevanje pogojev iz prejšnjega in tega odstavka.

(4) Pogodba iz prejšnjega odstavka mora biti sklenjena v pisni obliki.

(5) Če obdelovalec iz prvega ali drugega odstavka tega člena v nasprotju z določbami tega zakona oziroma pogodbe iz tretjega odstavka tega člena samostojno določi druge namene oziroma sredstva obdelave, se ta obdelovalec v zvezi s to obdelavo šteje za upravljavca.

(6) Obdelovalec nadzornemu organu omogoči nemoteno opravljanje njegovih nalog in na zahtevo sodeluje z nadzornim organom pri izvajanju njegovih pristojnosti, v skladu z določbami tega zakona.

45. člen

(dolžnost upoštevanja navodil pristojnega organa)

Vsakdo, ki dela za pristojni organ ali drugega upravljavca ali obdelovalca in ima dostop do osebnih podatkov, teh osebnih podatkov ne sme obdelovati brez navodila pristojnega organa, razen če to določa zakon.

46. člen

(evidenca dejavnosti obdelave)

(1) Pristojni organ upravlja evidenco vseh kategorij dejavnosti obdelave osebnih podatkov ter skrbi za njeno točnost in posodobljenost.

(2) Evidenca iz prejšnjega odstavka vsebuje:

1. naziv oziroma ime in kontaktne podatke pristojnega organa in njegove pooblaščen osebe za varstvo osebnih podatkov in, kadar obstaja, skupnega upravljavca;

2. namene obdelave;

3. opis kategorij posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, in vrst osebnih podatkov, ki se obdelujejo;

4. kategorije uporabnikov, ki so jim bili ali jim bodo razkriti osebni podatki, vključno z uporabniki v tretjih državah ali mednarodnih organizacijah;

5. kategorije prenosov osebnih podatkov v tretjo državo ali mednarodno organizacijo;

6. roke za izbris oziroma pregled potrebe po hrambi za posamezne kategorije osebnih podatkov;

7. kadar je ustrezno, splošni opis tehničnih in organizacijskih ukrepov za zagotavljanje varnosti osebnih podatkov v skladu z 51. členom tega zakona;

8. navedbo pravne podlage za dejavnost obdelave, vključno s pravno podlago za prenose;

9. informacijo, ali se pri dejavnosti obdelave oblikujejo profili.

(3) Obdelovalec upravlja evidenco vseh kategorij dejavnosti obdelave, ki jih izvaja v imenu pristojnega organa.

(4) Evidenca iz prejšnjega odstavka vsebuje:

1. naziv oziroma ime in kontaktne podatke obdelovalca ali obdelovalcev, posameznih pristojnih organov, v imenu katerih deluje obdelovalec, kadar jo ima imenovano, pa tudi naziv oziroma ime in kontaktne podatke pooblaščen osebe za varstvo osebnih podatkov;

2. kategorije obdelav, ki jih izvaja v imenu posameznega pristojnega organa;

3. kadar je ustrezno, prenos osebni podatkov v tretjo državo ali mednarodno organizacijo in identifikacijo te tretje države ali mednarodne organizacije, kadar to izrecno naroči pristojni organ;

4. kadar je ustrezno, splošni opis tehničnih in organizacijskih ukrepov za zagotavljanje varnosti osebnih podatkov v skladu z 51. členom tega zakona.

(5) Evidenci iz prvega in tretjega odstavka tega člena morata biti v pisni obliki ali z njo enakovredni elektronski obliki.

(6) Pristojni organ in obdelovalec nadzornemu organu na njegovo zahtevo omogočita dostop do evidenc iz prvega in tretjega odstavka tega člena.

47. člen

(vodenje dnevnikov)

(1) Pristojni organi, skupni upravljavci iz 43. člena tega zakona in obdelovalci po tem zakonu vodijo dnevnik obdelave o naslednjih dejanjih obdelave osebnih podatkov v avtomatiziranih sistemih obdelave osebnih podatkov:

1. zbiranje;
2. spreminjanje;
3. vpogled;
4. razkritje, vključno s prenosi;
5. povezovanje;
6. izbris;
7. druga dejanja obdelave, ki jih določa zakon.

(2) Dnevnik obdelave iz prejšnjega odstavka mora za dejanja vpogleda in razkritja osebnih podatkov vsebovati utemeljitev dejanja obdelave, datum in čas obdelave, identifikacijo organa ali osebe, ki je izvedla dejanje obdelave, ter identifikacijo uporabnikov osebnih podatkov. Dodatne vsebine dnevnika obdelave določi pristojni organ ob upoštevanju drugega odstavka 41. člena tega zakona.

(3) Dnevnik obdelave se uporablja le za preverjanje zakonitosti obdelave s strani nadzornega organa ali drugih pristojnih organov, strokovni in notranji nadzor, zagotavljanje celovitosti in varnosti osebnih podatkov ter za potrebe predkazenskih in kazenskih postopkov.

(4) Pristojni organi, skupni upravljavci iz 43. člena tega zakona in obdelovalci nadzornemu organu na njegovo zahtevo omogočijo dostop do dnevnika obdelave.

(5) Vsebina dnevnika obdelave se hrani dve leti od zaključka koledarskega leta, v katerem so bila v njih zabeležena dejanja obdelave, če drug zakon ne določa drugače.

(6) Vsebina dnevnika obdelave, ki ga upravlja Nacionalna enota za informacije o potnikih po zakonu, ki ureja naloge in pooblastila policije, se hrani pet let od zaključka koledarskega leta, v katerem so bila v njih zabeležena dejanja obdelave.

48. člen

(preverjanje kakovosti osebnih podatkov)

(1) Pristojni organ sprejme vse razumne ukrepe, da se pred posredovanjem osebnih podatkov ali njihovim dajanjem na razpolago preveri njihova točnost, popolnost, zanesljivost in posodobljenost.

(2) Kolikor je to mogoče, pristojni organ osebnim podatkom, ki se posredujejo ali dajo na razpolago, priloži informacije, na podlagi katerih lahko uporabnik oceni njihovo točnost, popolnost, zanesljivost in posodobljenost.

(3) Kadar se izkaže, da so bili posredovani ali dani na razpolago osebni podatki, ki ne ustrezajo zahtevam iz prvega odstavka tega člena, ali so bili posredovani nezakonito, pristojni organ to nemudoma sporoči vsem uporabnikom.

(4) Pristojni organ v primeru iz prejšnjega odstavka nemudoma popravi osebne podatke oziroma jih izbriše ali omeji njihovo obdelavo.

(5) Ob izbrisu osebnih podatkov je zaradi zagotavljanja sledljivosti obdelave osebnih podatkov v skladu s prejšnjim členom dopustno tudi zabeležiti zaznamek, da je bil v zvezi z osebnimi podatki določenega posameznika izveden izbris, pri čemer pa zaznamek ne vsebuje podatkov, ki bi omogočali obnovo izbrisanega osebnega podatka.

2. oddelek – ukrepi pred obdelavo in varnost osebnih podatkov

49. člen

(ocena učinka)

(1) Kadar bi lahko kategorija obdelave, zlasti zaradi uporabe novih tehnologij ali ob upoštevanju narave, obsega, okoliščin oziroma namena obdelave, povzročila veliko tveganje za človekove pravice in temeljne svoboščine posameznikov, mora pristojni organ pred začetkom obdelave opraviti oceno učinka predvidenih dejanj obdelave na varstvo osebnih podatkov (v nadaljnjem besedilu: ocena učinka).

(2) Oceno učinka je vedno treba opraviti glede:

1. obdelav, ki vključujejo sistematično in obsežno vrednotenje osebnih podatkov s sredstvi avtomatizirane obdelave, vključno z oblikovanjem profilov, ki so potem podlaga za odločitve, ki imajo za posameznika pravne posledice ali nanj na podoben način znatno vplivajo;
2. obdelav posebnih vrst osebnih podatkov ali osebnih podatkov v velikem obsegu;
3. trajajočega obsežnega in sistematičnega nadzora javno dostopnega območja;
4. povezovanja zbirk podatkov.

(3) Ocene učinka ni treba opraviti za obdelavo, glede katere je bila ocena učinka izvedena že v postopku sprejemanja zakona, ki je podlaga za obdelavo, vendar le, če se okoliščine obdelave po izdelavi ocene učinka niso bistveno spremenile.

(4) Ocena učinka obsega:

1. splošni opis predvidenih dejanj obdelave;
2. oceno tveganj za človekove pravice in temeljne svoboščine ter zakonite interese posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, zlasti glede prepovedi diskriminacije iz 2. člena tega zakona;
3. ukrepe, namenjene obvladovanju teh tveganj;
4. zaščitne ukrepe, kot so notranji nadzori;
5. ukrepe za zagotavljanje varnosti obdelave;
6. mehanizme za zagotavljanje varstva osebnih podatkov in za izkazovanje skladnosti z zakonom, pri čemer se upoštevajo pravice in zakoniti interesi posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, in tretjih oseb.

(5) Pred uvedbo novega sistema za avtomatizirano obdelavo osebnih podatkov za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona pristojni organ izdelava oceno učinka glede ukrepov za zagotavljanje varnosti obdelave po 5. in 6. točki prejšnjega odstavka.

50. člen

(predhodno posvetovanje z nadzornim organom)

(1) Pristojni organ in obdelovalec pred začetkom obdelave, ki bo del nove zbirke, izvedeta predhodno posvetovanje z nadzornim organom, kadar:

1. iz ocene učinka iz prejšnjega člena izhaja, da bi obdelava povzročila veliko tveganje za človekove pravice ali temeljne svoboščine posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, če pristojni organ ne bi sprejel ukrepov za zmanjšanje tega tveganja, ali
2. kategorija obdelave, zlasti kadar vključuje uporabo novih tehnologij, mehanizmov ali postopkov, predstavlja veliko tveganje za človekove pravice ali temeljne svoboščine posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki.

(2) Nadzorni organ lahko določi in na svojih spletnih straneh objavi seznam kategorij obdelave, za katere mora

pristojni organ v skladu s prejšnjim odstavkom opraviti predhodno posvetovanje.

(3) Pristojni organ in obdelovalec nadzornemu organu na njegovo zahtevo zagotovita dostop do vsebine ocene učinka ter druge informacije, potrebne za oceno skladnosti obdelave z zakonom in tveganja za varstvo osebnih podatkov posameznika, na katerega se ti podatki nanašajo, ter s tem povezane zaščitne ukrepe.

(4) Kadar nadzorni organ meni, da bi načrtovana obdelava osebnih podatkov lahko pomenila kršitev zakona, zlasti ker pristojni organ ni ustrezno opredelil tveganja ali ni sprejel ustreznih ukrepov za zmanjšanje tveganja, v roku šestih tednov po prejemu zaprosila za posvetovanje pisno svetuje pristojnemu organu in, kadar je to primerno, obdelovalcu, katere dodatne ukrepe je treba sprejeti. Nadzorni organ lahko ob upoštevanju zapletenosti zadeve rok podaljša za en mesec ter o podaljšanju roka in o razlogih za to obvesti pristojni organ in po potrebi obdelovalca.

51. člen (varnost obdelave)

(1) Pristojni organi, skupni upravljavci iz 43. člena tega zakona in obdelovalci morajo ob upoštevanju tehnološkega razvoja, stroškov izvajanja in narave, obsega, okoliščin in namenov obdelave, pa tudi tveganj za človekove pravice in temeljne svoboščine posameznikov, ki se razlikujejo po verjetnosti in resnosti, z ustreznimi tehničnimi in organizacijskimi ukrepi zagotoviti ustrezno raven varnosti obdelave osebnih podatkov glede na tveganje, zlasti kar zadeva obdelavo posebnih vrst osebnih podatkov.

(2) Kadar se obdelava izvaja v sistemih za avtomatizirano obdelavo osebnih podatkov, morajo pristojni organi, skupni upravljavci iz 43. člena tega zakona in obdelovalci po izvedeni oceni tveganj iz prejšnjega odstavka izvesti ukrepe, ki:

1. preprečujejo dostop nepooblaščenih oseb do opreme, ki se uporablja za obdelavo (nadzor dostopa do opreme);

2. preprečujejo nepooblaščen branje, prepisovanje, spreminjanje ali odnašanje nosilcev podatkov (nadzor nosilcev podatkov);

3. preprečujejo nepooblaščen vnašanje osebnih podatkov v podatkovne zbirke in nepooblaščen pregledovanje, spreminjanje ali brisanje shranjenih osebnih podatkov (nadzor shranjevanja);

4. preprečujejo uporabo sistemov za avtomatizirano obdelavo nepooblaščenim uporabnikom, ki do sistemov dostopajo z uporabo komunikacijske opreme (nadzor uporabnikov);

5. zagotavljajo, da imajo osebe, pooblaščenice za uporabo sistema za avtomatizirano obdelavo, dostop samo do podatkov, ki jih vključuje njihovo pooblastilo za dostop (nadzor dostopa do podatkov);

6. zagotavljajo, da je mogoče preveriti in ugotoviti, komu so bili ali bi mu lahko bili osebni podatki poslani oziroma komu je bil ali bi lahko bil omogočen dostop do njih prek komunikacijske opreme (nadzor prenosa);

7. zagotavljajo, da je mogoče naknadno preveriti in ugotoviti, katere vrste osebnih podatkov so bile vnesene v sisteme za avtomatizirano obdelavo ter kdaj in kdo jih je vnesel (nadzor vnosa);

8. preprečujejo nepooblaščen branje, prepisovanje, spreminjanje ali izbris osebnih podatkov med pošiljanjem osebnih podatkov ali med premeščanjem nosilcev podatkov (nadzor premeščanja);

9. zagotavljajo, da se osebni podatki, ki jih za pristojni organ obdelujejo njegovi zaposleni oziroma obdelovalec, obdelujejo le v skladu z navodili pristojnega organa (nadzor obdelave);

10. zagotavljajo, da se osebni podatki, zbrani za različne namene, obdelujejo ločeno, razen če zakon določa drugače (ločenost);

11. zagotavljajo, da je mogoče nameščene sisteme v primeru prekinitve delovanja ponovno vzpostaviti (obnova);

12. zagotavljajo, da funkcije sistema delujejo in da se morebitne napake v funkcijah sporočijo ustreznim osebam (zanesljivost);

13. zagotavljajo, da se shranjeni osebni podatki ne okvarijo zaradi napak v delovanju sistema (celovitost);

14. zagotavljajo, da so osebni podatki zaščiteni pred izgubo in uničenjem (razpoložljivost).

(3) Funkcionarji, zaposleni in drugi posamezniki, ki opravljajo dela ali naloge pri nadzornem organu, pristojnih organih in obdelovalcih, so dolžni varovati tajnost osebnih podatkov in drugih zaupnih informacij, vključno s poklicnimi skrivnostmi, s katerimi se seznanijo pri opravljanju svojih funkcij, del ali nalog. Dolžnost varovanja jih obvezuje tudi po prenehanju funkcije, zaposlitve, opravljanja del ali nalog ali opravljanja storitev obdelave.

52. člen

(obvestilo nadzornemu organu o kršitvi varnosti osebnih podatkov)

(1) V primeru kršitve varnosti osebnih podatkov, za katere je verjetno, da bi povzročila tveganje za človekove pravice in temeljne svoboščine posameznikov, pristojni organ brez nepotrebnega odlašanja, po možnosti pa najpozneje v 72 urah po seznanitvi s kršitvijo, o kršitvi uradno obvesti nadzorni organ. Kadar obvestilo ni podano v 72 urah, obvestilu priloži tudi razloge za zamudo.

(2) Obdelovalec ob seznanitvi s kršitvijo varnosti osebnih podatkov o tem nemudoma obvesti pristojni organ.

(3) Obvestilo iz prvega odstavka tega člena vsebuje najmanj:

1. opis narave kršitve varnosti osebnih podatkov, po možnosti pa tudi kategorije in oceno števila zadevnih posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, ter vrste in oceno števila zbirk osebnih podatkov, v zvezi s katerimi so se zgodile kršitve;

2. sporočilo o imenu in kontaktnih podatkih pooblaščenice osebe za varstvo osebnih podatkov ali druge kontaktne točke, pri kateri je mogoče pridobiti več informacij;

3. opis verjetnih posledic kršitve varnosti osebnih podatkov;

4. opis sprejetih ali predlaganih ukrepov za obravnavanje kršitve varnosti osebnih podatkov, če je to primerno, tudi z ukrepi za zmanjšanje morebitnih škodljivih učinkov kršitve.

(4) Kadar informacij ni mogoče zagotoviti istočasno, se informacije lahko zagotovijo postopoma brez nepotrebnega dodatnega odlašanja.

(5) Pristojni organ dokumentira vsako kršitev varnosti osebnih podatkov iz prvega odstavka tega člena, vključno z dejstvi v zvezi s kršitvijo varnosti osebnih podatkov, njenimi predvidenimi učinki in sprejetimi popravnimi ukrepi, ki jih je sprejel za odpravo kršitve. Dokumentacija je na razpolago nadzornemu organu, kadar preverja skladnost delovanja pristojnega organa z določbami tega člena.

(6) Kadar kršitev varnosti osebnih podatkov vključuje osebne podatke, ki jih je pristojni organ dobil od upravljavca iz druge države članice Evropske unije ali ki jih je poslal upravljavcu iz druge države članice Evropske unije, mora pristojni organ informacije iz tretjega odstavka tega člena brez nepotrebnega odlašanja sporočiti upravljavcu druge države članice Evropske unije.

53. člen

(sporočilo posamezniku o kršitvi varnosti osebnih podatkov)

(1) V primerih, ko je verjetno, da bi kršitev varnosti osebnih podatkov lahko povzročila veliko tveganje za človekove pravice in temeljne svoboščine posameznikov, pristojni organ brez nepotrebnega odlašanja sporoči posamezniku, na

katerega se nanašajo osebni podatki, da je prišlo do kršitve varnosti osebnih podatkov.

(2) V sporočilu iz prejšnjega odstavka je treba v jasnem in preprostem jeziku opisati naravo kršitve varnosti osebnih podatkov ter navesti vsaj informacije in opis ukrepov iz 2., 3. in 4. točke tretjega odstavka prejšnjega člena.

(3) Sporočilo iz prvega odstavka tega člena ni potrebno, če je izpolnjen kateri izmed naslednjih pogojev:

1. pristojni organ je že pred kršitvijo izvajal ustrezne tehnološke in organizacijske zaščitne ukrepe in so bili ti ukrepi uporabljeni za osebne podatke, v zvezi s katerimi je prišlo do kršitve varnosti osebnih podatkov, zlasti ukrepe, na podlagi katerih so osebni podatki nerazumljivi vsem, ki niso pooblaščenici za dostop do njih, kot na primer šifriranje;

2. pristojni organ je po kršitvi sprejel ukrepe, zaradi katerih ni več verjetno, da bi se veliko tveganje za človekove pravice in temeljne svoboščine, nastalo zaradi kršitve varnosti osebnih podatkov, še lahko uresničilo;

3. obveščanje posameznikov bi zahtevalo nesorazmeren napor, zato se v takšnem primeru objavi javno sporočilo ali izvede podoben ukrep, s katerim so posamezniki, na katere se nanašajo osebni podatki, enako učinkovito obveščeni.

(4) Če pristojni organ posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, še ni obvestil o kršitvi varnosti osebnih podatkov, mu nadzorni organ to odredi, če oceni, da je verjetno, da bi kršitev lahko povzročila veliko tveganje za človekove pravice in temeljne svoboščine posameznika. Ne glede na določbo prejšnjega stavka nadzorni organ ne odredi obveščanja, če sporočilo ni potrebno v skladu s prejšnjim odstavkom.

(5) Sporočilo posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki iz prvega odstavka tega člena, se lahko pod pogoji in iz razlogov iz prvega odstavka 25. člena tega zakona zadrži, omeji ali opusti.

54. člen

(zaupno obveščanje o kršitvah)

(1) Pristojni organ vzpostavi notranje poti obveščanja, ki omogočajo zaupno in hitro seznanitev vodstva pristojnega organa in pooblaščenice osebe za varstvo osebnih podatkov o kršitvah določb tega zakona.

(2) Pristojni organ določi način ukrepanja glede prijav kršitev.

(3) Pristojni organ in pooblaščenica oseba za varstvo osebnih podatkov varujeta tajnost vira prijave. Identiteto prijavitelja lahko razkrijeta le nadzornemu organu ali na podlagi odredbe sodišča.

3. oddelek – pooblaščenica oseba za varstvo osebnih podatkov

55. člen

(pooblaščenica oseba za varstvo osebnih podatkov)

(1) Pristojni organ izmed zaposlenih določi pooblaščenico osebo za varstvo osebnih podatkov, ki mu na neodvisen način svetuje in pomaga pri zagotovitvi skladnosti obdelav s tem zakonom in drugimi zakoni, ki urejajo obdelavo in varstvo osebnih podatkov.

(2) Pristojni organ lahko izmed zaposlenih določi tudi namestnika pooblaščenice osebe za varstvo osebnih podatkov. Pooblaščenica oseba za varstvo osebnih podatkov njenega namestnika pooblasti, da opravlja s pooblastilom določene naloge pooblaščenice osebe.

(3) Pristojni organ sporoči ime ter službene kontaktne podatke pooblaščenice osebe za varstvo osebnih podatkov in njenega morebitnega namestnika (naslov pristojnega organa, telefonska številka, naslov elektronske pošte) nadzornemu organu. Njune kontaktne podatke za namen vzpostavitve stika posameznika s pristojnim organom glede njegovih pravic po tem zakonu tudi javno objavi na svojih spletnih straneh.

(4) Pristojni organ pooblaščenici osebi za varstvo osebnih podatkov in njenemu namestniku zagotovi ustrezna sredstva za nepristransko in učinkovito opravljanje nalog ter ustrezna usposabljanja za ohranjanje strokovnega znanja.

(5) Pristojni organ zagotovi, da sta pooblaščenica oseba za varstvo osebnih podatkov in njen namestnik ustrezno in pravočasno vključena v vse zadeve v zvezi z varstvom osebnih podatkov.

(6) Pristojni organ zagotovi, da pooblaščenica oseba za varstvo osebnih podatkov in njen namestnik v zvezi s svojim delom ne prejemata nobenih navodil, da zaradi opravljanja svojih nalog nista razrešena ali kaznovana ter da neposredno poročata predstojniku pristojnega organa.

56. člen

(pogoji za določitev pooblaščenice osebe za varstvo osebnih podatkov)

(1) Pristojni organ lahko za pooblaščenico osebo za varstvo osebnih podatkov in njenega namestnika določi zaposlenega, ki ima znanja oziroma praktične izkušnje s področja varstva osebnih podatkov.

(2) Več pristojnih organov lahko ob upoštevanju svoje organizacijske strukture in velikosti določi skupno pooblaščenico osebo za varstvo osebnih podatkov in njenega namestnika.

(3) Pristojni organ lahko za pooblaščenico osebo za varstvo osebnih podatkov iz prvega odstavka tega člena določi osebo, ki je že imenovana za pooblaščenico osebo za varstvo osebnih podatkov na drugih pravnih podlagah.

57. člen

(naloge in upravičenja pooblaščenice osebe za varstvo osebnih podatkov)

(1) Pooblaščenica oseba za varstvo osebnih podatkov opravlja naslednje naloge v zvezi z obdelavami osebnih podatkov, ki jih izvaja pristojni organ, pri katerem je določena:

1. obveščanje pristojnega organa in njegovih zaposlenih, ki izvajajo obdelavo, o njihovih obveznostih v skladu z zakonom in drugimi predpisi, ki urejajo varstvo osebnih podatkov, ter svetovanje o teh obveznostih;

2. spremljanje skladnosti obdelav z zakoni in politikami pristojnega organa, ki urejajo varstvo osebnih podatkov, vključno z dodeljevanjem nalog, ozaveščanjem in usposabljanjem osebja, vključenega v dejanja obdelave, ter izvajanjem ustreznih nadzorov;

3. svetovanje glede ocene učinka v zvezi z varstvom osebnih podatkov in spremljanje njenega izvajanja v skladu s tem zakonom;

4. sodelovanje z nadzornim organom glede vzpostavljanja tehničnih pogojev za izvedbo nadzorov in neposredno obveščanje vodstva pristojnega organa;

5. delovanje kot kontaktna točka za nadzorni organ pri vseh vprašanjih v zvezi z obdelavo osebnih podatkov pri pristojnem organu, pomoč pri izvajanju posvetovanj ali pridobivanju mnenj po določbah tega zakona;

6. posvetovanje o drugih vprašanjih, politikah ali obdelavah osebnih podatkov pri pristojnem organu ali glede sodelovanja z drugimi subjekti glede teh vprašanj.

(2) Pooblaščenica oseba za varstvo osebnih podatkov ima dostop do vsebine vseh osebnih podatkov, ki jih obdeluje pristojni organ, kadar izvršuje svoje naloge.

58. člen

(pooblaščenica oseba za varstvo osebnih podatkov pri Nacionalni enoti za informacije o potnikih)

(1) Pooblaščenica oseba za varstvo osebnih podatkov po zakonu, ki ureja naloge in pooblastila policije, mora izpolnjevati pogoje iz prvega odstavka 56. člena tega zakona ter opravlja naloge, kot jih določata ta zakon in zakon, ki ureja naloge in pooblastila policije.

(2) Generalni direktor policije za Nacionalno enoto za informacije o potnikih določi osebo, ki je že določena za opravljanje nalog pooblaščen osebe za varstvo osebnih podatkov pri policiji, ali drugo osebo izmed zaposlenih znotraj policije.

(3) Če pooblaščen oseba iz prvega odstavka tega člena meni, da obdelava podatkov iz pristojnosti Nacionalne enote za informacije o potnikih ni bila zakonita, lahko o tem obvesti nadzorni organ.

59. člen

(uporaba določb tega zakona v kazenskih zadevah sodišč)

V kazenskih zadevah sodišč se smiselno uporabljajo določbe iz 2., 5., prvega in drugega odstavka 6. člena, 7., 8., 9., 20., 23., 24., 25., 44., 45., 47., 51., 53., razen četrtega odstavka 53. člena, 54., 62., 63., 67., 68. in 69. člena tega zakona.

VI. POGLAVJE POSEBNE DOLOČBE

1. oddelek – preverjanje identitete

60. člen

(uradni identifikacijski dokument)

Za potrebe izvajanja določb tega zakona velja za uradni identifikacijski dokument vsak uradno izdani dokument, ki vsebuje fotografijo imetnika in ga je izdal državni organ, kar so osebna izkaznica, potni list, obmejna prepustnica, vozniško dovoljenje, orožni list in uradni identifikacijski dokumenti drugih držav ali mednarodnih organizacij.

2. oddelek – povezovanje

61. člen

(uporaba povezovalnih znakov)

(1) Pri pridobivanju osebnih podatkov iz zbirk osebnih podatkov s področja zdravstva, policije, obveščevalno-varnostne dejavnosti države, obrambe države, sodstva in državnega tožilstva, probacije ter iz kazenske evidence in prekrškovnih evidenc pristojni organ ali obdelovalec ne sme uporabljati povezovalnega znaka tako, da bi se za pridobitev osebnega podatka uporabil izključno ta znak.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek se lahko izjemoma uporabi en povezovalni znak za pridobivanje osebnih podatkov, če je to podatek v konkretni zadevi, ki lahko omogoči, da se prepreči, odkrije, preišče ali preganja kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti. O tem se brez odlašanja napravi uradni zaznamek ali drug zapis.

62. člen

(povezovanje uradnih evidenc in javnih knjig)

(1) Zbirke pristojnih organov se lahko povezujejo med seboj ali z drugimi uradnimi evidencami, javnimi knjigami ali drugimi zbirkami, v katerih se obdelujejo posebne vrste osebnih podatkov, osebni podatki v zvezi s kazenskimi obsodbami in prekrški, podatki o dohodkih v skladu z zakonom, ki ureja dohodnino, podatki o premoženju posameznika v skladu z zakonom, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, podatki o nepremičninah v lasti posameznika v skladu z drugimi zakoni, podatki oziroma informacije o kreditni sposobnosti v skladu z zakonom, ki ureja centralni kreditni register, ter zakonom, ki ureja preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, samo če takšno povezovanje izrecno določa zakon.

(2) Povezovanje zbirk v skladu s prejšnjim odstavkom pomeni elektronsko povezovanje dveh ali več uradnih evidenc, javnih knjig ali drugih zbirk, ki se upravljajo pri različnih upravljavcih ali pri istem upravljavcu na podlagi različnih pravnih podlag, in ki se neodvisno od tehnične izvedbe iz-

vaja v obsegu oziroma na način, ki predstavlja ali bi lahko predstavljal bistveno večje tveganje za človekove pravice ali temeljne svoboščine posameznikov kot obdelava osebnih podatkov le v okviru ene same uradne evidence, javne knjige ali zbirke. Povezovanje zbirk pomeni tudi obdelavo dveh ali več zbirk istega ali različnih upravljavcev pri istem obdelovalcu, če ni z organizacijskimi in tehničnimi ukrepi in postopki zagotovljena popolna ločenost obdelav osebnih podatkov iz teh zbirk.

(3) Najpozneje 30 dni pred začetkom povezovanja zbirk iz prvega odstavka tega člena mora pristojni organ oziroma obdelovalec poslati obvestilo nadzornemu organu, v katerem navede, da namerava izvesti povezovanje v skladu s tem členom, ga podrobno opisati zlasti z navedbo pravnih podlag, tehničnih rešitev in zaščitnih ukrepov ter priložiti oceno učinka, razen če ocene učinka v skladu z določbo tretjega odstavka 49. člena tega zakona ni treba izdelati.

3. oddelek – strokovni nadzor

63. člen

(strokovni nadzor)

Če drug zakon ne določa drugače, se določbe tega oddelka uporabljajo za obdelavo osebnih podatkov pri notranjem in zunanjem strokovnem nadzoru.

64. člen

(splošne določbe)

(1) Organ, ki izvaja strokovni nadzor pri pristojnem organu (v nadaljnjem besedilu: izvajalec strokovnega nadzora), za namen izvedbe strokovnega nadzora obdeluje vse osebne podatke, ki jih obdeluje pristojni organ in ki so potrebni za izvedbo posameznega strokovnega nadzora.

(2) Izvajalec strokovnega nadzora mora pri izvajanju strokovnega nadzora in izdelavi poročila ali ocene ob zaključku strokovnega nadzora varovati tajnost osebnih podatkov, s katerimi se seznanijo v okviru strokovnega nadzora. V poročilu ali oceni ob zaključku strokovnega nadzora lahko izvajalec strokovnega nadzora zapiše le tiste osebne podatke, ki so nujni za doseg namena strokovnega nadzora.

65. člen

(obveščanje posameznika in pridobivanje podatkov)

(1) Izvajalec strokovnega nadzora lahko pri opravljanju strokovnega nadzora, pri katerem v skladu s prvim odstavkom prejšnjega člena obdeluje osebne podatke, če je to potrebno za uspešen nadzor in tega z drugimi ukrepi ni mogoče doseči, pisno obvesti posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, da izvaja strokovni nadzor, in ga obvesti, da lahko pisno ali ustno poda svoja stališča in dodatne informacije, pomembne za nadzor, s katerimi razpolaga. Izvajalec nadzora lahko s posameznikom, na katerega se nanašajo osebni podatki, opravi razgovor.

(2) Posameznik iz prejšnjega odstavka lahko izvajalcu strokovnega nadzora za namene izvajanja strokovnega nadzora posreduje kontaktne osebne podatke drugega posameznika (osebno ime, zaposlitev, številke ali naslove službenih komunikacijskih sredstev in navedbo povezave z zadevo nadzora), ki bi lahko o zadevi, v kateri se izvaja strokovni nadzor, podal pomembne informacije, s katerimi razpolaga. Če izvajalec strokovnega nadzora ugotovi, da je to potrebno, opravi razgovor tudi z drugim posameznikom.

66. člen

(posebne vrste osebnih podatkov)

Če se pri izvajanju strokovnega nadzora obdelujejo posebne vrste osebnih podatkov ali podatki iz kazenskih evidenc ali prekrškovnih evidenc, izvajalec strokovnega nadzora o tem

naredi uradni zaznamek ali drug zapis, ki ga lahko vključi tudi v poročilo iz drugega odstavka 64. člena tega zakona.

4. oddelek – posredovanje osebnih podatkov

67. člen

(posredovanje osebnih podatkov, ki ga izvedejo osebe javnega sektorja)

(1) Posredovanje osebnih podatkov s strani pristojnega organa drugi osebi javnega sektorja ali s strani druge osebe javnega sektorja pristojnemu organu je dovoljeno, če je za posredovanje podana pravna podlaga v skladu s 6., 7. ali 8. členom tega zakona. Pristojni organ oziroma druga oseba javnega sektorja, ki se ji osebni podatki posredujejo, osebne podatke obdeluje samo za namen, za katerega so ji bili posredovani.

(2) Posredovanje osebnih podatkov od pristojnega organa k pravnim ali fizičnim osebam zasebnega sektorja je dovoljeno, če je to potrebno za uveljavljanje, izvajanje ali obrambo pravnih zahtevkov ali če obstaja druga pravna podlaga za pridobitev zahtevanih osebnih podatkov. Pravna ali fizična oseba zasebnega prava, ki se ji osebni podatki posredujejo, osebne podatke obdeluje samo za namen, za katerega so ji bili posredovani.

(3) Posredovanje iz prvega odstavka tega člena je brezplačno.

(4) Upravitelji ali obdelovalci, ki na podlagi zakona za izvajanje svojih pristojnosti ali nalog pridobivajo osebne podatke iz registrov ali evidenc s področja upravnih notranjih zadev, ki so v upravljanju ministrstva, pristojnega za notranje zadeve, na lastne stroške vzpostavijo primerljive varnostne mehanizme, ki jih kot ukrepe in postopke za izvajanje varnosti osebnih podatkov izvaja ministrstvo, pristojno za notranje zadeve.

68. člen

(posredovanje osebnih podatkov, ki ga izvedejo osebe zasebnega sektorja)

(1) Posredovanje osebnih podatkov s strani osebe zasebnega sektorja pristojnemu organu je dovoljeno, če je za posredovanje podana pravna podlaga v skladu s 6., 7. ali 8. členom tega zakona.

(2) Pristojni organ osebne podatke pridobi z zahtevo iz prvega odstavka 69. člena tega zakona, razen če drug zakon določa drugače.

(3) Posredovanje podatkov iz prvega odstavka tega člena je brezplačno.

69. člen

(postopek posredovanja osebnih podatkov)

(1) Posredovanje osebnih podatkov po tem oddelku se izvede na podlagi zahteve, ki vsebuje:

1. podatke o vlagatelju zahteve (ime, naslov opravljanja dejavnosti ali naslov stalnega ali začasnega prebivališča za fizično osebo ter naziv oziroma firmo in naslov oziroma sedež in matično številko za samostojnega podjetnika posameznika, posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, ter za pravno osebo oziroma pristojni organ) in podpis vlagatelja oziroma pooblaščenice osebe;

2. pravno podlago za pridobitev zahtevanih osebnih podatkov;

3. namen obdelave osebnih podatkov;

4. predmet in številko ali drugo identifikacijo zadeve, v zvezi s katero so osebni podatki potrebni;

5. vrste osebnih podatkov, ki naj se mu posredujejo;

6. obliko in način pridobitve zahtevanih osebnih podatkov.

(2) Upravitelj vlagatelju zahteve, če zakon ne določa drugačnega roka, zahtevane osebne podatke posreduje naj-

pozneje v 15 dneh od prejema popolne zahteve ali pa ga v tem roku pisno obvesti o razlogih, zaradi katerih mu zahtevanih osebnih podatkov ne bo posredoval.

(3) Če upravljavec ne ravna v skladu s prejšnjim odstavkom, se šteje, da je zahteva zavrnjena.

(4) Če je zahteva za posredovanje osebnih podatkov delno ali v celoti zavrnjena, lahko vlagatelj v primeru, ko se zahteva nanaša na posredovanje osebnih podatkov iz uradnih evidenc ali javnih knjig, zahteva, da o njegovi vlogi najprej odloči organ druge stopnje, če tega ni ali če tudi organ druge stopnje zavrne njegovo zahtevo, lahko zahteva sodno varstvo, o katerem odloča pristojno sodišče v skladu z zakonom, ki ureja upravni spor. V primeru zavrnitve zahteve za posredovanje osebnih podatkov iz zbirk, ki niso uradne evidence ali javne knjige, lahko vlagatelj zahteva sodno varstvo, o katerem odloča sodišče s splošno pristojnostjo v skladu z zakonom, ki ureja nepravdni postopek.

(5) Ta člen se ne uporablja, če fizična ali pravna oseba ali pristojni organ uveljavlja pravico do pregledovanja ali pridobivanja podatkov iz kazenskih zadev sodišč, upravnih ali drugih zadev, spisov, evidenc ali drugih zbirk v skladu z drugim zakonom.

(6) Upravitelj za vsako posredovanje osebnih podatkov zagotovi možnost poznejše ugotovitve, kateri osebni podatki so bili posredovani, komu, kdaj in po kateri pravni podlagi, za kateri namen oziroma iz katerih razlogov oziroma za potrebe katerega postopka, razen če zakon za posredovanje posameznih vrst podatkov določa drugače.

(7) Informacije iz prejšnjega odstavka upravljavec hrani pet let, razen če zakon za posredovanje posameznih vrst podatkov določa drugačen rok.

(8) Šesti in sedmi odstavek tega člena veljata tudi za obdelovalce, če so z zakonom ali pogodbo ali drugim dogovorom zavezani posredovati določene osebne podatke.

(9) Pristojni organ, drug upravljavec ali obdelovalec posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki, do vložitve obtožnega akta, vendar največ 36 mesecev, ne razkrije, da je ali da bo posredoval določene osebne podatke drugemu pristojnemu organu. Za državna tožilstva in kazenske zadeve sodišč veljajo določbe zakonov, ki urejajo postopke v teh zadevah.

VII. POGLAVJE

PRENOS OSEBNIH PODATKOV TRETJIM DRŽAVAM ALI MEDNARODNIM ORGANIZACIJAM

70. člen

(splošna pravila za prenos osebnih podatkov)

(1) Pristojni organ izvede vsak prenos osebnih podatkov, ki se obdelujejo ali so namenjeni obdelavi po prenosu v tretjo državo ali mednarodno organizacijo, vključno z nadaljnjimi prenosi v drugo tretjo državo ali mednarodno organizacijo, le, če so upoštevane določbe tega zakona in:

1. je prenos potreben za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona;

2. se osebni podatki posredujejo upravljavcu v tretji državi ali mednarodni organizaciji, ki je pristojen za izpolnitev enega od namenov iz prvega odstavka 1. člena tega zakona;

3. v primeru, ko se prenašajo ali dajejo na razpolago osebni podatki iz druge države članice Evropske unije in je ta država članica v skladu s svojim nacionalnim pravom dala predhodno soglasje za prenos;

4. je Evropska komisija sprejela sklep o ustreznosti ravni varstva osebnih podatkov v tretji državi ali mednarodni organizaciji iz tretjega odstavka 36. člena Direktive 2016/680/EU ali, če tak sklep ne obstaja, v tretji državi ali mednarodni organizaciji obstajajo ustrezni zaščitni ukrepi v skladu z 72. členom tega zakona, ali je, če ne obstaja sklep o ustreznosti in ne obstajajo ustrezni ukrepi in niso predložena ustrezna zago-

točila, mogoče v skladu s 73. členom tega zakona uporabiti izjeme za posamezne primere;

5. tretja država ali mednarodna organizacija soglaša, da bo osebne podatke naprej prenesla drugi tretji državi ali drugi mednarodni organizaciji le na podlagi predhodnega dovoljenja pristojnega organa Republike Slovenije, ki je izvedel prvotni prenos, in ob upoštevanju vseh tehničnih meril, vključno z resnostjo kaznivega dejanja, namenom prvotnega prenosa osebnih podatkov in stopnjo varstva osebnih podatkov v tretji državi ali mednarodni organizaciji, ki se ji posredujejo osebni podatki.

(2) Prenos se v primerih iz 3. točke prejšnjega odstavka lahko izvede tudi brez podaje predhodnega soglasja druge države članice Evropske unije, če je prenos nujen za preprečitev neposredne in resne grožnje javni varnosti Republike Slovenije ali tretje države ali za varstvo ustavne ureditve, bistvenih varnostnih, političnih in gospodarskih interesov Republike Slovenije, predhodnega soglasja pa ni bilo mogoče pravočasno pridobiti. O tem se brez nepotrebne odlašanja obvesti organ druge države članice Evropske unije, pristojen za dajanje predhodnega soglasja.

71. člen

(prenos osebnih podatkov na podlagi sklepa o ustreznosti varstva osebnih podatkov)

(1) Prenos osebnih podatkov v tretjo državo ali mednarodno organizacijo je dovoljen, če je Evropska komisija s sklepom iz tretjega odstavka 36. člena Direktive 2016/680/EU odločila, da ta tretja država oziroma eden ali več specifičnih sektorjev v tej tretji državi ali zadevna mednarodna organizacija zagotavlja ustrezno stopnjo varstva osebnih podatkov.

(2) Če je sklep iz tretjega odstavka 36. člena Direktive 2016/680/EU razveljavljen, spremenjen ali začasno odložen, se lahko prenosi nadaljujejo, če je za to podana katera od drugih pravnih podlag iz tega poglavja.

72. člen

(prenos osebnih podatkov z uporabo ustreznih zaščitnih ukrepov)

(1) Če ne obstaja sklep Evropske komisije iz tretjega odstavka 36. člena Direktive 2016/680/EU, je prenos osebnih podatkov v tretjo državo ali mednarodno organizacijo dopusten, če:

1. so v pravnem aktu, ki obvezuje tretjo državo ali mednarodno organizacijo, določeni ustrezni zaščitni ukrepi za varstvo osebnih podatkov ali

2. je pristojni organ po oceni vseh okoliščin, ki so pri prenosu pomembne, ugotovil, da v tretji državi ali mednarodni organizaciji dejansko obstajajo ustrezni ukrepi za varstvo osebnih podatkov.

(2) Pristojni organ obvesti nadzorni organ o kategorijah prenosov, ki jih izvaja na podlagi prejšnjega odstavka.

(3) Pristojni organ mora izpolnjevanje pogojev iz prvega odstavka tega člena dokumentirati, kar vključuje datum in uro prenosa, podatke o prejemniku oziroma uporabniku, utemeljitev prenosa in prenesene osebne podatke. Dokumentacijo hrani pet let od zaključka koledarskega leta, v katerem je bil izveden prenos. Dokumentacijo mora na podlagi zahteve dati na razpolago nadzornemu organu.

(4) Če nadzorni organ ugotovi neskladnost ukrepov za varstvo osebnih podatkov v zadevni tretji državi ali mednarodni organizaciji s tem zakonom, lahko z odločbo odredi ustavev oziroma prepoved prenosa osebnih podatkov.

(5) Zoper odločbo iz prejšnjega odstavka ni dovoljena pritožba, dopusten pa je upravni spor.

(6) Nadzorni organ o odločbi obvesti Evropsko komisijo in jo objavi na svoji spletni strani.

73. člen

(izjeme za posamezne primere)

(1) V primerih, ko ne obstajajo sklep o ustreznosti iz tretjega odstavka 36. člena Direktive 2016/680/EU, niti ustrezni

zaščitni ukrepi v skladu s prejšnjim členom, je prenos osebnih podatkov tretji državi ali mednarodni organizaciji dopusten, kadar je prenos potreben:

1. za varovanje življenjskih interesov posameznika, zlasti življenja ali telesa posameznika, na katerega se osebni podatki nanašajo, ali druge osebe,

2. za varovanje zakonitih interesov posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, in je to določeno v zakonu,

3. za preprečitev neposredne in resne nevarnosti za javno varnost države članice Evropske unije ali tretje države ali za varstvo ustavne ureditve, bistvenih varnostnih, političnih in gospodarskih interesov Republike Slovenije,

4. v posameznem primeru za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona ali

5. v posameznem primeru za uveljavljanje, izvajanje ali obrambo pravnih zahtevkov v povezavi z nameni iz prvega odstavka 1. člena tega zakona.

(2) V primerih iz 4. in 5. točke prejšnjega odstavka prenos ni dovoljen, če človekove pravice in temeljne svoboščine posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, prevladajo nad javnim interesom za prenos.

(3) Za prenose v skladu s prvim odstavkom tega člena se uporablja tretji odstavek prejšnjega člena.

74. člen

(posebni prenosi določenim uporabnikom v tretjih državah)

(1) Pristojni organi lahko izvedejo v posameznih posebej utemeljenih primerih posebni prenos osebnih podatkov v tretjo državo tudi tako, da jih neposredno prenesejo uporabniku, ustanovljenemu v tretji državi, ne glede na to, ali je ta uporabnik v skladu s pravom tretje države pristojen za obdelavo osebnih podatkov za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona ter ne glede na določbe mednarodnih pogodb s področja pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah in policijskega sodelovanja s tretjo državo, če so izpolnjeni vsi naslednji pogoji:

1. upoštewane so druge zahteve tega zakona, zlasti iz 2., 5., prvega in drugega odstavka 6., 7., 8., 9., 20., 23., 24., 25., 44., 45. in 47. člena tega zakona;

2. prenos je nujen za izvajanje nalog pristojnega organa, ki podatke prenese za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona;

3. v tem posameznem primeru pristojni organ ugotovi, da človekove pravice in temeljne svoboščine posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, ne prevladajo nad javnim interesom za prenos;

4. prenos bi bil v skladu z drugimi določbami tega poglavja zakona neučinkovit ali neprimeren, zlasti ker ga ne bi bilo mogoče izvesti pravočasno;

5. pristojni organ tretje države je o tem brez nepotrebne odlašanja obveščen, razen če to ne bi bilo učinkovito ali primerno;

6. pristojni organ obvesti uporabnika iz tretje države o določenem namenu ali namenih, izključno za katere lahko obdela osebne podatke, če je takšna obdelava potrebna.

(2) Pristojni organ obvesti nadzorni organ o prenosih, ki jih izvede na podlagi prejšnjega odstavka.

(3) Za prenose v skladu s prvim odstavkom tega člena se uporablja tretji odstavek 72. člena tega zakona.

VIII. POGLAVJE NADZORNI ORGAN

75. člen

(določitev nadzornega organa)

(1) Nadzorni organ po tem zakonu je Informacijski pooblaščenec, ki je neodvisni in samostojni nadzorni organ. Nadzorni organ izvaja nadzor nad izvajanjem določb tega

zakona in drugih zakonov glede obdelav osebnih podatkov za namene iz prvega odstavka 1. člena tega zakona.

(2) Nadzorni organ skrbi za enotno uresničevanje ukrepov na področju varstva osebnih podatkov po določbah tega zakona, tako da se zaščitijo človekove pravice in temeljne svoboščine posameznikov v zvezi z obdelavo osebnih podatkov ter omogoči prost pretok osebnih podatkov med državami članicami Evropske unije v skladu z določbami tega zakona.

76. člen

(pristojnosti nadzornega organa)

(1) Nadzorni organ:

1. izvaja nadzore nad izvajanjem določb tega zakona in drugih zakonov, podzakonskih predpisov ali drugih splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil glede obdelav osebnih podatkov s področij iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, na način, ki čim manj otežuje izvajanje pristojnosti in nalog nadzorovanih organov;

2. odloča v pritožbenem postopku, odloča v postopkih prijav prijaviteljev s posebnim položajem in izvaja inšpekcijski nadzor po tem zakonu;

3. daje predhodna mnenja ministrstvu, državnemu zboru, organom samoupravnih lokalnih skupnosti, drugim državnim organom in nosilcem javnih pooblastil o usklajenosti določb predlogov zakonov ter ostalih predpisov z zakoni in drugimi predpisi, ki urejajo osebne podatke s področij iz prvega odstavka 1. člena tega zakona; ministrstva in drugi organi posredujejo predloge zakonov in drugih predpisov pravočasno v mnenje nadzornemu organu;

4. izvaja predhodno posvetovanje v skladu s tem zakonom;

5. daje pristojnim organom in posameznikom neobvezna mnenja, pojasnila in stališča o vprašanih glede varstva osebnih podatkov v zvezi z zakoni in povezanimi predpisi na področjih obravnavanja kaznivih dejanj, določenih v prvem odstavku 1. člena tega zakona;

6. spodbuja ozaveščenost in razumevanje javnosti o tveganjih, pravilih, zaščitnih ukrepih in pravicah v zvezi z obdelavo;

7. spodbuja ozaveščenost pristojnih organov, drugih upravljavcev in obdelovalcev o njihovih obveznostih na podlagi tega zakona;

8. sodeluje z nadzornimi organi drugih držav ali mednarodnih organizacij;

9. sodeluje pri delovanju Evropskega odbora za varstvo osebnih podatkov;

10. pripravi letno poročilo o izvajanju tega zakona v skladu z določbami zakonov, ki urejata Informacijskega pooblaščenca in varstvo osebnih podatkov;

11. obvesti pristojno sodišče o kršitvah zakona, lahko pa sodišču v sodnem postopku tudi posreduje mnenje o ugotovljenih kršitvah;

12. sodeluje s pristojnimi organi, drugimi upravljavci in obdelovalci pri izvajanju nadzorov v skladu z določbami tega zakona;

13. olajša postopek vložitve pritožb iz 27. člena tega zakona, zahtev iz 33. člena tega zakona in prijav, pritožb, sporočil, pobud in drugih vlog v postopku inšpekcijskega nadzora glede varstva osebnih podatkov iz 40. člena tega zakona, in sicer tako, da pripravi obrazce, ki se lahko vložijo tudi v elektronski obliki;

14. izvaja druge naloge, določene s tem zakonom.

(2) Nadzorni organ izvaja pristojnosti in naloge iz prejšnjega odstavka brezplačno.

(3) Nadzore po tem zakonu izvajajo nadzorne osebe, pri nadzoru pa lahko sodeluje strokovno osebje nadzornega organa.

77. člen

(omejitve pri izvajanju nadzorov)

(1) Ne glede na določbe prejšnjega člena nadzorni organ ni pristojen za izvajanje nadzorov po tem zakonu in za prekrškovni nadzor glede:

1. obdelav osebnih podatkov, ki se obdelujejo v kazenski zadevi sodišča, izvedenih v okviru neodvisnega sodniškega odločanja ali odločanja strokovnih sodelavcev ali sodniških pomočnikov po odredbi sodnika, kot to opredeljuje zakon, ki ureja sodišča, ali po določbah drugih zakonov, ki določajo njihovo samostojno delovanje;

2. obdelav osebnih podatkov, izvedenih v okviru neodvisnega sodniškega odločanja Ustavnega sodišča Republike Slovenije v zadevah iz prejšnje točke.

(2) Pri nadzoru obdelav osebnih podatkov in zbirk podatkov, ki se nanašajo na tajne delavce po zakonih, ki urejajo naloge in pooblastila policije in kazenski postopek, policiste, ki jim je dodeljena prirejena identiteta, ter policijske delavce tuje države s statusom tajnega delavca po zakonu, ki ureja naloge in pooblastila policije, zaščitene priče po zakonu, ki ureja zaščito prič, in osebe, ki dajejo podatke policiji po zakonu, ki ureja naloge in pooblastila policije (v nadaljnjem besedilu: zaščitene osebe), nadzorna oseba ne sme vpogledati v del dokumenta ali zbirke, ki vključuje osebne podatke o identiteti teh oseb in druge podatke, na podlagi katerih bi bilo mogoče identificirati te osebe, razen če je prijavo glede svojih osebnih podatkov podala zaščitena oseba kot prijavitelj s posebnim položajem. Nadzorni organ izvaja nadzor iz prejšnjega stavka tako, da opravi nadzor samo glede osebnih podatkov zaščitene osebe, ki je podala prijavo, pri opravljanju nadzora pa ni dopustno razkriti podatkov o delovanju pristojnega organa v konkretni zadevi.

(3) Nadzorovani organ lahko v skladu s 1. točko prvega odstavka prejšnjega člena obrazloženo obvesti nadzorni organ, da se nadzor v posamični zadevi izvaja na način, ki bi lahko otežil izvajanje pristojnosti in nalog nadzorovanega organa. Nadzorni organ v roku 24 ur obvesti nadzorovani organ o nadaljnjem delovanju v postopku nadzora.

(4) V odločitvah in dokumentaciji nadzornega organa po tem zakonu se ne navajajo konkretni podatki o lokaciji prostorov in tehnične značilnosti opreme pristojnih organov, ki niso dostopni javnosti.

78. člen

(medsebojna pomoč)

(1) Nadzorni organ pristojnim nadzornim organom drugih držav članic Evropske unije na njihovo zahtevo zagotovi ustrezne informacije in medsebojno pomoč glede konkretne zadeve, ki jo potrebujejo za dosledno izvajanje in uporabo njihove zakonodaje, s katero v svoj pravni red prenašajo Direktivo 2016/680/EU.

(2) Informacije in medsebojna pomoč iz prejšnjega odstavka obsega zlasti zahteve za informacije in nadzorne ukrepe, kot so zahteve za posvetovanja, preglede in preiskave.

(3) Zahteva za pomoč mora vsebovati vse potrebne informacije, vključno z namenom in obrazložitvijo zahteve. Izmenjane informacije se uporabljajo samo za namen, za katerega so bile zahtevane.

(4) Nadzorni organ obvesti nadzorni organ, ki je zahtevo poslal, o rezultatih oziroma po potrebi o stanju zadeve ali ukrepih, sprejetih v odziv na zahtevo.

(5) Zahteva se ne zavrne, razen če:

1. nadzorni organ ni pristojen za vsebino zahteve ali za izvršitev zahtevanih ukrepov ali

2. bi izpolnitev zahteve kršila zakon.

(6) Nadzorni organ zavrnitev zahteve obrazloži.

(7) Nadzorni organ zahtevane informacije praviloma posreduje z elektronskimi sredstvi v standardizirani obliki.

(8) Nadzorni organ medsebojno pomoč zagotovi brez nepotrebnega odlašanja, najpozneje pa en mesec po prejemu zahteve.

(9) Ne glede na prejšnji odstavek se nadzorni organi lahko dogovorijo o pravilih o vzajemnih nadomestilih za posebne

izdatke, nastale zaradi zagotavljanja medsebojne pomoči v izjemnih okoliščinah.

(10) Nadzorni organ lahko zahteva pomoč nadzornih organov drugih držav članic Evropske unije. Zahteva za pomoč mora vsebovati vse potrebne informacije glede konkretne zadeve, vključno z namenom in obrazložitvijo zahteve, ki jo potrebuje za dosledno izvajanje in uporabo zakonov za namen iz prvega odstavka 1. člena tega zakona. Pridobljene informacije se uporabljajo samo za namen, za katerega so bile zahtevane.

IX. POGLAVJE KAZENSKÉ DOLOČBE

79. člen

(splošne kršitve s strani pristojnega organa in drugih upravljavcev)

(1) Z globo od 100 do 5.000 eurov se kaznuje za prekršek odgovorna oseba pristojnega organa ali drugega upravljavca, če:

1. obdeluje osebne podatke brez podlage v zakonu ali brez privolitve posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki (prvi in drugi odstavek 6. člena);

2. po izvedeni obdelavi ne sestavi ali ne posreduje poročila z navedbo razlogov za obdelavo in obsegom obdelanih osebnih podatkov posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki (tretji odstavek 6. člena);

3. obdeluje posebne vrste osebnih podatkov brez podlage v zakonu, pa to ni nujno potrebno za opravljanje nalog pristojnih organov, določenih z zakonom (1. točka drugega odstavka 7. člena);

4. na zahtevo posameznika ne opravi vsaj ponovnega in ročnega pregleda odločitve, ki temelji izključno na avtomatizirani obdelavi osebnih podatkov in ki ima lahko negativne posledice za pravni položaj in pravice posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, ali ga lahko bistveno prizadene (prvi odstavek 11. člena);

5. po seznanitvi z uvedbo postopka izbriše ali spremeni zahtevane osebne podatke, ki so predmet postopka, dnevniške obdelave in druge zahtevane podatke, preden je o zadevi pravnomočno odločeno (prvi odstavek 16. člena);

6. javno ne objavi informacij iz 1. do 6. točke prvega odstavka 23. člena (tretji odstavek 23. člena);

7. ne vodi dokumentacije, iz katere izhaja, da je zagotovljena skladnost obdelav z zakonom (prvi odstavek 41. člena);

8. ne upravlja evidence vseh kategorij dejavnosti obdelave osebnih podatkov (prvi odstavek 46. člena);

9. dnevnik obdelave uporabi za druge namene od tistih, določenih v tretjem odstavku 47. člena tega zakona;

10. ne sporoči nemudoma vsem uporabnikom, da so jim bili posredovani ali dani na razpolago osebni podatki, ki ne ustrezajo zahtevam iz prvega odstavka 48. člena tega zakona, ali jim ne sporoči, da so bili posredovani nezakonito (tretji odstavek 48. člena), oziroma takšnih podatkov nemudoma ne popravi, jih izbriše ali omeji njihovo obdelavo (četrti odstavek 48. člena);

11. ne izvaja predpisanih ukrepov varnosti obdelave iz 1. do 10. točke drugega odstavka 51. člena tega zakona;

12. ne dokumentira vseh kršitev varnosti osebnih podatkov (peti odstavek 52. člena);

13. uporablja povezovalni znak v nasprotju z 61. členom tega zakona.

(2) Ne glede na 1. točko prejšnjega odstavka se z globo od 100 do 1.000 eurov kaznuje za prekršek odgovorna oseba pristojnega organa ali drugega upravljavca, ki brez podlage v zakonu ali brez privolitve posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, obdeluje osebne podatke samo z

vpogledom v posameznikove osebne podatke (prvi in drugi odstavek 6. člena).

80. člen

(kršitve s področja pogodbené obdelave)

(1) Z globo od 400 do 20.000 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba, ki:

1. zaupa obdelavo drugemu obdelovalcu brez predhodnega posebnega pisnega dovoljenja pristojnega organa (drugi odstavek 44. člena);

2. ne deluje samo po navodilih pristojnega organa kot upravljavca (1. točka tretjega odstavka 44. člena);

3. ne zagotovi, da so osebe pri obdelovalcu, ki so pooblaščené za obdelavo osebnih podatkov, zavezane k zaupnosti (2. točka tretjega odstavka 44. člena);

4. po zaključku izvajanja obdelave ne izbriše ali vrne vseh osebnih podatkov pristojnemu organu ali ne uniči obstoječih kopij teh osebnih podatkov (4. točka tretjega odstavka 44. člena);

5. v nasprotju z določbami tega zakona samostojno določi druge namene oziroma sredstva obdelave (peti odstavek 44. člena);

6. ne upravlja evidence vseh kategorij dejavnosti obdelave, ki jih izvaja v imenu pristojnega organa (tretji odstavek 46. člena);

7. dnevnik obdelave uporabi za druge namene od tistih, določenih v tretjem odstavku 47. člena tega zakona;

8. povezuje zbirke podatkov brez pravne podlage v zakonu (prvi odstavek 62. člena).

(2) Z globo od 200 do 10.000 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost.

(3) Z globo od 100 do 5.000 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje odgovorna oseba pogodbenega obdelovalca, ki je pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost.

(4) Z globo od 40 do 5.000 eurov se za prekršek iz prvega odstavka kaznuje posameznik.

81. člen

(kršitve s področja prenosov osebnih podatkov tretjim državam ali mednarodnim organizacijam)

Z globo od 100 do 5.000 eurov se kaznuje za prekršek odgovorna oseba pristojnega organa, če:

1. izvede prenos osebnih podatkov v tretjo državo ali mednarodno organizacijo v nasprotju z določbami prvega odstavka 71. člena tega zakona;

2. izvede prenos osebnih podatkov v tretjo državo ali mednarodno organizacijo v nasprotju z določbami prvega odstavka 72. člena tega zakona;

3. izvede posamezen prenos osebnih podatkov v tretjo državo, ki ni dopusten po 1. do 5. točki prvega odstavka 73. člena tega zakona;

4. izvede posebni prenos določenim uporabnikom v tretjih državah, ki ni dopusten po 1. do 6. točki prvega odstavka 74. člena tega zakona;

5. ne dokumentira izpolnjevanja pogojev iz prvega odstavka 72. člena, prvega odstavka 73. člena ali prvega odstavka 74. člena tega zakona (tretji odstavek 72. člena, tretji odstavek 73. člena in tretji odstavek 74. člena).

82. člen

(izrek globe)

Za prekrške iz tega zakona se sme v hitrem postopku izreči globa tudi v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe, določene s tem zakonom.

X. POGLAVJE PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

83. člen

(prehodna določba glede delovanja nadzornega organa)

(1) Prekrškovni postopki v zvezi s področji iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, ki so se začeli proti pristojnim organom pri Informacijskem pooblaščenju ali na sodiščih pred uveljavitvijo tega zakona, se končajo v skladu z Zakonom o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo; v nadaljnjem besedilu: Zakon o varstvu osebnih podatkov), razen če je ta zakon za storilca milejši. Postopki inšpekcijskega nadzora v zvezi s področji iz prvega odstavka 1. člena tega zakona, začeti na podlagi Zakona o varstvu osebnih podatkov, se končajo po določbah Zakona o varstvu osebnih podatkov.

(2) Z dnem uveljavitve tega zakona se za pristojne organe prenehajo uporabljati določbe Zakona o varstvu osebnih podatkov, ki se nanašajo na Register zbirk osebnih podatkov pri Informacijskem pooblaščenju.

84. člen

(začetek veljavnosti)

Ta zakon začne veljati trideseti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 040-05/20-27/23

Ljubljana, dne 20. novembra 2020

EPA 1345-VIII

Državni zbor
Republike Slovenije
Igor Zorčič
predsednik

3111. Zakon o spremembah Zakona o pacientovih pravicah (ZPacP-B)

Na podlagi druge alineje prvega odstavka 107. člena in prvega odstavka 91. člena Ustave Republike Slovenije izdajam

U K A Z

o razglasitvi Zakona o spremembah Zakona o pacientovih pravicah (ZPacP-B)

Razlašam Zakon o spremembah Zakona o pacientovih pravicah (ZPacP-B), ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije na seji dne 20. novembra 2020.

Št. 003-02-9/2020-6

Ljubljana, dne 28. novembra 2020

Borut Pahor
predsednik
Republike Slovenije

Z A K O N O SPREMEMBAH ZAKONA O PACIENTOVH PRAVICAH (ZPacP-B)

1. člen

V Zakonu o pacientovih pravicah (Uradni list RS, št. 15/08 in 55/17) se v 15. členu drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(2) Čakalni seznam se ne vodi za zdravstvene storitve pri izbranem osebnem zdravniku splošne oziroma družinske medicine, izbranem osebnem ginekologu, izbranem osebnem zobozdravniku in izbranem osebnem pediatru ter za preventivne preglede. Izvajalec zdravstvene dejavnosti v mreži izvajalcev javne zdravstvene službe za storitve iz prejšnjega stavka in za zdravstvene storitve, pri katerih ni čakalnih dob, vodi naročilno knjigo, v katero vpisuje naslednje podatke:

- pacientovo osebno ime in priimek,
- pacientove kontaktne podatke (e-naslov ali telefonsko številko),
- termin.«.

Četrty odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(4) Ne glede na drugi odstavek tega člena se čakalni seznam vodi za zobnoprostetično obravnavo pri izbranem osebnem zobozdravniku. V čakalnem seznamu za zobnoprostetično obravnavo pri izbranem osebnem zobozdravniku se vodijo podatki iz 1., 2., 3., 4., 5., 6., 9. (ki jo določi lečeči zobozdravnik), 10., 13., 16., 17., 18., 19., 22. in 23. točke prejšnjega odstavka ter podatek o datumu potrditve predloga za začetek zobnoprostetične obravnave.«.

Devety odstavek se črta.

PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

2. člen

(1) Postopki o prekrških na podlagi četrte alineje prvega odstavka 87. člena zakona se v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona ne uvedejo.

(2) Postopki o prekrških na podlagi četrte alineje prvega odstavka 87. člena zakona, ki so se začeli pred uveljavitvijo tega zakona in še niso pravnomočno zaključeni, se ustavijo.

3. člen

V Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o pacientovih pravicah (Uradni list RS, št. 55/17) se v 24. členu v prvem odstavku v drugi alineji beseda »petih« nadomesti z besedo »sedmih«, v tretji alineji pa se številka »14« nadomesti s številko »21«.

Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Kadar pacient, ki je uvrščen na čakalni seznam, izbere drugega izvajalca zdravstvene dejavnosti oziroma zdravstvenega delavca, je rok za predložitev napotne listine iz druge in tretje alineje prejšnjega odstavka pet delovnih dni od dneva, ko pooblaščen oseba za čakalni seznam, na katerega je pacient uvrščen, pacienta črta s čakalnega seznama ali pacient sam odpove termin prek sistema eNaročanje.«.

4. člen

Za predložitev napotne listine, izdane pred uveljavitvijo tega zakona in pri kateri rok za njeno predložitev še ni potekel, veljajo roki iz spremenjenega 24. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pacientovih pravicah (Uradni list RS, št. 55/17).

5. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 500-01/20-54/16

Ljubljana, dne 20. novembra 2020

EPA 1347-VIII

Državni zbor
Republike Slovenije
Igor Zorčič
predsednik

DRUGI DRŽAVNI ORGANI IN ORGANIZACIJE

3112. Certifikacijske specifikacije za atestiranje ultralahkih motornih letal (druga izdaja)

Na podlagi pete alineje petega odstavka 179. člena Zakona o letalstvu (Uradni list RS, št. 81/10 – uradno prečiščeno besedilo, 46/16 in 47/19) izdaja direktor Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije naslednje

CERTIFIKACIJSKE SPECIFIKACIJE za atestiranje ultralahkih motornih letal (druga izdaja)

I. UVODNA POJASNILA

1. Splošno

1.1 Vsebina in namen

Certifikacijske specifikacije za ultralahka motorna letala določajo podrobne tehnične zahteve, potrebne za določitev konfiguracije in konstrukcijskih značilnosti proizvoda, informacije o materialih in procesih ter metodah za proizvodnjo oziroma katerekoli druge podatke, ki so potrebni, da omogočajo določitev plovnosti, poznejših proizvodov istega tipa, zrakoplovov opredeljenih v točki CS-UML 1 teh certifikacijskih specifikacij. Namenjene so, da se zagotovi, če se jih uporablja v skladu z njihovim namenom, da ti zrakoplovi niso vzrok za zaskrbljenost ter da varnost letalskega prometa, javna varnost in red niso ogroženi.

1.2. Predhodni postopki

Za tipe ultralahkih motornih letal, ki so pridobila dovoljenje za letenje skladno s Certifikacijskimi specifikacijami za atestiranje ultralahkih motornih letal (Uradni list RS, št. 87/14 in 14/17), se šteje, da so skladna s temi certifikacijskimi specifikacijami.

Za tipe ultralahkih motornih letal, ki so pridobila dovoljenje za letenje pred začetkom veljavnosti Certifikacijskih specifikacij za atestiranje ultralahkih motornih letal (Uradni list RS, št. 87/14 in 14/17), se uporablja četrti odstavek 23. člena Pravilnika o ultralahkih letalnih napravah (Uradni list RS, št. 49/16, 52/16, 32/18, 10/19 in 75/19).

1.3. Prenehanje veljavnosti

Z dnem uveljavitve teh certifikacijskih specifikacij prenehajo veljati Certifikacijske specifikacije za atestiranje ultralahkih motornih letal (Uradni list RS, št. 87/14 in 14/17).

1. 4. Začetek veljavnosti

Te certifikacijske specifikacije začnejo veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Ljubljana, dne 24. novembra 2020

Direktor
Rok Marolt

2. Razlage

1. Te zahteve in razlage ne povzemajo vsega znanja na letalskem področju, zato je potrebno posamezna določila teh zahtev razlagati skladno z vsemi novimi dognanji na področju letalske tehnologije in znanosti.

2. Za boljše razumevanje zahtev so le-te na določenih mestih podkrepljene z razlagami. Te razlage so sprejemljiv način usklajevanja zahtev, priporočenih postopkov ali dopolnilnih podatkov.

3. Stavki, ki vsebujejo besedo „naj“ ali „lahko“ niso obvezujoči temveč priporočila.

4. Zahteve, ki niso številčno ovrednotene, jih v dvomljivih primerih bolj natančno opredeli ustrezna strokovna organizacija (kot npr. fakulteta za strojništvo, odobrena projektivna organizacija v letalstvu, projektantski biroji ...).

3. Vsebina in oblika

1. Predpisi gradnje so razdeljeni v poglavja, ki so označena s črkami.

2. Kazalo vsebuje podroben pregled vsebine posameznega poglavja.

3. Oštevilčenje poglavij, podpoglavij, odstavkov in točk je izvedeno z naraščajočimi črkami oziroma številkami.

Če imajo pojmi v smislu teh zahtev poseben pomen, so na ustreznih mestih posebej definirani.

4. Uporaba pojmov, kratic in oznacb

V _A	načrtovana manevrska hitrost
V _B	načrtovana hitrost pri največjem udarcu vetra
V _D	načrtovana hitrost strmega leta
V _{DF}	hitrost strmega leta dosežena pri preskusnih poletih
V _F	načrtovana hitrost z zakrilci
V _{FE}	največja hitrost z izvlečenimi zakrilci

V_H	največja hitrost v vodoravnem letu pri največji stalni moči motorja
V_{L0}	največja hitrost za izvlačenje podvoza
V_{NE}	največja dovoljena hitrost
V_{RA}	največja hitrost v turbulentni atmosferi
V_S	hitrost prevlečenega leta
V_{S0}	najmanjša hitrost v obliki za pristanek
V_{S1}	najmanjša hitrost letala
V_{SF}	računska hitrost prevlečenega leta pri popolnoma izvlečenih zakrilcih in največji vzletni masi
V_T	največja dovoljena hitrost v aerovleki
V_Y	hitrost največjega vzpenjanja
CAS	kalibrirana hitrost (Calibrated AirSpeed – CAS)
EAS	ekvivalentna hitrost (Equivalent AirSpeed – EAS)
IAS	odčitana hitrost (Indicated AirSpeed – IAS)
TAS	dejanska hitrost (True AirSpeed – TAS)
Q_{nom}	največja dovoljena natezna trdnost vlečne vrvi ali varovalke

5. Splošni tehnični pojmi

pogonska skupina	motor, naprava za pogon letala, ki vključuje tudi tiste dodatne dele in priprave, ki niso nujne za upravljanje s pogonsko močjo; propeler ni vključen.
nastavljivi propeler	propeler, pri katerem je mogoče nastavljati kot krakov na tleh ali med obratovanjem; vrste nastavljenih propelerjev: a) propeler pri katerem pilot ročno nastavlja kot krakov, b) propeler pri katerem kot krakov upravlja regulator ali druga avtomatska naprava; delovanje lahko zagotavlja vgradni del propelerja ali neka dodatna naprava, pri tem pa lahko pilot nastavlja izbrani način delovanja (constant speed propeller), c) propeler, ki za nastavljanje uporablja kombinacijo načinov a in b.
varnostno pasovje	varnostni pasovi iz štirih delov, pri katerem dva dela pričvrstita ramena, preostala dva pa medenico
faktor preobremenitve	razmerje med trenutnim vzgonom na krilu in teži letala
največja vzletna moč	moč na pogonski gredi, ki jo motor razvije na nivoju morske gladine pri pogojih mednarodne standardne atmosfere; motor deluje na najvišjih dovoljenih obratih in polnjenju, ki jih proizvajalec dovoljuje v trajanju 5 minut.
največja stalna moč	moč na pogonski gredi, ki jo motor razvije na določeni višini pri pogojih standardne atmosfere; pri tem so obrati in polnjenje takšni, kot jih proizvajalec dovoljuje za trajno obratovanje.
ognjevarno	lastnost dela ali materiala, do ohranja trdnost kljub 15-minutni izpostavljenosti toploti „standardnega plamena“. Materiali in deli, ki služijo omejevanju plamena oziroma zadrževanju ognja, morajo tudi ob daljšem izpostavljanju učinkom prekomerne toplote ohraniti vsaj take varovalne lastnosti, kot jih ima jeklo. To velja tudi za napeljave in druge dele.
Ognjeodporno/ ognjevarno	lastnost dela ali materiala, do ohranja trdnost kljub 5-minutni izpostavljenosti toploti „standardnega plamena“. Pločevina in strukturni deli morajo tudi ob daljši izpostavljenosti učinkom prekomerne toplote, ohranjati vsaj take varovalne lastnosti, kot jih ima aluminij. Napeljava za tekočine in vsi ostali deli, ki vsebujejo vnetljive tekočine, električna napeljava, uvodniki za zrak, okovje in vzvodi za motor morajo med požarom zadrževati toploto v tolikšni meri, da ohranjajo svojo funkcijo.
težko vnetljivo	lastnost materiala, da ognja ne širi, oziroma ga krajevno omejuje.
oblika za letenje	oblika za vzletanje, oblika za pristajanje, (konfiguracija).

II. KAZALO

CERTIFIKACIJSKE SPECIFIKACIJE ZA ATESTIRANJE ULTRALAHKIH MOTORNIH LETAL

I. Uvodna pojasnila

1. Splošno
2. Razlage
3. Vsebina in oblika
4. Uporaba pojmov, kratic in označb
5. Splošni tehnični pojmi

II. Kazalo

A. Splošno

CS-UML 1 Uporaba

B. Letenje

Splošno

CS-UML 21 Izvedba dokazov

CS-UML 23 Omejitve masnih razporeditev

- CS-UML 25 Omejitve mase
- CS-UML 29 Masa praznega letala in pripadajoča lega masnega središča
- Zmogljivosti v letu
 - CS-UML 45 Splošno
 - CS-UML 49 Hitrost prevlečenega leta
 - CS-UML 51 Vzlet
 - CS-UML 65 Vzpenjanje
- Krmarljivost in okretnost
 - CS-UML 143 Splošno
 - CS-UML 145 Vzдолžna krmarljivost
 - CS-UML 147 Prečna in smerna krmarljivost
 - CS-UML 155 Sila na ročici višinskega krmila pri manevrih
 - CS-UML 161 Trimanje
- Stabilnost
 - CS-UML 171 Splošno
 - CS-UML 173 Statična vzdolžna stabilnost
 - CS-UML 177 Prečna in smerna stabilnost
 - CS-UML 181 Dinamična stabilnost
- Prevlečeni let
 - CS-UML 201 Prevlečen let brez nagiba
 - CS-UML 203 Prevlečen let v zavoju
 - CS-UML 207 Opozarjanje pred prevlečenjem
- Obnašanje na tleh
 - CS-UML 233 Smerna stabilnost in krmarljivost
 - CS-UML 234 Vzlet in pristane pri bočnem vetru
- Ostale zahteve za obnašanje letala
 - CS-UML 251 Vibracije in drhtenje
- C. Trdnost
 - CS-UML 301 Obremenitve
 - CS-UML 303 Varnostni faktor
 - CS-UML 305 Trdnost in deformacije
 - CS-UML 307 Dokazovanje trdnosti
- Trdnostne lastnosti materialov in računske vrednosti
- Obremenitve med letenjem
 - CS-UML 321 Splošno
 - CS-UML 331 Simetrični pogoji letenja
- V-n diagram (obremenitvena ovojnica)
 - CS-UML 333 Splošno
 - CS-UML 335 Načrtovane hitrosti
 - CS-UML 337 Faktorji obremenitve zaradi manevra
 - CS-UML 341 Faktorji obremenitve zaradi udarca vetra
 - CS-UML 345 Obremenitev pri izvlečenih zakrilcih
 - CS-UML 361 Obremenitve nosilca motorja
 - CS-UML 363 Stranske obremenitve na nosilec motorja
- Krmilne površine in pogoni krmil
 - CS-UML 395 Pogon krmil
 - CS-UML 397 Obremenitve zaradi sil pilota
 - CS-UML 399 Dvojno krmilje
 - CS-UML 405 Sekundarno krmilje
 - CS-UML 411 Togost krmilja
- Horizontalne repne površine (Višinski stabilizator)
 - CS-UML 421 Osnovne obremenitve
 - CS-UML 423 Obremenitve zaradi krmarjenja
 - CS-UML 425 Obremenitve zaradi udara vetra
 - CS-UML 427 Nesimetrične obremenitve
- Vertikalne repne površine (Smerni stabilizator)
 - CS-UML 441 Obremenitve zaradi krmarjenja
 - CS-UML 443 Obremenitve zaradi udara vetra
 - CS-UML 444 Vzdignjen višinski stabilizator
- Dodatni pogoji za repne površine
 - CS-UML 447 Superpozicija obremenitev na repu
- Krilca
 - CS-UML 455 Krilca
- Obremenitve zaradi sil tal
 - CS-UML 471 Splošno
 - CS-UML 473 Predpostavke obremenitev glavnega podvozja zaradi sil tal
 - CS-UML 479 Pogoji pristajanja za glavno podvozje
 - CS-UML 481 Pogoji pristajanja za podvozje z repnim kolesom
 - CS-UML 499 Pogoji pristajanja za nosna kolesa
- Pogoji za pristane v sili
 - CS-UML 561 Splošno

Druge obremenitve

CS-UML 597 Obremenitve zaradi posameznih mas

D. Projektiranje in izdelava

CS-UML 601 Splošno

CS-UML 605 Postopki izdelave

CS-UML 607 Varovanje spojin elementov

CS-UML 609 Zaščita komponent

CS-UML 611 Zagotavljanje dostopnosti za izvajanje pregledov

CS-UML 612 Pripravnost za sestavljanje in razstavljanje

CS-UML 627 Utrujanje materiala in dinamična trdnost

CS-UML 629 Preprečevanje frfotanja in trdnost strukture

Krmilne površine

CS-UML 655 Vgradnja

CS-UML 659 Masno uravnoteženje

Krmilje

CS-UML 671 Splošno

CS-UML 675 Omejilniki

CS-UML 677 Sistemi za trimanje

CS-UML 679 Zapora krmilja

CS-UML 683 Funkcionalni preizkusi krmilja

CS-UML 685 Sestavni deli krmilja

CS-UML 687 Vzmetni deli krmilja

CS-UML 689 Pletenice

CS-UML 697 Krmilje zakrilc

CS-UML 701 Medsebojna povezava zakrilc

Podvozje

CS-UML 721 Splošno

Projektiranje pilotske kabine

CS-UML 771 Pilotska kabina splošno

CS-UML 773 Vidljivost iz pilotske kabine

CS-UML 775 Vetrobran in okna

CS-UML 777 Krmilje v pilotski kabini

CS-UML 779 Smeri pomikov in učinki krmilja v pilotski kabini

CS-UML 780 Barvne oznake krmilja v pilotski kabini

CS-UML 785 Sedeži in varnostni pasovi

CS-UML 786 Zaščita proti poškodbami

CS-UML 787 Prostor za prtljago

CS-UML 807 Izhod v sili

CS-UML 831 Prezračevanje

CS-UML 857 Izenačevanje elektrostatičnih potencialov

E. Pogonska skupina

Splošno

CS-UML 901 Definicija in vgradnja

CS-UML 903 Motor

CS-UML 925 Varnostni odmiki propelerja

Gorivni sistem

CS-UML 951 Splošno

CS-UML 955 Pretok goriva

CS-UML 959 Neuporabno gorivo

CS-UML 963 Posode za gorivo – splošno

CS-UML 965 Preizkušanje posod za gorivo

CS-UML 967 Vgradnja posod za gorivo

CS-UML 971 Posode za gorivo

CS-UML 973 Odprtina za dotakanje goriva na posodah za gorivo

CS-UML 975 Odzračanje posod za gorivo

CS-UML 977 Gorivna sita in filtri

CS-UML 993 Gorivne napeljave in armature

CS-UML 995 Ventili in regulatorji za gorivo

Sistemi mazanja

CS-UML 1011 Splošno

CS-UML 1013 Posoda za mazivo

CS-UML 1015 Tlačni preskus posode za mazivo

CS-UML 1017 Napeljava in armature

Hlajenje

CS-UML 1041 Splošno

Sistem dovoda zraka

CS-UML 1091 Sistem dovoda zraka

Izpušni sistem

CS-UML 1121 Splošno

CS-UML 1125 Izpušna napeljava

Krmilje in pomožne naprave pogona

CS-UML 1141 Splošno

CS-UML 1145 Stikala za vžig

CS-UML 1149 Krmilje obratov propelerja

Požarna zaščita

CS-UML 1193 Pokrov motorja in motorska gondola

F. Oprema

Splošno

CS-UML 1301 Delovanje in vgradnja

CS-UML 1303 Pilotski in navigacijski merilniki

CS-UML 1305 Merilniki pogonskega sistema

CS-UML 1307 Ostala oprema

Vgradnja merilnikov

CS-UML 1321 Razporeditev in vidnost

CS-UML 1323 Merilnik hitrosti

CS-UML 1325 Pitot-statični sistem

CS-UML 1337 Merilniki pogonskega sistema

Električni sistemi in oprema

CS-UML 1353 Zasnova in vgradnja akumulatorjev

CS-UML 1365 Električni vodniki in oprema

Ostala oprema

CS-UML 1431 Radio in radio-navigacijska oprema

G. Omejitve obratovanja in informacije

CS-UML 1501 Splošno

CS-UML 1505 Hitrosti letenja

CS-UML 1507 Hitrost manevriranja

CS-UML 1511 Hitrost za izvlečenje zakrilc

CS-UML 1515 Hitrost za izvlečenje podvozja

CS-UML 1517 Hitrost v turbulentni atmosferi

CS-UML 1519 Masa in lege masnega središča

CS-UML 1521 Omejitve pogonskega sistema

CS-UML 1529 Priročnik za vzdrževanje

H. Oznake in napisi

CS-UML 1541 Splošno

CS-UML 1545 Oznake merilnika hitrosti

CS-UML 1547 Magnetni kompas

CS-UML 1549 Merilniki pogonskega sistema

CS-UML 1553 Merilnik količine goriva

CS-UML 1555 Označevanje krmilja

CS-UML 1557 Ostale oznake in napisi

Letalni priročnik

CS-UML 1581 Splošno

CS-UML 1583 Omejitve obratovanja

CS-UML 1585 Obratovalni podatki in postopki

I. Propeler

CS-UML 1917 Materiali

CS-UML 1919 Trajnost

CS-UML 1923 Krmiljenje kota koraka

Priloga I

Reševalna naprava

1. Splošno

2. Obremenitve zaradi reševalne naprave

3. Vgradnja reševalne naprave

Priloga II

1. Aerovleka

Dodatne zahteve za aerovleko z ultralahkimi letali

A. Splošno

B. Zasnova Projektiranje in gradnja izdelava

B1. Krmilje vlečne sklopke

B2. Kazalnik kritične temperature motorja

B3. Naprava za nadzor vlečenega letala

B4. Vrv za aerovleko in predvideno mesto pretrganja

B5. Vlečna sklopka

B6. Črpalke za gorivo

C. Vlečena letala

D. Lastnosti aerovleke

E. Trdnost

F. Obratovalni podatki in omejitve

2. Vleka nevođenih zapreg – transparentov (brez vlečne kljuge)

A. Obnašanje v letu

B. Stabilnost

- C. Projektiranje in izdelava
- D. Motor Brez dodatkov
- E. Oprema Brez dodatkov
- F. Obratovalni podatki in omejitve

Priloga III

Vodna ultralahka motorna letala

Uvod

- 1. Namen
- 2. Pojasnila
- 3. Vsebina in oblika
- 4. Uporaba pojmov, kratic in oznak

A. Splošno

B. Letenje vodnih ultralahkih motornih letal

C. Trdnost

Splošno

Obremenitveni primeri

Obremenitveni primeri za obravnavo

Porazdelitev vodnih obremenitev

D. Projektiranje in izdelava

Dodatna oprema za mehanizme plovcev

Odrivne obremenitve

E. Ni v uporabi

F. Oprema

G. Obratovalne omejitve in podatki

Priloga IV

A. Splošno

B. Letenje

C. Trdnost

V-n diagram (obremenitvena ovojnica)

CS-UML 361 Obremenitve nosilca motorja

Pogoji za pristanež v sili

CS-UML 561 Splošno

D. Projektiranje in izdelava

Projektiranje pilotske kabine

CS-UML 779 Smeri pomikov in učinki krmilja v pilotski kabini

E. Pogon

2. Moč motorja in omejitve obratovanja

3. Projektiranje in izdelava

4. Oscilacije

5. Sistem zagotavljanja energije in sistem dovoda zraka

CS-UML 904 Sistem zagotavljanja energije

CS-UML 906 Viri energije

CS-UML 908 Krmilje pogona in pomožne naprave

Požarna zaščita

CS-UML 1191 Požarna stena

F. Oprema

Splošno

CS-UML 1305 Naprave za spremljanje stanja motorja

Električni sistemi in oprema

CS-UML 1354 Projektiranje in izdelava virov energije

CS-UML 1356 Naprava s funkcijo glavnega stikala

CS-UML 1365 Električni kalbi in dodatki

CS-UML 1557 Razne oznake in napisi

CS-UML 1585 Obratovalni podatki in postopki

Priloga 1

Priloga 2

Priloga 3

Priloga V

Primerljivost s CS 22 in CS VLA

A. Splošno**CS-UML 1 Uporaba**

Ti predpisi gradnje so uporabni za ultralahka motorna letala z aerodinamičnim krmiljem, katerih:

1. največja vzletna masa ni večja od 600 kg – za kopensko letalo, vključno s sistemom reševalnega padala, pritrjenim na ogrodje, ali

2. največja vzletna masa ni večja od 650 kg za uporabo kot vodno letalo, vključno s sistemom reševalnega padala, pritrjenim na ogrodje,

3. hitrost V_{S0} , glej **CS-UML 49**, ne presega ne presega 83 kilometrov na uro kalibrirane hitrosti (CAS).

Opomba glede točke 2:

Specifikacije za vodna letala so podane v Prilogi III.

B. Letenje**Splošno****CS-UML 21 Izvedba dokazov**

Vse zahteve tega poglavja B morajo upoštevati vse možne lege masnega središča in mase letala, v obsegu obremenitev za katere je dokazovanje ustreznosti izpeljano, in sicer s preskusi in najmanj enim vzorčnim letalom.

Dokazi morajo biti izpeljani za vse oblike letenja v katerih bo letalo letelo, če ni drugače določeno.

Opomba:

V tem poglavju niso zajete vse zahteve, ki dokazujejo skladnost dokazov s preskusnimi poleti.

Razlaga:

1. Merilna oprema za preskusne polete:

- a. Za preskusne polete naj bo letalo opremljeno z merilno opremo, ki omogoča enostavno izvedbo meritev in opazovanj.
- b. Pred začetkom preskusov naj se določi natančnost merilne opreme in njihove korekcijske tabele ali diagrame.

2. Pred izvedbo preskusnih poletov naj bodo izvedeni naslednji preskusi na tleh:

- a. preskus pogonskega sistema po postopku v CS-UML 901,
- b. meritve maksimalnega odklona krmilnih površin, kril, zakrilc in sistemov za upravljanje,

3. Preskus funkcionalnosti

Pred začetkom preskusnih poletov naj bodo na tleh izvedeni vsi funkcionalni preskusi sistemov in letala.

CS-UML 23 Omejitve masnih razporeditev

1. Območje lege masnega središča, pri katerem je letalo varno krmarljivo, določi prosilec. Dokazano varno območje lege masnega središča mora segati od skrajne prednje lege, preko skrajne zadnje lege do točke, ki je za skrajno zadnjo lego masnega središča pomaknjena za 1 % srednje aerodinamične tetive ali za 10 mm. Upoštevati je potrebno vrednost, ki je večja.

2. Območje lege masnega središča ne sme biti ožje od tistega, ki je določeno z naslednjimi masami vsakega potnika:

- a. najmanjša masa 70 kg, največja masa 110 kg (ampak ne več kot 200 kg pri dvosedu).

Opomba:

Upoštevati je potrebno najbolj neugodne možnosti razporeditve masnih bremen tovora in goriva.

CS-UML 25 Omejitve mase

Največja vzletna masa je določena tako, da:

1. Ni večja od:

- a. največje mase, ki jo je prosilec predlagal,
- b. največje načrtovane mase, pri kateri je dokaz izpeljan za vse možne obremenitve ogrođa in skladna z vsemi zahtevami

letenja.

2. Ni manjša od vsote mas praznega letala z vso minimalno opremo letala, mase potnikov in sicer najmanj 110 kg za enosedelno letalo ali najmanj 200 kg za dvosedežno letalo ter mase goriva za eno uro letenja pri največji stalni moči motorja.

3. Najmanjša vzletna masa ne sme biti večja od vsote:

- a. mase praznega letala v CS-UML 29, 1. in
- b. mase potnika 70 kg.

CS-UML 29 Masa praznega letala in pripadajoča lega masnega središča

1. Masa praznega letala in pripadajoča lega masnega središča se določi s tehtanjem letala:

- i. s stalno vgrajenim balastom,
- ii. z zahtevano minimalno opremo in reševalno napravo,
- iii. neuporabnim gorivom, največjo količino olja (če obstaja), hidravličnega olja (če obstaja) in hladilne količine (če obstaja),
- iv. brez mase pilota in potnika in brez ostalega tovora.

2. Seznam opreme letala v času tehtanja praznega letala mora biti natančno naveden, tehtanje pa brez težav ponovljivo.

3. Poročilo o tehtanju mora biti priložen tudi seznam osnovne opreme (na primer: velikost pnevmatik, blatniki, velikost posode za gorivo, itd.) ter seznam dodatne opreme (na primer: avionika, dodatno ogrevanje, vlečna sklopka, če je vgrajena itd.).

Zmogljivosti v letu**CS-UML 45 Splošno**

Dokaz skladnosti z zahtevami iz tega poglavja mora biti izveden za največjo vzletno maso, pri brezvetrju in mednarodni standardni atmosferi na morsk gladini.

CS-UML 49 Hitrost prevlečenega leta

1. V_{S0} je hitrost prevlečenega leta (CAS), če je varno dosegljiva, ali je najmanjša hitrost pri kateri je letalo še krmarljivo. Pri tem je motor v prostem teku ali ugašen. Upošteva se tisto stanje pri katerem je V_{S0} večja in:

- a. letalo je v pristajalni obliki,
- b. letalo ima največjo dovoljeno vzletno maso.

2. V_{S1} je hitrost prevlečenega leta (CAS), če je varno dosegljiva, ali je najmanjša hitrost pri kateri je letalo še krmarljivo. Pri tem je motor v prostem teku ali ugašen in:

- a. letalo je v preskusni obliki v kateri se V_{S1} preskuša,
- b. letalo ima največjo dovoljeno vzletno maso.

3. V_{S0} in V_{S1} morajo biti pridobljeni po postopkih, določenih v CS-UML 201.

CS-UML 51 Vzlet

Razdalja za vzlet mora biti izmerjena na suhem, ravnem, kratko pokošenem travniku in v brezvetrju. Meri se od mesta mirovanja do mesta, nad katerim letalo doseže višino 15 m. Največja dovoljena vzletna razdalja je 450 m.

Razlaga:

V letalni priročnik se vpiše povprečna vzletna razdalja šestih preskusnih poletov.

CS-UML 65 Vzpenjanje

Hitrost največjega vzpenjanja mora biti po korekciji na standardno atmosfero na višini morske gladine večja od 1,5 m/s in dosežena pod naslednjimi pogoji:

1. pri nastavitvi moči motorja za vzlet,
2. uvlečeno podvozje,
3. največja vzletna masa letala,
4. zakrilca v predvidenem položaju za vzpenjanje in brez prekoračitve predpisanih mejnih temperatur motorja.

Krmarljivost in okretnost**CS-UML 143 Splošno**

1. Letalo mora biti varno krmarljivo in odzivno:

- a. med vzletanjem pri največji vzletni moči,
- b. pri vzpenjanju,
- c. v horizontalnem letu,
- d. pri spuščanju,
- e. pri pristajanju z dodano močjo ali prostim tekom motorja,
- f. pri nenadni odpovedi motorja.

2. Prehod iz enega v drug manever mora biti lahek (vključno z zavijanjem, če konfiguracija to dovoli), pri vseh verjetnih pogojih letenja, brez posebnih spretnosti pilotiranja, pozornosti in naprežanja pilota, ter brez prekoračitve faktorja preobremenitve, pri vseh dopustnih močeh motorja, tudi pri nenadni odpovedi motorja. Majhna odstopanja od priporočenih postopkov ne smejo povzročiti nevarnega načina letenja.

3. Vse nenavadne letalne lastnosti, ki so opazne pri preskusnih poletih za dokaz skladnosti z zahtevami letenja in vse občutne spremembe letalnih lastnosti zaradi dežja, morajo biti ugotovljene pri vseh dovoljenih nastavitvah moči motorja.

4. Če pilot težko premaga sile pri krmarjenju, morajo biti mejne zmožnosti premagovanja sil ovrednotene z meritvami. Največje dovoljene sile za triosno krmilje so navedene v spodnji tabeli. Te omejitve veljajo za vse dovoljene nastavitve moči motorja.

sila na palici ali pedalih	višina daN	nagib daN	smer daN	zakrilca, podvozje daN
a) kratkotrajno upravljanje	20	10	40	10
b) dolgotrajno upravljanje	2	1,5	10	

Razlaga:

Pri krmilih, ki delujejo na podlagi spreminjanja lege masnega središča in ostalem neobičajnem krmilju, ko pilot ne more premagovati navedenih sil, se je potrebno posvetovati z ustanovo, ki preskuša vzorčna letala.

5. Odklon glavnih in pomožnih krmilnih površin se zaradi elastičnih deformacij pogona krmil ne sme toliko zmanjšati, da bi ultralahko letalo postalo težko krmarljivo.

CS-UML 145 Vzdržljiva krmarljivost

1. Pri vsaki hitrosti pod $1,3 V_{S1}$ mora biti možno z upravljanjem višinskega krmila nos povesti tako, da letalo nemudoma pospeši na $1,3 V_{S1}$.

a. Pogoji za preskus: vse možne oblike za letenje in nastavitve moči motorja, pri tem je letalo trimano na $1,3 V_{S1}$ (če je trimanje predvideno).

2. V vsem območju obremenitvene ovojnice mora biti možno upravljanje z vsemi napravami letala (podvozje, zakrilca, nastavitve moči motorja itd.), brez posebnih spretnosti pilota in brez prekoračenih sil za krmarjenje določene v CS-UML 143.

3. Pri V_{DF} mora biti možno za vse dovoljene lege masnega središča in nastavitve moči motorja, dvigniti nos letala tako, da prične letalo varno upočasnjevati.

CS-UML 147 Prečna in smerna krmarljivost

Pri ustreznem krmarjenju letala mora letalo preiti iz enega zavoja z nagibom 30° v nasprotni zavoju z nagibom 30° v času, ki ni daljši od 5 sekund pri hitrosti V_{S1} in V_{NE} ter, če je izvedljivo z izvlečenim podvozjem in izvlečenimi zakrilci.

CS-UML 155 Sila na ročici višinskega krmila pri manevrih

Sila na ročici višinskega krmila mora v manevru ali v izhodu iz manevra naraščati s faktorjem preobremenitve. Sila, s katero se poveča faktor preobremenitve do dopustnih mej, ne sme biti manjša od 5 daN, pri vseh hitrostih, pri katerih so meje faktorja preobremenitve lahko dosežene, brez prevlečenja, z zakrilci in če je izvedljivo z uvlečenim podvozjem.

Za letala, ki imajo krmilje izvedeno na principu premikanja lege masnega središča, je potrebno najmanjšo silo na krmilnem pogonu, za doseg dopustne meje faktorja preobremenitve, določiti s pomočjo ustanove, ki preskuša vzorčna letala.

CS-UML 161 Trimanje

Trimanje za vodoravni let mora biti izvedeno tako, da letalo po vseh treh oseh, za vse nastavitve moči motorja, v skrajnih legah masnega središča in hitrostnem območju od $1,3 V_{S1}$ do $2,0 V_{S1}$ ohranja svoj položaj in hitrost pri nedotaknjenem pogonu krmil.

Stabilnost**CS-UML 171 Splošno**

Letalo mora izpolnjevati pogoje tega poglavja od CS-UML 173 do CS-UML 181. Poleg tega mora biti stabilno in krmarljivo pri vseh normalnih pogojih upravljanja.

CS-UML 173 Statična vzdolžna stabilnost

Za vsako lego masnega središča, položaja zakrilc in nastavitve moči motorja morata biti strmina krivulje „sila na ročici / hitrost“ in „hod ročice / hitrost“ po celotnem območju hitrosti (od najmanjše do največje) pozitivna. Vsaka bistvena sprememba hitrosti mora povzročiti občutno spremembo sile na ročici za upravljanje.

CS-UML 177 Prečna in smerna stabilnost

1. V bočnem letu (prekrižan način krmarjenja krilc in smernega krmila) mora biti izvedljivo ohranjanje smeri leta ob povečevanju nagiba tako, da pilot povečuje odklon smernega krmila. Odvisnost odklona krilc in smernega krmila v bočnem letu ni nujno linearna.

2. Med krmarjenjem bočnega drsenja pri premagovanju sil pogona krmilja ne sme priti do takšnih preobratov, da bi za varno krmarjenje letala zahtevali posebne spretnosti pilota.

CS-UML 181 Dinamična stabilnost

Vsako kratkotrajno nihanje, ki nastane v hitrostnem območju od prevlečenega leta do V_{DF} z

1. nedotaknjenim pogonom krmil
 2. ročno učvrščenim pogonom krmil,
- mora biti za vse nastavitve moči motorja močno dušeno.

Prevlečeni let**CS-UML 201 Prevlečen let brez nagiba**

Prevlečen let mora biti preskušen pri skrajni prednji in zadnji legi masnega središča ter največji in najmanjši dovoljeni vzletni masi, omenjeni v CS-UML 25.

1. Preskus prevlečenega leta se prične v vodoravnem letu. Hitrost se zmanjšuje vsako sekundo za 2 km/h, dokler se prevlečen let ne pojavi, ko neobvladljivo omahne naprej ali se prekucne vstran ali pa pogon višinskega krmila doseže skrajno zadnjo lego. Do prevlečenega leta mora biti letalo običajno krmarljivo po smeri in nagibu.

2. Med izvlečenjem iz prevlečenega leta morajo biti z normalno uporabo krmilja obvladljivi najmanj 20° nagibi. Letalo ne sme imeti neobvladljive tendence k vrju.

3. Pri običajnih postopkih vračanja letala v vodoravni let morata biti ugotovljena izguba višine in največji kot doseženega vzdolžnega naklona, ko je letalo omahnilo na nos.

Razlaga:

Izguba višine pri prevlečenem letu je razlika med višino, na kateri se začne prevlečeni let in višino, na kateri je letalo poravnano v vodoravnem letu.

4. Dokaz izpolnitve zahtev odstavkov 1. do 3. tega CS-UML mora biti izpeljan po sledečih pogojih:

- a. zakrilca v vseh možnih pozicijah,
- b. podvozje uvlečeno in izvlečeno,
- c. letalo trimano na 1,4 V_{S1} (če ima trimer),
- d. pri moči motorja v prostem teku in največji trajni moči.

CS-UML 203 Prevlečen let v zavoju

1. Pri prevlečenem letu v koordiniranem zavoju s 30° nagibom mora biti možno izvlečenje, brez neobvladljivega nagibanja ali neobvladljive težnje k zvrstu.

Razlaga:

Nagibanje je neobvladljivo, če se letalo nagne za več kot dodatnih 30°.

2. Izguba višine pri prevlečenju do vrnitve letala v vodoravni položaj mora biti ugotovljena po običajnih postopkih vračanja letala v vodoravni položaj. Ta zahteva mora biti izpolnjena pod pogoji opredeljenimi v CS-UML 201, od 4a do 4d.

CS-UML 207 Opozarjanje pred prevlečenjem

1. Opozorilo prevlečenega leta ni potrebno, če je pri prevlečenem vodoravnem letu:

- a. možno krmariti nagib, ko je smerno krmilo v nevtralnem položaju,
- b. ni težnje k zvrstu, če so smerno krmilo in krilca ohranjena v nevtralnem položaju.

2. Pri letalu, ki ne izpolnjuje pogoje pod točko 1:

a. Opozorilo za prevlečeni let je potrebno za vodoravni let in zavoje. Pri tem so lahko zakrilca in podvozje v vsakem normalnem položaju.

b. Pri normalnih hitrostih letenja ne sme priti do opozorila za prevlečeni let. Opozorilo pa mora biti pravočasno pred prevlečenjem, da pilot lahko vzpostavi pogoje varnega vodoravnega leta.

c. Opozorilo za prevlečeni let je lahko aerodinamično (na primer tresenje), ali razločno (zvočno, svetlobno) izvedeno z opremo.

Obnašanje na tleh**CS-UML 233 Smerna stabilnost in krmarljivost**

Pri vsaki pričakovani hitrosti vožnje po tleh letalo ne sme imeti neobvladljive težnje uhajanja iz smeri vožnje. Prav tako mora biti letalo med vožnjo smerno krmarljivo.

CS-UML 234 Vzlet in pristANEK pri bočnem vetru

Vzletanje in pristajanje letala pri bočnem vetru mora biti preskušeno in opisano v letalnem priročniku.

Ostale zahteve za obnašanje letala**CS-UML 251 Vibracije in drhtenje**

Pri vseh hitrostih do vključno V_{DF} , noben del letala ne sme občutneje nihati. V stabilnih atmosferskih pogojih ni dovoljeno tresenje letala, ki bi oviralo krmarjenje, povzročalo slabo počutje potnikov, ali poškodbe ogrodja letala. Tresenje, kot opozorilo

za prevlečen let je dovoljeno v določenih mejah. Ta zahteva mora biti izpolnjena pri ugasnjenem in vključenem motorju za vse dovoljene nastavitve moči motorja.

C. Trdnost

CS-UML 301 Obremenitve

1. Zahteve za trdnost so določene z dopustno obremenitvijo, oziroma največjo pričakovano preobremenitvijo v uporabi in skrajno obremenitvijo, oziroma dopustna obremenitev pomnožena s predpisanim varnostnim faktorjem. Če ni drugače določeno, so predpisane obremenitve mejne dopustne obremenitve.

2. Če ni drugače opredeljeno so vse sile upora tal, vode in zraka v ravnovesju s vztrajnostnimi silami porazdeljene mase letala. Razpored sil mora biti modeliran tako, da odraža dejansko stanje ali varnejši približek.

3. Če upogibi zaradi obremenitve bistveno spremenijo porazdelitev notranjih in zunanjih sil, je potrebno takšno porazdelitev upoštevati.

CS-UML 303 Varnostni faktor

1. Varnostni faktor je 1,5, če ni predpisana drugačna vrednost.

2. Varnostni faktor je lahko pomnožen z dodatni varnostnim faktorjem v naslednjih primerih.

a. Trdnost sestavnega dela ni točno določena.

b. Trdnost se pričakovano zmanjšuje trdnost še pred zamenjavo.

c. Ni točnih podatkov o trdnosti zaradi neznanih proizvodnih ali preskusnih metod. V kolikor element v spodnji tabeli ni naveden, je potrebno elementu za vsak tip letala posebej določiti dodatni varnostni faktor. Zahtevan čas za zamenjavo takšnega dela mora biti naveden v pripadajočem navodilu za uporabo.

d. Dodatni varnostni faktor je potrebno uporabiti pri:

i. sestavljenih obremenitvah izvrtin pri delih, ki se gibajo (niso stisnjeni) in so izpostavljeni sunkom, vibracijam ali kakšni drugi obliki utripne obremenitve,

ii. sestavljenih obremenitvah izvrtin pri sklepih na krmilih,

iii. sestavljenih obremenitvah izvrtin pri sklepih na drogovih pogona krmil, ki se kotno gibljejo (razen sklepov kjer se uporablja valjni ležaj),

iv. sestavljenih obremenitvah izvrtin pri okovih na pletenicah pogona krmil.

krmilni mehanizmi, kjer je potrebna dodatna varnost	dodatni varnostni faktor	velikost varnostnega faktorja za sestavljene obremenitve $j_{\sigma LB}$
drsnji spoji, (z zračnostjo, kjer se pojavlja udarna ali utripna obremenitev)	2,0	$j_{\sigma LB} = 2,0 \times 1,5 = 3,0$
spoji krmilnih površin	4,44	$j_{\sigma LB} = 6,76$
spoji v krmilnih drogovih	2,2	$j_{\sigma LB} = 3,3$
okovja krmilnih pletenic	1,33	$j_{\sigma LB} = 2,0$

strojni elementi, kjer je potrebna dodatna varnost	dodatni varnostni faktor	velikost varnostnega faktorja za sestavljene obremenitve j_{Br}
deli iz litin	2,0	$j_{Br} = 2,0 \times 1,5 = 3,0$
Okovja: velja za vse dele okovja; za vse tiste dele ki pritrdjujejo in izvrtine obremenjene na bočni tlak (če je ležišče stisnjeno)	1,15	$j_{Br} = 1,725$
Pasovi in sedeži	1,33	$j_{Br} = 1,995$

CS-UML 305 Trdnost in deformacije

1. Struktura letala mora vzdržati dopustne obremenitve brez poškodb in trajnih deformacij. Obremenitve v dopustnih mejah ne smejo vplivati na varnost delovanja.

2. Struktura mora skrajne obremenitve, preden se poruši, vzdržati vsaj 3 sekunde. Časovni pogoj ne velja za dinamične obremenitvene preskuse, kjer se simulirajo dejanski obremenitveni pogoji.

CS-UML 307 Dokazovanje trdnosti

1. Dokaz zahtev o trdnosti in deformacijah iz CS-UML 305 mora biti izveden za vse kritične obremenitvene pogoje. Analiza trdnosti se lahko uporablja samo v primerih, ko je z izkušnjami potrjena zanesljivost te metode. V nasprotnem primeru morajo biti izvedeni dokazni obremenitveni preskusi.

2. Določene sestavne dele je potrebno preizkusiti glede na zahteve v poglavju D.

Razlaga:

Poglavje C ne obsega vseh zahtev v zvezi s trdnostjo.

Trdnostne lastnosti materialov in računske vrednosti

1. Konstrukcijska trdnost uporabljenih materialov, mora biti dokazana z metodo preizkušanja, rezultati pa morajo biti analizirani z ustrezno statistično metodo.

2. Konstrukcijske vrednosti morajo biti izbrane tako, da je verjetnost nezadostne trdnosti nosilnih komponent kot rezultat z materialom povezane razpršenosti (variance) izjemno nizka.

Razlaga:

Parametri trdnostnih lastnosti materialov naj bodo določeni ali kot del verifikacijskega procesa ali vzeti iz objavljenih standardov. Pri določanju računskih vrednosti je potrebno, da projektant parametre materiala ustrezno spremeni in/ali razširi v obsegu, kot se zdi potrebno iz razlogov tehnoloških postopkov obdelave materialov (npr. način izdelave ali glede na preoblikovanje, strojno obdelavo ali nadaljnjo termično obdelavo).

3. V kolikor ima v normalnih obratovalnih pogojih temperatura v nosilni komponenti ali ojačitvi trdnosti znaten vpliv na trdnost, se mora tak vpliv upoštevati.

Razlaga:

Temperature komponent do 54 °C se štejejo kot normalne obratovalne temperature.

Obremenitve med letenjem**CS-UML 321 Splošno**

1. Faktor preobremenitve je razmerje med trenutnim vzgonom na krilu in teži letala. Faktor preobremenitve je pozitiven, ko je vzgon na zgornji strani krila.

2. Dokaz izpolnitve zahtev za obremenitve med letenjem je potreben za vse možne razporeditve teže in bremena.

CS-UML 331 Simetrični pogoji letenja

1. Določevanje ravnotežnih obremenitev horizontalnega stabilizatorja mora biti glede na obremenitve krila in vzdolžnih vztrajnostnih obremenitev izpeljano v smislu povečanja varnosti pri vseh določbah simetričnih pogojev letenja od CS UML 331 do CS UML 345.

2. Dodatnim obremenitvam višinskega stabilizatorja zaradi manevra ali udarca vetra mora kljubovati ekvivalentna ali v smislu varnosti večja rotacijska vztrajnost.

3. Izračun obremenitev pri predpisanih pogojih se izvede s predpostavko, da faktor preobremenitve nastane s spreminjanjem vpadnega kota pri konstantni hitrosti. Kotnih pospeškov ni potrebno upoštevati.

4. Aerodinamične veličine kot osnova za določanje obremenitev morajo biti preverjene s preskusi, izračuni ali ocenami v pozitivnem varnostnem smislu.

a. Če ni točnih podatkov, je največji negativni vzgonski količnik za toga krila v običajni obliki za letenje $-0,8$. Za gibka krila se je treba posvetovati s priznano strokovno ustanovo.

b. Če je ugotovljen koeficient navora C_{m0} manjši od $\pm 0,025$, je potrebno za krilo in višinski stabilizator uporabiti vsaj $-0,025$.

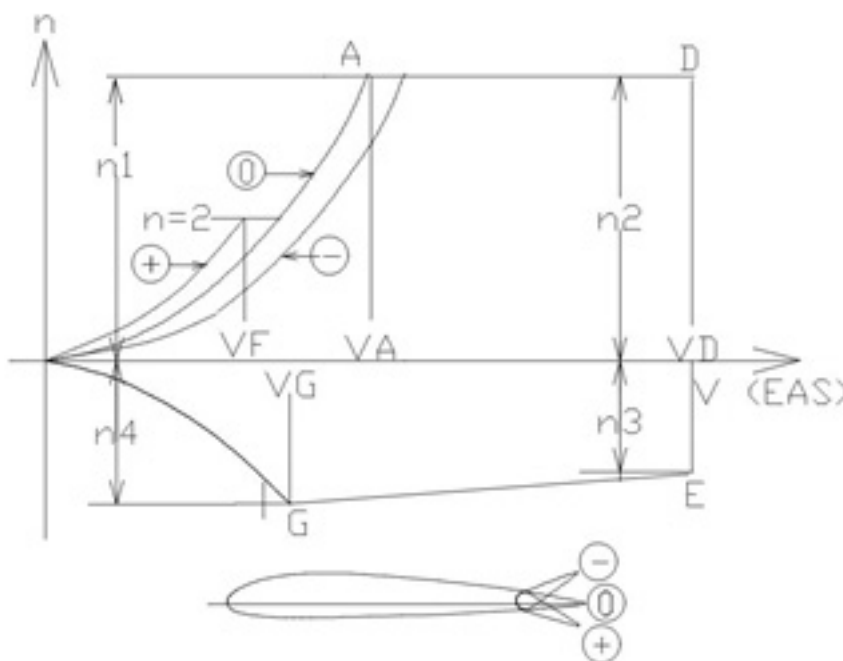
V-n diagram (obremenitvena ovojnica)**CS-UML 333 Splošno**

1. Dokazovanje izpolnjevanja trdnostnih zahtev tega poglavja mora biti izvedeno za vse kombinacije hitrosti in faktorjev preobremenitve znotraj in na obremenitveni ovojnici, ki upošteva manevrsko obremenitveno ovojnico in ovojnico turbulentne atmosfere v odstavku 2 in 3.

2. Manevrska obremenitvena ovojnica (glej sliko 1)

Oblika za letenje:

Zakrilca so v vsaki, do V_D , dovoljeni poziciji.

Slika 1

3. Obremenitvena ovojnica turbulentne atmosfere (glej sliko 2)

Opomba:

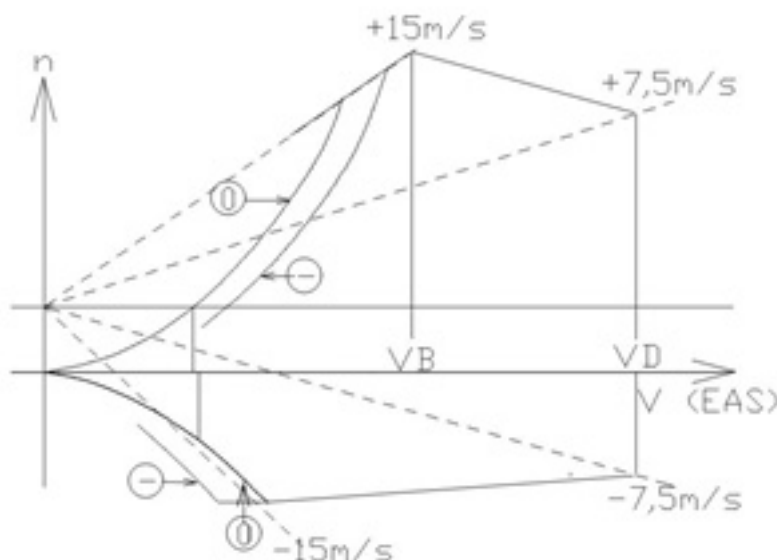
Za letala na električni pogon je pri izračunu obremenitev v turbulentni atmosferi potrebno pri masi praznega letala upoštevati tudi maso baterije.

Oblika za letenje:

Zakrilca so v vsaki, do V_D , dovoljeni poziciji.

1. Pri načrtovani hitrosti pri največjem udarcu vetra V_B mora letalo zdržati pozitivne (navzgor) in negativne (navzdol) udarce vetra s hitrostjo 15 m/s.

2. Pri načrtovani hitrosti strmega leta V_D mora UL-letalo zdržati pozitivne (navzgor) in negativne (navzdol) udarce vetra s hitrostjo 7,5 m/s.

Slika 2

CS-UML 335 Načrtovane hitrosti

Načrtovane hitrosti letenja so ekvivalentne hitrosti letenja (EAS).

1. Načrtovana manevrska hitrost V_A

$$V_A = V_{S1} \cdot \sqrt{n1}$$

V_{S1} = Načrtovana najmanjša hitrost letala z največjo načrtovano maso, z uvlečenimi zakrilci in prostim tekom motorja

$n1$ = Faktor preobremenitve

2. Načrtovana hitrost z zakrilci V_F

a. za vse pozicije zakrilc mora biti V_F večja od obeh dveh vrednosti:

i. $1,4 V_{S1}$, kjer je V_{S1} najmanjša načrtovana hitrost letala z največjo načrtovano maso, in uvlečenimi zakrilci.

ii. $1,8 V_{SF}$, kjer je V_{SF} najmanjša načrtovana hitrost letala z največjo načrtovano maso, in polno izvlečenimi zakrilci.

3. Načrtovana hitrost strmega leta V_D

Načrtovano hitrost strmega leta V_D lahko določi prosilec, vendar ne sme biti manjša od $1,2 V_H$, niti od $1,5 V_A$ iz odstavka 1.

V_H je največja hitrost v vodoravnem letu pri največji trajni moči motorja.

4. Načrtovana hitrost pri največjem udarcu vetra V_B

Načrtovano hitrost pri največjem udarcu vetra lahko določi prosilec, vendar ne sme biti manjša od nobene od sledečih možnosti: $V_B = 0,9 V_H$ ali $V_B = V_A$.

CS-UML 337 Faktorji obremenitve zaradi manevra

Najmanjše vrednosti dopustnih faktorjev preobremenitve manevrske obremenitvene ovojnice (slika 1) so sledeče:

$n1$	+4,0
$n2$	+4,0
$n3$	-1,5
$n4$	-2,0

Za negativne dopustne faktorje preobremenitev ultralahkih letal z gibkimi krili se je potrebno posvetovati z ustrezno strokovno ustanovo.

Deformacije gibkih kril lahko povzročijo občutne spremembe manevrske obremenitvene ovojnice – točka A ni dosegljiva pod V_D . Če je tak primer dokazan, se dopustni faktor preobremenitve zmanjša na največji do V_D dosegljivi faktor preobremenitve.

CS-UML 341 Faktorji obremenitve zaradi udarca vetra

Če ni bolj utemeljene strokovne podlage, morajo biti faktorji preobremenitve zaradi udarca vetra izračunani na sledeč način:

$$n = 1 \pm \frac{\frac{1}{2} \cdot k \cdot \rho_0 \cdot U \cdot V \cdot a}{\frac{m \cdot g}{S}}$$

Pri tem je:

$U =$ hitrost udarca vetra [m/s]
 $V =$ hitrost letala [m/s]
 $a =$ vzgonski gradient krila [rad-1]
 $g =$ gravitacijski pospešek [m/s²]
 $S =$ površina krila [m²]
 $l_m =$ srednja aerodinamična tetiva krila [m]
 $\rho_0 =$ gostota zraka na višini morja [kg/m³]
 $\rho_0 = 1,225 \text{ kg/m}^3$
 $m =$ masa letala [kg]
 $k = \frac{0,88 \cdot \mu}{5,3 + \mu}$

pri tem je $\mu = \frac{2 \cdot m}{S \cdot \rho_0 \cdot l_m \cdot a}$ (relativna masna gostota letala)

Ni potrebno, da dopustni faktor preobremenitve zaradi udarca vetra presega vrednost

$$n = 1,25 \left(\frac{V}{V_{S1}} \right)^2$$

CS-UML 345 Obremenitev pri izvlečenih zakrilcih

- Če so vgrajena zakrilca ali ostale naprave za povečevanje vzgona je izvedbo potrebno načrtovati tako, da je pri polno izvlečeni napravi in hitrosti V_F , dopustni faktor preobremenitve 2.0.
- Pri polnem negativnem odklonu zakrilc morajo biti izpolnjeni pogoji CS-UML 321 in CS-UML 331, ter CS-UML 333 do CS-UML337.

CS-UML 361 Obremenitve nosilca motorja

- Nosilec motorja in njegova pritrditev morata biti dimenzionirana za sledeče vplive:
 - za navor pri največji vzletni moči motorja in obratih propelerja hkrati s 75 % dopustnega faktorja obremenitve točke A na manevrski obremenitveni ovojnic v CS-UML 333, 2.,
 - za navor pri največji stalni moči motorja in obratih propelerja hkrati z dopustnim faktorjem obremenitve točke A na manevrski obremenitveni ovojnic v CS-UML 333, 2.
 - namesto navora motorja se mora v točkah a. in b. upoštevati navor propelerja, če ima propeler lastni ležaj propelerja.
- Mejni navor, ki vključuje zahteve iz odstavka 1, se za običajne batne motorje z neposrednim prenosom moči na propeler določi z množenjem srednjega navora z varnostnim faktorjem iz sledeče tabele:

	Dvotaktni motor	Štiritaktni motor
1 cilinder	6	8
2 cilindra	3	4
3 cilindri	2,5	3
4 cilindri	1,5	2
5 in več cilindrov	1,33	1,33

Opomba:

Pojem »neposredni« prenos moči pomeni prenos na gredi, preko zobnikov ali jermena. Za ostale prenosne sisteme (npr. sklopka na centrifugalno silo) in neobičajne motorje je varnostni faktor potrebno določiti s pomočjo ustanove, ki preskuša vzorčna letala.

CS-UML 363 Stranske obremenitve na nosilec motorja

Nosilec motorja in vpetje nosilca morata biti načrtovana za predvideno stransko obremenitev s stranskim varnostnim faktorjem, ki znaša najmanj tretjino dopustnega faktorja preobremenitve točke A na manevrski obremenitveni ovojnic $\frac{n1}{3}$.

Krmilne površine in pogoni krmil

CS-UML 395 Pogon krmil

Vsi deli sistema krmil in njegovega njihovo vpetje morajo biti načrtovani vsaj za 125 % predvidenega šarnirnega momenta krmilnih površin, določenih v CS-UML 423, CS-UML 441 ter CS-UML 455.

CS-UML 397 Obremenitve zaradi sil pilota

Vsi deli sistema krmil letala za neposredno krmarjenje okrog vzdolžne, prečne in vertikalne osi (sistem glavnih krmil) in drugi sistemi krmil, ki vplivajo na obnašanje letala v letu, njihova vpetja in omejevalniki gibanja, morajo biti za sile ki jih povzroča pilot, načrtovani skladno s spodnjo tabelo:

pogon za krmarjenje	pilotova sila na pogon daN	način prenosa sil (enostaven vzvodni sistem)
višinsko krmilo	35	Poteg in potisk na palici
pogon krmilo za krilca	20	Stransko prečno gibanje palice
smerno krmilo	90	Potisk naprej na pedal

Za neobičajne sisteme krmarjenja (npr. na strani pritrjena krmilna palica) lahko pristojni letalski organ za ugotavljanje skladnosti dopusti manjše sile, če se lahko dokaže, da v tabeli navedenih sil pilot ne more povzročiti.

CS-UML 399 Dvojno krmilje

Dvojno krmilje mora biti dimenzionirano:

1. za sočasno krmarjenje v istih smereh,
 2. za sočasno krmarjenje v nasprotujočih smereh,
- pri čemer vsak pilot obremenjuje krmilje s 75 % sile navedene v CS-UML 397.

CS-UML 405 Sekundarno krmilje

Sekundarno krmilje so pogoni za dvig in spust podvozja, trimanje itd. in morajo biti načrtovani za največje pričakovane sile, ki jih pilot lahko povzroči.

Razlage:

Pričakovane sile rok in nog naj ne bi bile manjše od:

Sile na majhna ročna kolesa, ročice itd., ki se upravljajo samo s prsti in zapestjem: $P = 15$ daN

Sile na vzvode in ročna kolesa, ki se upravljajo z roko brez uporabe teže telesa: $P = 35$ daN

Sile na vzvode in ročke, ki se upravljajo z dodatno oporo roke ali s pomočjo teže telesa: $P = 60$ daN

Sile nog z oporo v sedež (npr. sila noge pri zaviranju): $P = 75$ daN.

CS-UML 411 Togost krmilja

Elastični raztezek pogona višinskega in smernega krmila, pogona krilc in zakrilc je potrebno izmeriti. Raztezek ne sme presegati 25 % celotnega hoda pogona. Za meritev je potrebno pilotsko palico uvrstiti v nevtralnem položaju in krmilno površino obremeniti z največjim navorom, ki ustreza CS-UML 395. Pri zakrilcih je potrebo ročico pogona postaviti v ustrezen položaj.

Horizontalne repne površine (Višinski stabilizator)**CS-UML 421 Osnovne obremenitve**

1. Osnovne obremenitve višinskega repa so tiste obremenitve, ki so potrebne za vzdrževanje ravnovesnega leta v katerem koli položaju brez vzdolžnih kotnih pospeškov.
2. Višinski rep mora biti načrtovan za tiste osnovne obremenitve, ki se pojavijo na poljubni točki obremenitvene ovojnice in za položaje zakrilc opredeljene v CS-UML 335 in CS-UML 345.

CS-UML 423 Obremenitve zaradi krmarjenja

Višinski rep mora biti načrtovan za najhujše možne obremenitve, ki se lahko pojavijo pri krmarjenju z višinskim krmilom pri vseh hitrostih do V_D .

Razlaga:

Obremenitve morejo biti ugotovljene za sunkovit odklon višinskega krmila, pri čem je treba upoštevati sledeče primere:

1. hitrost V_A , poln odklon navzgor
2. hitrost V_A , poln odklon navzdol
3. hitrost V_D tretjina polnega odklona navzgor
4. hitrost V_D tretjina polnega odklona navzdol

Predpostavke:

1. letalo pred izvedbo manevra leti v vodoravnem letu.
2. obremenitve so uravnovešene s silami inercije.

CS-UML 425 Obremenitve zaradi udara vetra

Če ni bolj utemeljene strokovne podlage, morajo biti sile na višinski rep izračunane na sledeč način:

$$P = P_0 + \frac{1}{2} \rho_0 \cdot a_H \cdot S_H \cdot U \cdot k_H \cdot V \cdot \left(1 - \frac{d\varepsilon}{d\alpha}\right)$$

Pri tem je:

- P = obremenitev višinskega repa [N],
 P_0 = breme ravnovesja višinskega repa pred udarcem vetra,
 ρ_0 = 1,225 kg/m³ gostota zraka na gladini morja [kg/m³],
 k_H = mnogokratnik za udarec vetra; če ni bolj utemeljene strokovne podlage, je enak kot pri krilu,
 S_H = površina višinskega repa [m²],
 a_H = vzgonski gradient višinskega repa [rad⁻¹],

$U =$ hitrost udarca vetra [m/s],

$V =$ hitrost letenja [m/s],

$\frac{d\varepsilon}{d\alpha} =$ gradient kota propadanja

CS-UML 427 Nesimetrične obremenitve

Če je vpliv toka za propelerjem na obremenitve krilnih in krmilnih površin pričakovan, ga je potrebno upoštevati.

Vertikalne repne površine (Smerni stabilizator)

CS-UML 441 Obremenitve zaradi krmarjenja

Smerni stabilizator mora biti načrtovan za obremenitve pri krmarjenju, ki nastanejo pri sledečih pogojih:

1. poln odklon smernega krmila pri hitrosti V_A ,
2. tretjino polnega odklona smernega krmila pri hitrosti V_D .

CS-UML 443 Obremenitve zaradi udara vetra

1. Smerni stabilizator mora biti načrtovan za stranske udarce vetra iz CS-UML 333.
2. Če ni bolj utemeljene strokovne podlage, morajo biti sile na smerni stabilizator izračunane na sledeč način:

$$P_S = \frac{1}{2} \cdot \rho_0 \cdot S_S \cdot a_S \cdot U \cdot k_S \cdot V$$

Pri tem je:

- $P_S =$ obremenitev zaradi udara vetra na smerni stabilizator [N]
 $\rho_0 =$ 1,225 kg/m³ gostota zraka na gladini morja v kg/m³
 $S_S =$ površina smernega stabilizatorja [m²]
 $a_S =$ vzgonski gradient smernega stabilizatorja [rad⁻¹]
 $U =$ hitrost udara vetra [m/s]
 $k_S =$ mnogokratnik udara vetra, ki se ga določi na 1,2
 $V =$ hitrost letenja [m/s]

CS-UML 444 Vzdigljen višinski stabilizator

1. Pri izvedbi kjer je višinski stabilizator pritrjen na smerni stabilizator je potrebno pritrditev višinskega stabilizatorja, površino višinskega stabilizatorja, in zadnji del trupa načrtovati za predpisane obremenitve na smerni stabilizator in moment okrog vzdolžne osi letala induciran zaradi nagiba višinskega stabilizatorja, ki deluje v isto smer.

2. V primeru T-repa se, razen če ni izveden bolj točen preračun, induciran navor zaradi udara vetra približno določi na sledeč način:

$$MR_0 = 0,2 \cdot S_H \cdot \frac{\rho_0}{2} \cdot V \cdot U \cdot b_H \cdot k_S$$

Pri tem je:

- $MR_0 =$ induciran navor zaradi nagiba [Nm]
 $S_H =$ površina višinskega repa [m²]
 $b_H =$ razpetina višinskega repa [m]

Dodatni pogoji za repne površine

CS-UML 447 Superpozicija obremenitev na repu

1. Med obremenitvijo letala od točke A do točke D manevrske obremenitvene ovojnice je potrebno pri obremenitvi višinskega repa sočasno upoštevati obremenitve smernega repa iz CS-UML 441.
2. Hkrati je potrebno upoštevati 75 % obremenitve iz CS-UML 423 (višinski rep), in obremenitve iz CS-UML 441 (smerni rep).
3. Pri ultralahkih letalih z V repom je treba pri hitrosti V_B računati s sunkom vetra, ki je pravokoten na eno od površin repa.

Krilca

CS-UML 455 Krilca

Krilca morajo biti načrtovana za tiste obremenitve krmarjenja, ki nastanejo v sledečih primerih:

1. letalo je pri polnem odklonu krilc in hitrosti V_A izpostavljeno faktorju obremenitve $n=2,66$.
2. letalo je pri tretjini polnega odklona krilc in hitrosti V_D izpostavljeno faktorju obremenitve $n=2,66$.

Obremenitve zaradi sil tal

CS-UML 471 Splošno

Mejne vrednosti obremenitev strukture letala zaradi sil tal se obravnavajo kot ravnovesje med zunanji in vztrajnostnimi silami. V vseh primerih morajo biti zunanje sile za ravnovesje z linearnimi in rotacijskimi vztrajnostnimi silami določene tako, da odražajo dejansko stanje ali varnejši približek.

CS-UML 473 Predpostavke obremenitev glavnega podvozja zaradi sil tal

1. Zahteve za obremenitve glavnega podvozja morajo biti izpolnjene za največjo načrtovano maso.
2. Faktor navpične vztrajnostne preobremenitve, pri silah s prijemališčem v masnem središču letala, ne sme biti manjši od faktorja preobremenitve ki nastane ob dotiku pri hitrosti padanja:

$$W_s = 0,9 \cdot \left(\frac{M}{S} \right)^{\frac{1}{4}}$$

pri čemer ni potrebno, da je hitrost padanja večja od 3 m/s, vendar ne sme biti manjša od 1,5 m/s.

3. Predpostavljena velikost sile vzgona ob dotiku tal, s prijemališčem v masnem središču, je 2/3 sile teže letala. Faktor pristajalne vztrajnostne preobremenitve je lahko faktor navpične vztrajnostne preobremenitve, zmanjšan za razmerje med vzgonom in težo letala.

CS-UML 479 Pogoji pristajanja za glavno podvozje

Pri izravnanem pristanku se predpostavlja, da letalo leti v vodoravnem letu. Navpični komponenti zunanje sile mora biti vektorsko prišteta tudi vodoravna komponenta, ki po absolutni vrednosti ne sme biti manjša od 25 % absolutne vrednosti navpične komponente, pri kateri vzgon ni upoštevan.

CS-UML 481 Pogoji pristajanja za podvozje z repnim kolesom

Pri načrtovanju nosilne konstrukcije zadnjega podvozja, repa in vpetja za uteži, je potrebno za pristanek na zadnje kolo (glavni kolesi v zraku) upoštevati sledeče:

$$P = 4 \cdot m \cdot g \cdot \left(\frac{i_y^2}{i_y^2 + L^2} \right)$$

Pri tem je:

- P = obremenitev na zadnje podvozje [N]
 m = masa letala [kg]
 g = gravitacijski pospešek [m/s²]
 i_y = vztrajnostni radij letala [m]
 L = razdalja zadnjega podvozja od težišča letala [m]

Razlaga:

Če i_y ni določen v bolj natančnem postopku, ga lahko izračunamo tako:

$$i_y = 0,225 \cdot L_R$$

V tem primeru je L_R celotna dolžina trupa brez smernega krmila.

CS-UML 499 Pogoji pristajanja za nosna kolesa

Pri določevanju obremenitev sprednjega kolesa in nosilne strukture zaradi sile dotika tal, pri predpostavki, da so amortizerji in gume v mirovni legi, je potrebno upoštevati sledeče pogoje:

1. Za obremenitve v nasprotni smeri letenja je mejna absolutna vrednost sil na osi kolesa naslednja:
 - a. navpična komponenta je stojna sila na kolo množena s faktorjem 2,25,
 - b. vodoravna komponenta v nasprotni smeri letenja je navpična komponenta množena s faktorjem 0,8.
2. Za obremenitve v smeri letenja je mejna absolutna vrednost sil na osi kolesa naslednja:
 - a. navpična komponenta je stojna sila na kolo množena s faktorjem 2,25,
 - b. vodoravna komponenta v smeri letenja je navpična komponenta množena s faktorjem 0,4.
3. Za stranske obremenitve je mejna absolutna vrednost sil na osi kolesa naslednja:
 - a. navpična komponenta je stojna sila na kolo množena s faktorjem 2,25,
 - b. stranska komponenta je navpična komponenta množena s faktorjem 0,7.

Pogoji za pristanek v sili**CS-UML 561 Splošno**

(a) Čeprav je letalo pri zasilnem pristanku lahko poškodovano, mora biti grajeno skladno s predpisi te CS-UML, da zaščiti potnika v spodaj navedenih pogojih.

(b) Struktura letala mora biti grajena tako, da nudi vsakemu potniku zaščito pred poškodbami zaradi zasilnega pristanka pod naslednjimi pogoji:

- varnostno pasovje je bilo pravilno uporabljeno,
- udeleženec je pri zasilnem pristanku izpostavljen naslednjim pojemkom:
 - navzgor 4,5 g,
 - navzdol 4,5 g,
 - naprej 9,0 g,
 - v stran 3,0 g.

(c) Posode za gorivo morajo vzdržati v (b) navedene pojemke, brez puščanja.

(d) Če je motor vgrajen za posadko mora nosilec motorja ali podporna struktura prevzeti obremenitve pojemkov opredeljenih v (b). Deformacije so dovoljene.

Druge obremenitve**CS-UML 597 Obremenitve zaradi posameznih mas**

Pritrditve predmetov, ki sodijo k opremi letala, tudi uteži za korekcijo težišča, morajo biti načrtovane skladno s predpisi za obremenitve med letenjem, pristajanjem in pristankom v sili kot je opredeljeno v CS-UML 561.

D. Projektiranje in izdelava**CS-UML 601 Splošno**

Trdnost delov, ki pomembno vplivajo na varnost uporabe, in je ni mogoče dokazati s preračuni, mora biti dokazana s preizkusi.

CS-UML 603 Materiali

Ustreznost in trdnost materialov uporabljenih za obremenjene dele mora:

- (a) bazirati na izkušnjah ali biti dokazana s testi in izpolnjevati priznan nabor zahtev za posamezen material (specifikacije),
- (b) zagotoviti, da imajo materiali ustrezno trdnost in vse lastnosti, ki so bile predpostavljene v projektu.

CS-UML 605 Postopki izdelave

Postopki izdelave morajo zagotavljati ponovljivo proizvodnjo in brezhibnost sklopov. Če je za doseganje zahtev potrebno postopke (na primer lepljenje, točkovno varjenje, povezovanje, toplotna obdelava, izdelava okrepljene plastične mase) strogo nadzorovati, morajo biti postopki predpisani in odobreni. Novi postopki morajo temeljiti na preizkusih.

CS-UML 607 Varovanje spojnih elementov

Vsi spojni elementi glavnega ogrodja letala, pogona krmil in mehanskih sklopov, ki so ključnega pomena za varno uporabo, morajo biti varovani z odobrenimi metodami varovanja, z ustreznimi varovali. Samozaporne matice ne smejo biti uporabljene za varovanje sornikov, ki se med uporabo vrtijo. Uporaba samozapornih matic na sornikih je izjemoma dovoljena z dodatno uporabo drugih varovalnih mehanizmov, ki ne temeljijo na principu samovarovanja.

CS-UML 609 Zaščita komponent

Vsak del nosilne strukture letala mora zadostiti naslednjim zahtevam:

- (a) biti mora ustrezno zaščiten pred škodljivimi vplivi in zmanjševanju trdnosti zaradi kakršnihkoli vzrokov, vključno z zaščito pred preperevanjem, korozijo in obrabo;
- (b) vsebovati mora zadovoljive rešitve za prezračevanje in odtekanje vode.

CS-UML 611 Zagotavljanje dostopnosti za izvajanje pregledov

Dostopnost do glavnih sestavnih delov strukture in pogona krmil mora biti zagotovljena tako, da se posamezne dele lahko pregleduje, popravlja, zamenjuje, nastavlja, podmazuje in oskrbuje.

CS-UML 612 Pripravnost za sestavljanje in razstavljanje

Letalo mora biti grajeno tako, da ga ni možno neopazno poškodovati, če ga sestavljajo neusposobljene osebe, oziroma je možnost prikritih poškodb izredno majhna. Napačno sestavljanje je potrebno preprečevati z ustreznimi oblikovnimi rešitvami. Pravilna sestavljenost letala mora biti na lahek način preverljiva.

CS-UML 627 Utrujanje materiala in dinamična trdnost

Pri načrtovanju ogrodja letala se je v največji možni meri potrebno izogibati pojavi koncentriranih obremenitev na mestih, kjer obstaja velika verjetnost, da se bo med normalno uporabo pojavila utrujenostna porušitev.

CS-UML 629 Preprečevanje frfotanja in trdnost strukture

1. Na letalu se ne sme pojaviti frfotanje, divergenca krila ali obrat krmil v katerikoli obliki za letenje in pri nobeni dovoljeni hitrosti, vključno do V_D . Deformacije ogrodja ne smejo nevarno vplivati na krmilni sistem in stabilnost letala. V območju dovoljenih hitrosti morajo biti aeroelastična nihanja močno dušena.

2. Dokaz skladnosti z zahtevami prvega odstavka mora biti izveden na naslednji način:

- a. s sistematičnimi preskusi vzbujanja frfotanja pri hitrostih do V_{DF} , je potrebno dokazati ustrezno dušenje, brez skokovitih prehodov dušenja pri hitrosti V_{DF} .
- b. s preskusnimi poleti in približevanjem V_{DF} je potrebno dokazati, da se učinkovitost krmilnih površin po vseh treh oseh ne zmanjšuje skokovito in da ni znakov divergence krila, repa in strukture, ki bi vplivala na statično stabilnost in ravnovesne pogoje trmanja.
- c. pri letalih, ki imajo V_D večjo od 200 km/h, je potrebno najprej z analitičnimi metodami in nihajnimi preskusi na tleh določiti lastne frekvence nihanja in okoliščine pri katerih bi se v hitrostnem območju do $1,2 \cdot V_D$ pojavilo frfotanje.

Krmilne površine**CS-UML 655 Vgradnja**

1. Krmilne površine in njihova vpetja se med seboj ne smejo ovirati. V primeru, da je ena krmilna površina učvrščena v poljubnem položaju, mora biti druga prosto gibljiva v celotnem območju odklona. Ta zahteva mora biti izpolnjena tudi za:

- a. mejne dopustne obremenitve (pozitivne ali negativne) za vse krmilne površine v celotnem območju odklona,
- b. mejne dopustne obremenitve ostalih delov in ogrodja letala.

2. Če je stabilizator gibljiv mora biti hod omejen na način, da je zagotovljena varnost letenja in pristajanja.

CS-UML 659 Masno uravnoteženje

Ogrodje in vpetje za uteži krmilnih površin mora biti načrtovano za naslednje mejne dopustne obremenitve:

- 1. 24 g pravokotno na krmilno površino
- 2. 12 g naprej in nazaj
- 3. 12 g v smeri šarnirne osi

Krmilje**CS-UML 671 Splošno**

Vsako krmilje mora biti lahko in tekoče vodljivo ter učinkovito.

CS-UML 675 Omejilniki

1. Krmilje mora imeti omejilnike za omejevanje odklona vsake krmilne površine.
2. Omejilniki morajo biti nameščeni tako, da spremembe hoda krmilne površine zaradi obrabe, zračnosti ali vnovičnih nastavitvev nimajo negativnega vpliva na krmiljivost.
3. Vsak omejilnik mora prenašati načrtovane obremenitve krmilja.
4. Za krmilja, ki delujejo na principu premikanja težišča in pri katerih ni možno vgraditi omejilnikov za omejevanje odklonov je potrebno dokazati, da v območju premikanja masnega središča ogrodja letala ni možno preobremeniti.

CS-UML 677 Sistemi za triranje

1. Zagotoviti je potrebno vse, da ne pride do nenamerne, napačne ali nepričakovane uporabe trimerja. Mehanizem za upravljanje trimerja mora biti opremljen z oznakami za ustrezen odziv letala in položajem glede na celotno območje nastavitve. Oznake morajo biti vidne in nedvoumne.
2. Nedotaknjene pomožne krmilne površine morajo ohraniti svoj ravnotežni položaj in ne smejo povzročati frfotanja. Izvedba in pritrditev nepovratnih sistemov za triranje mora biti ustrezno toga in zanesljiva.

CS-UML 679 Zapora krmilja

Če ima letalo vgrajeno zaporo krmilja na tleh, mora krmilje vsebovati:

1. nedvoumno opozorilo pilotu, da je zapiralo vklopljeno,
2. ukrepe proti samodejnemu vklopu med letom.

CS-UML 683 Funkcionalni preizkusi krmilja

S funkcionalnimi preizkusi mora biti dokazano, da krmilje v CS-UML 397 in CS-UML 399 deluje brez:

1. zatikanja,
 2. velikega trenja,
 3. velikega upogiba,
- če se s krmiljem upravlja iz pilotske kabine.

CS-UML 685 Sestavni deli krmilja

1. Vsi sestavni deli krmilja morajo biti oblikovani in vgrajeni tako, da ne pride do zatikanja, drgnjenja in oviranja delovanja zaradi prtljage, potnikov, nepritrjenih predmetov, potnikov, ali zmrzali.
2. Pilotska kabina mora vsebovati ukrepe za preprečevanje uhajanja tujkov v koticke, kjer bi se zatikali v krmilje.
3. Vsi sestavni deli krmilja morajo biti oblikovani ali jasno označeni tako, da je možnost napačne montaže, ki bi povzročila napačno delovanje, minimalna.

CS-UML 687 Vzmetni deli krmilja

Zanesljivost vseh v krmilju uporabljenih vzmeti mora biti preverjena s preskusi, s katerimi se posnemajo dejanski pogoji uporabe, razen če odpoved vzmeti ne povzroči frfotanja ali ne ogroža varnosti letenja.

CS-UML 689 Pletenice

1. Vse pletenice, priključna mesta, napenjalci, spojke in škripčevje morajo ustrezati predpisanim specifikacijam. Pri tem velja:
 - a. vse pletenice morajo biti napeljene tako, da med obratovalnimi pogoji pri temperaturnih spremembah ne pride do nevarne spremembe napetosti v celotnem območju hoda,
 - b. vsi uvodniki, škripčevje, končniki in napenjalci morajo biti dostopni za vizualni pregled.
2. Velikost in tip vsakega škripca morata biti pletenici prilagojena. Vsi škripci morajo biti opremljeni z varovali, ki preprečujejo zdrs pletenice iz utora tudi v primeru, ko je vrv razrahljana. Vsak škripec mora biti nameščen v ravnini zanke, da se pletenica ne drgne ob prirobnico škripca.

Razlaga 2. točke:

Notranji premer utora škripca ne sme biti manjši od 300-kratnika premera ene žičke v pletenici.

3. Vodila morajo biti vgrajena tako, da ne pride do spremembe smeri pletenice za več kot 3° razen, če je s preskusi ali izkušnjami dokazano, da je dopusten tudi večji kot. Radij krivine vodila ne sme biti manjši od radija škripca.

Razlaga 3. točke:

V teflonskih vodilih ali vodilih iz ekvivalentne snovi, se smer pletenice lahko spremeni do 10°.

4. Napenjalci morajo biti na osno gibljive dele pritrjeni tako, da ne prihaja do naslona v celotnem območju hoda.

CS-UML 697 Krmilje zakrilc

1. Krmilje zakrilc mora biti oblikovano tako, da zakrilca obstanejo v položaju, potrebnem za dokazovanje zmogljivosti gradbenih zahtev razen, če ga premika pilot ali se izkaže, da prosto gibanje ni nevarno.
2. Krmilje mora biti zasnovano tako, da onemogoča nenamerno izvlečenje ali odklon zakrilc. Sila potrebna za upravljanje in hitrost premikanja pri vsaki dovoljeni hitrosti ne sme ogrožati varnosti letenja.

CS-UML 701 Medsebojna povezava zakrilc

Premikanje zakrilc na obeh straneh simetrijske ravnine mora biti sočasno, izvedeno z mehansko povezavo razen, če ima letalo varne letalne lastnosti tudi pri nesimetrični uporabi zakrilc.

Podvozje**CS-UML 721 Splošno**

Letalo mora biti zasnovano tako, da je možno varno pristati na kratki travnati stezi.

Projektiranje pilotske kabine

CS-UML 771 Pilotska kabina splošno

Pilotska kabina in njena oprema morajo pilotu omogočiti opravljanje nalog brez nepotrebnega naprezanja ali utrujanja.

CS-UML 773 Vidljivost iz pilotske kabine

Pilotska kabina ne sme bleščati ali odsevati tako, da bi pilotu zastirala razgled. Poleg tega mora biti zasnovana tako, da:

1. je območje razgleda za pilota dovolj veliko, jasno in brez popačenj,
2. ščiti pilota pred drobci; dež in zaledenitev ne smeta pretirano ovirati pogleda vzdolž smeri med letenjem in pristajanjem.

Razlaga:

V zvezi z 2. točko se skladnost lahko zagotovi z možnostjo odpiranja okna na pilotski strani.

CS-UML 775 Vetrobran in okna

Vetrobran in okna morajo biti grajena iz snovi ki s časom ohranjajo prozornost in katerih drobci v primeru razbitja ne povzročajo resnih poškodb.

CS-UML 777 Krmilje v pilotski kabini

1. Vsa krmilja v pilotski kabini morajo biti razporejena tako je zagotovljena prikladnost, ni zavajajoča in onemogoča uporabo po pomoti.

2. Ročice krmilja morajo biti priročne tudi, ko je pilot privezan. Krmilje mora biti neovirano upravljivo do polnih odklonov tudi takrat, ko je pilot oblečen v zimsko oblačila. Prav tako upravljivost krmilja ne sme ovirati sama vsebina pilotske kabine.

3. V letalih s podvojenim krmiljem mora biti sledeče sekundarno krmilje upravljivo z obeh sedežev:

- a. ročica za nastavitev moči motorja,
- b. zakrilca,
- c. trimer,
- d. naprava za odpiranje in odmetavanje pokrova kabine,
- e. reševalna naprava,
- f. krmilje mora ohranjati nastavljeno lego, se ne sme premikati zaradi obremenitev in vibracij tako, da pozornost pilota ni potrebna.

Razlaga točke 3c:

Če je letalo opremljeno z napravo za trimanje, se lahko zahteva, da mora biti krmilje trimerja podvojeno opusti, kadar so sile za krmarjenje dovolj majhne v najbolj neugodnem položaju trimerja in ni težav s krmarjenjem.

CS-UML 779 Smeri pomikov in učinki krmilja v pilotski kabini

1. Krmilni sistemi in ročice v prostoru za pilota morajo biti oblikovane tako, da delujejo na sledeč način:

Primarno krmilje	Smer pomika in učinek
nagiba	v desno (v smeri urinega kazalca): desno krilo navzdol
višine	nazaj: nos navzgor
smeri	desni pedal naprej: nos desno

Sekundarno krmilje	Smer pomika in učinek
za trimanje	v isti smeri kot posamezni pogoni primarnega krmilja
zakrilc	poteg: zakrilca se izvlečejo ali odklonijo navzdol
moči motorja	naprej: povečanje moči motorja
kota propelerja	naprej: povečanje obratov
gorivne mešanice	naprej ali navzgor: obogatitev
stikal	navzdol: izključeno
reševalne naprave	poteg: reševalna naprava se sproži

2. Za letala, ki nimajo aerodinamičnega primarnega krmilja morajo biti smeri pomika opisane v letalnem priročniku letala. Sekundarno krmilje mora imeti predpisane smeri pomika prejšnjega odstavka.

CS-UML 780 Barvne oznake krmilja v pilotski kabini

Krmilje za upravljanje reševalnih naprav mora biti rdeče obarvano.

CS-UML 785 Sedeži in varnostni pasovi

1. Vsak sedež in njegovo ogrodje morata biti načrtovana za maso potnika z najmanj 110 kg in načrtovana na mejne dopustne faktorje preobremenitev med letenjem, pristanku in pristankom v sili opisanem v CS-UML 561.

2. Sedeži in blazine se med obremenitvami iz oglavja C, podoglavja »Obremenitve med letenjem« ne smejo deformirati tako, da pilot nebi imel dosega za varno ali pravilno uporabo krmilja v pilotski kabini.

3. Trdnost pasovja ne sme biti manjša od tiste, ki vzdrži vse dopustne faktorje obremenitev v letu, pristanku in pristanku v sili, pri čemer je potrebno upoštevati obliko in namestitve pasovja glede na sedež.

4. Vsak potnik mora imeti štiridelno pasovje. Vsak pas mora biti pritrjen tako, da potnik pri vseh pospeških ki nastanejo pri letenju in pristanku v sili ostane naslonjen v prvotnem sedečem ali ležečem položaju.

CS-UML 786 Zaščita proti poškodbami

Izpostavljeni deli ogrodka letala ali pritrjene opreme morajo biti oblaženi zaradi zaščite pred možnimi poškodbami potnikov v primeru manjših letalskih nezdod.

CS-UML 787 Prostor za prtljago

1. Vsak prostor za prtljago mora biti zasnovan skladno z označeno največjo nosilnostjo in najbolj neugodno razporeditev tovora pri največjih dopustnih faktorjih preobremenitve med letom in pri pristanku, navedenih v teh zahtevah.
2. Prostor za prtljago mora biti oblikovan tako, da so potniki zaščiteni pred poškodbami zaradi naleta prtljage naprej najmanj za pojemek 9.0 g.

CS-UML 807 Izhod v sili

1. Prostor za pilota mora biti oblikovan tako, da lahko posadka v nevarnih slučajih brez ovire hitro izstopi.
2. Odpirala morajo biti zasnovana za enostavno in lahko odpiranje. Delovati morajo hitro, dosegljiva morajo biti vsakemu pripetemu potniku v kabini in od zunaj.

CS-UML 831 Prezračevanje

1. Pilotska kabina mora biti oblikovana tako, da jo je možno pri običajnih pogojih letenja ustrezno prezračevati.
2. Koncentracija ogljikovega monoksida ne sme preseči razmerja z zrakom, ki je manjši od 1: 20 000.
3. Pri odprti ali nezaščiteni pilotski kabini je potrebno zagotoviti, da posadka ne vdihava izpušnih plinov motorja.

CS-UML 857 Izenačevanje elektrostatičnih potencialov

Z električnim povezovanjem posameznih delov letala, pogonske enote, rezervoarjev in ostalih ključnih prevodnih delov ultralahkega letala, ki po svoji masi niso zanemarljivi, mora biti onemogočen nastanek različnih elektrostatičnih potencialov.

E. Pogonska skupina**Splošno****CS-UML 901 Definicija in vgradnja**

1. Prosilec mora dokazati, da je izbrana kombinacija motorja, izpušnega sistema, propelerja in letala za katerega je vložena prošnja za izdajo potrdila o ustreznosti, primerna oziroma, kombinacija dobro deluje in je v predpisanih mejah varna za uporabo.
2. Pogonski sistem vsebuje vse dele ki:
 - a. so nujni za pogon,
 - b. vplivajo na varnost pogonske enote.
3. Pogonski sistem mora biti narejen, razporejen in vgrajen tako, da:
 - a. je delovanje varno,
 - b. da je dostopen za preglede in vzdrževanje.

Opomba točke 3a:

Kot dokaz skladnosti se prizna naslednji preskus, ki traja najmanj 3 ure:

- prvo uro deluje motor s 75 % največje trajne moči;
- sledi cikel po naslednjem postopku:
 - 10 krat vžig in ugašanje, vžig in 5 minut prostega teka,
 - 5 minut obratovanja na polni moči,
 - 5 minut hlajenja v prostem teku,
 - 5 minut obratovanja na polni moči,
 - 5 minut hlajenja v prostem teku,
 - 15 minut obratovanja 75 % največje trajne moči,
 - 5 minut hlajenja v prostem teku,
 - 15 minut obratovanja na polni moči.

Motor se po opravljenem ciklu ugasne. Ko je motor ohlajen se cikel ponovi. Po opravljenem preskusu ne sme biti na ogrožju pogonskega sistema in strukturi letala nobene poškodbe, ki bi vplivala na varnost letenja.

CS-UML 903 Motor

Ustreznost motorja mora biti dokazana v okviru dokazovanja ustreznosti ultralahkega letala, ali z lastnim postopkom dokazovanja ustreznosti.

Opomba:

Če je se ustreznost motorja dokazuje v okviru dokazovanja ustreznosti določenega tipa letala, je trajnostni preizkus motorja lahko izpeljan v okviru 50 urnega preizkusa v letu tega tipa letala.

Preskusni poleti vsebujejo najmanj:

- 100 vzletov,
- 10 poletov s trajanjem najmanj ene ure,
- 60 vzponov na najmanj 500 m višinske razlike, pri čemer mora največja vzletna moč brez prekinitve trajati vsaj 5 minut, od teh mora biti vsaj 30 izvedenih pri poletnih temperaturah ($T > 20^{\circ}\text{C}$) pri tleh.

Pri načrtovanju vgradnje motorja je potrebno slediti predpisom proizvajalca.

Dodatno za električne pogonske motorje:

Tekom trajnostnega preizkusa mora biti ugotovljena poraba energije in poraba moči na posameznih ravneh moči delovanja.

Če so nameravane vrednosti (napr. temperature) tekom testiranja presežene, morajo biti opredeljene primerne omejitve takih vrednosti.

CS-UML 925 Varnostni odmiki propelerja

Propelerji brez zaščite morajo imeti pri največji vzletni masi letala, najbolj neugodni legi masnega središča in neugodnem kotu koraka, naslednje varnostne odmike:

1. Varnostna odmik do tal;

Odmik med propelerjem in tlemi mora biti najmanj 170mm. Pri tem mora biti vzmetenje podvozja v mirovni legi, podvozje pa v vzravnanem položaju, položaju za pristajanje ali vožnjo po tleh, oziroma tistem položaju, ki je najbolj neugoden. Varnostni odmik mora biti zagotovljen tudi v vzravnanem položaju pred vzletanjem, če je:

- a. kritična pnevmatika brez tlaka, pripadajoče vzmetenje podvozja pa v mirovni legi,
- b. kritično vzmetenje podvozja do konca skrčeno, pripadajoča pnevmatika pa v mirovnem položaju.

2. Odmik do delov letala;
 - a. Najmanj 25 mm radialnega odmika med konicami propelerja in deli letala z dodatno varnostno razdaljo zaradi nihanja, še posebej pri elastičnem vpetju,
 - b. najmanj 13 mm aksialnega odmika med kraki propelerja, glavo propelerja in ostalimi deli letala,
 - c. pri vseh obratovalnih pogojih mora obstajati varnostni odmik med ostalimi deli propelerja ali spinnerja in deli letala,
3. Oddaljenost od posadke;
Oddaljenost propelerja od posadke mora biti takšna, da privezan nihče ne more doseči propelerja.

Gorivni sistem

CS-UML 951 Splošno

1. Gorivni sistem mora biti izdelan tako, da pod vsemi običajnimi obratovalnimi pogoji zagotavlja ustrezen pretok in tlak goriva za nemoteno delovanje motorja.
2. Gorivni sistem mora biti projektiran tako, da gorivna črpalka vedno črpa gorivo samo iz ene posode. Gorivni sistemi, ki imajo dotok izveden na metodi prostega padca mora dovajati gorivo samo iz ene posode razen, če je med posodama narejena povezava, ki zagotavlja enak dotok iz obeh posod.
Gorivni sistem mora biti projektiran tako, da preprečuje nastanek mehurjev hlapov.

CS-UML 955 Pretok goriva

1. Dovod na metodi prostega padca:
Pretok mora ustrezati 150 % porabi goriva pri največji vzletni moči motorja.
2. Dovod s črpalko:
Pretok mora ustrezati 125 % porabi goriva pri največji vzletni moči motorja.

CS-UML 959 Neuporabno gorivo

1. Prostornina neuporabnega goriva ne sme biti manjša od tiste, ki pri najbolj neugodnih pogojih dovajanja goriva, kot so vzletanje, vzpenjanje, dolet ali pristanek, že povzroča opazne motnje. Prostornina neuporabnega goriva ne sme biti večja od 5 % prostornine posode.

CS-UML 963 Posode za gorivo – splošno

1. Posode za gorivo morajo zdržati obremenitve zaradi vibracij, vztrajnosti, teže goriva, ogrožja letala, ki je izpostavljeno vibracijam, obremenitve zaradi vztrajnosti, obremenitve tekočin in zunanjih sil, katere nastanejo pri uporabi letala.
2. Če se lahko težišče letala znatno spremeni zaradi pljuskanja goriva, je treba vgraditi napravo, ki zmanjša pljuskanje na sprejemljivo mero.

CS-UML 965 Preizkušanje posod za gorivo

Posoda za gorivo mora ohranjati nepropustnost do tlaka 1 1/2 psi (0.1 bar).

CS-UML 967 Vgradnja posod za gorivo

1. Posoda za gorivo mora biti nameščena tako, da teža goriva ne povzroča točkastih obremenitev posode. Poleg tega je potrebno:
 - a. stike oblažiniti, da se prepreči drgnjenje posode na podporno ogrodje,
 - b. za podporno ogrodje in oblažljenje uporabiti snovi, ki goriva ne vpijajo.
2. Zaradi preprečevanja zbiranja vnetljivih tekočin in plinov mora imeti prostor, v katerega je vgrajena posoda za gorivo, urejeno prezračevanje in drenažo. Sosednji prostori morajo imeti prav tako urejeno lastno drenažo in prezračevanje.
3. Posoda za gorivo ne sme biti vgrajena na motorski strani požarne pregrade. Med požarno pregrado in gorivno posodo mora biti najmanj 15 mm razmika.
4. Če je posoda za gorivo nameščena v kabini mora biti zagotovljeno ustrezno prezračevanje in drenaža. Posoda za gorivo ne sme ovirati posadke letala ali delovanja katerega koli dela letala. Drenirano gorivo ne sme kapljati na posadko letala.
5. Gorivni sistem mora biti zasnovan tako, da v primeru zasilnega pristanka, ki se zgodi v mejah predvidenih preobremenitev ogrožja letala za pristanek v sili, ali pri lomu podvozja ne pride do porušitve posode ali napeljave za gorivo.

CS-UML 971 Posode za gorivo

1. Vsaka posoda za gorivo mora imeti zbiralnik z drenažo, ki ima v vodoravnem položaju letala na tleh ali v zraku učinkovito prostornino 0,1 % prostornine gorivnega rezervoarja ali 120 cm³. Upošteva se večjo prostornino. Če posoda za gorivo zbiralnika nima:
 - a. mora gorivni sistem vsebovati odvod v dostopen zbiralnik z drenažo prostornine najmanj 25 cm³,
 - b. mora biti v vsaki gorivni posodi odvod nameščen tako, da se v vodoravnem položaju letala voda iz vseh delov posode za gorivo odteka v zbiralnik,
 - c. drenaža mora biti dostopna in enostavna za uporabo.
2. Drenaža gorivnega sistema mora imeti ročno ali samodejno varovalo za zaklepanje v zaprtem položaju.

CS-UML 973 Odprtina za dotakanje goriva na posodah za gorivo

Odprtina za dotakanje goriva na posodah za gorivo ne sme biti nameščena v kabini posadke. Razlito gorivo ne sme odtekati v okolico gorivne posode ali kamorkoli drugam v notranjost letala, razen v posodo za gorivo.

CS-UML 975 Odzračanje posod za gorivo

Vsaka posoda za gorivo mora imeti zračnik čim bližje najvišji točki posode, oziroma v zgornjem delu prostora za raztezek. Hkrati mora biti:

1. zračnik oblikovan in nameščen tako, da je možnost zamašitve zaradi zaledenitve ali tujkov čim manjša,
2. zračnik oblikovan tako, da je med običajnim obratovanjem onemogočeno izsesavanje goriva,
3. odzračanje speljano ven iz letala.

CS-UML 977 Gorivna sita in filtri

1. Gorivni filter mora biti vgrajen med izhodom gorivne posode in vhodom v uplinjač ali motorsko gnane gorivne črpalke.
2. Sita in filtri morajo biti enostavno dostopni za dreniranje in za čiščenje.

CS-UML 993 Gorivne napeljave in armature

1. Napeljava mora biti vgrajena in pritrjena, da je onemogočeno prekomerno nihanje in prenese tlačne obremenitve goriva in pospeške med letenjem
2. Napeljava pritrjena na medsebojno gibljive dele mora vsebovati elemente, ki omogočajo prožnost, oziroma prilagodljivost.
3. Gibke cevi morajo biti za uporabo odobrene, oziroma je potrebno ustreznost za predvideno uporabo utemeljiti.
4. Pri puščanju goriva iz napeljave ali veznih elementov, gorivo ne sme priti v stik z vročimi površinami in povzročiti požara. Prav tako gorivo ne sme priti v stik s posadko letala.

CS-UML 995 Ventili in regulatorji za gorivo

1. V letalu mora biti naprava, ki pilotu omogoča hitro prekinitev dovoda goriva motorju.
2. Dolžina napeljave med ventilom za prekinitev dovoda goriva in uplinjačem mora biti čim manjša.
3. Ventili za prekinitev napajanja goriva morajo imeti razločno izveden preklap med položajem „odprto“ in „zaprto“ z omejitvami ali zaskočkami.

Sistemi mazanja**CS-UML 1011 Splošno**

1. Če je motor opremljen sistemom mazanja, mora biti zmožen dovajanja zadostne količine maziva s temperaturo, ki ni višja od najvišje dovoljene temperature za varno trajno delovanje.
2. Sistem mazanja mora imeti zadostno koristno prostornino za najdaljši predviden čas leta.

CS-UML 1013 Posoda za mazivo

1. Posode za mazivo morajo biti vgrajene tako, da:
 - a. izpolnjujejo zahteve iz CS-UML 967, točke 1., 2. in 4,
 - b. zdržijo vse vibracije in obremenitve zaradi vztrajnosti tekočine, ki se pojavijo med obratovanjem.
2. Preverjane nivoja maziva mora biti izvedeno tako, da ni potrebno odstranjevati delov okrova in uporabljati orodja. Izjemoma je dovoljen pokrov na ročno odpiranje za preverjanje dobave oziroma stanja maziva.
3. Če je posoda za mazivo vgrajena v prostoru motorja mora biti posoda iz ognjevarnega materiala.

CS-UML 1015 Tlačni preskus posode za mazivo

Posode za mazivo morajo biti preizkušene skladno s CS-UML 965, le da so preizkusi s tlakom izvedeni pri tlaku 5 psi (0.25 bar).

CS-UML 1017 Napeljava in armature

1. Napeljava za mazivo mora biti skladna z zahtevami iz CS-UML 993. Napeljava in armature morajo biti narejene iz ognjeodpornega materiala.
2. Napeljava za odzračenje mora biti speljana tako, da:
 - a. se na nobenem mestu ne moreta nabirati kondenz ali mazivo in bi z nalaganjem ali zamrzovanjem zamašila napeljavo,
 - b. izhod napeljave za odzračenje zaradi izločanja spenjenega ali tekočega maziva ne sme povzročati nevarnosti požara, ali umazati vetrobrana,
 - c. napeljava za odzračenje ne sme izločati v uvodnik zraka za motor.

Hlajenje**CS-UML 1041 Splošno**

Hlailni sistem motorja mora vzdrževati temperaturo vseh komponent motorja in motorskih tekočin znotraj temperaturnih omejitev, določenih s strani proizvajalca motorja, pod vsemi verjetnimi obratovalnimi pogoji ali ki jih je kot potrebne določil proizvajalec letala za te obratovalne pogoje.

Sistem dovoda zraka**CS-UML 1091 Sistem dovoda zraka**

Sistem dovoda zraka mora zadostiti potrebam motorja po zahtevanih količinah zraka, pod vsemi možnimi obratovalnimi pogoji. Vnos tujkov je potrebno učinkovito preprečiti s filtriranjem.

Izpušni sistem**CS-UML 1121 Splošno**

1. Izpušni sistem mora zagotoviti varno odvajanje izpušnih plinov brez nevarnosti za nastanek požara ali onesnaženja kabine posadke z ogljikovim monoksidom.
2. Vsi deli izpušnega sistema z dovolj vročimi površinami, da pri stiku z vnetljivimi tekočinami ali hlapi lahko zanetijo požar, morajo biti nameščeni ali obloženi tako, da uhajanje ali kapljanje vnetljivih snovi iz ostalih sistemov na izpušni sistem ali obloge, ne povzroči požara.
3. Vsi deli izpušnega sistema, morajo biti dovolj oddaljeni od vnetljivih delov letala, ali ločeni z ognjevarnimi oblogami.
4. Izpušni plini ne smejo izstopati v nevarni bližini gorivne ali oljne drenaže.
5. Vsi deli izpušnega sistema morajo biti ustrezno zračeni, da ne prihaja do mest s pregrevanjem.

CS-UML 1125 Izpušna napeljava

1. Izpušna napeljava mora biti grajena iz ognjevarne snovi, odporne na korozijo in temperaturne raztezke.
2. Izpušna napeljava mora biti odporna na vibracije in vztrajnostne obremenitve, ki delujejo nanj pri običajnem obratovanju.
3. Deli izpušne napeljave, ki so pritrjeni na medsebojno gibljive dele morajo vsebovati elemente, ki omogočajo prilagodljivost.

Krmilje in pomožne naprave pogona**CS-UML 1141 Splošno**

Podsklopi krmilja pogona, ki so nameščeni v motorskem prostoru in morajo delovati tudi v primeru požara, morajo biti vsaj iz ognjeodporne snovi.

CS-UML 1145 Stikala za vžig

1. Vsak tokokrog za vžig mora imeti lastno stikalo in ne sme vsebovati dodatnih operacij, potrebnih za delovanje.
2. Stikala za vžig morajo biti razporejena ali oblikovana tako, da ne pride do nenamerne uporabe.
3. Stikalo za vžig se ne sme uporabljati kot glavno stikalo za ostale tokokroge.

CS-UML 1149 Krmilje obratov propelerja

Obrati in kot koraka propelerja morata biti omejena na vrednosti, ki pod normalnimi pogoji zagotavljajo varno delovanje.

1. Med vzletom in vzpenjanjem pri hitrosti največjega vzpenjanja, mora propeler pri polnem odklonu ročice za krmiljenje moči motorja (polnem plinu) omejevati obrate motorja na vrednost, ki ni večja od največjih dovoljenih obratov pri polnem odklonu ročice za krmiljenje moči motorja.

2. Med letenjem s hitrostjo V_{NE} ali pri največji hitrosti letenja z ročico za krmiljenje moči motorja v začetnem položaju (v prostem teku) ali z ugasnjenim motorjem, propeler ne sme povzročiti višjih obratov motorja kot 110 % najvišjih dovoljenih obratov motorja ali obratov propelerja, pri čemer se upošteva manjša vrednost izmed obeh.

Požarna zaščita**CS-UML 1191 Požarna stena**

(a) Razen če ni z drugimi sredstvi dosežena enaka raven varnosti, mora biti motor ločen od drugih delov ultralahkega letala s požarnimi stenami, ohišji ali drugimi enakovrednimi napravami.

(b) Požarne stene in ohišja morajo biti projektirana na način, da iz motorskega prostora v kabino ne morejo priti nevarne količine tekočin, plinov ali plamenov.

(c) Požarne stene in ohišja morajo biti ognjevarna in zaščitena proti koroziji.

CS-UML 1193 Pokrov motorja in motorska gondola

1. Pokrovi morajo biti grajeni in pritrjeni tako, da so odporni na vibracije, vztrajnost in aerodinamične sile, ki se lahko pojavijo pri obratovanju.

2. Zagotovljeni morajo biti načini za hitro in popolno drenažo vseh delov pokrova, če je letalo v vodoravnem položaju na tleh ali v zraku. Odvod drenaže ne sme biti na mestih, ki so nevarni za nastanek požara.

3. Vsak del pokrova, ki je zaradi bližine posameznih delov izpušnega sistema ali izpušnih plinov izpostavljen visokim temperaturam mora biti ognjevaren.

F. Oprema**Splošno****CS-UML 1301 Delovanje in vgradnja**

1. Vsa obvezna oprema mora:

- a. po vrsti in izvedbi ustrezati namenu uporabe,
- b. biti vgrajena skladno z navodili za to opremo,
- c. vgrajena delovati brezhibno.

Opomba točke 1c:

- Vremenski dejavniki kot so zmrzal, močno deževje in visoka vlažnost ne smejo vplivati na brezhibnost.
- Prepričati se je potrebno, da vgrajeno opremo za nadzor v zračnem prostoru ne moti ostala oprema, ki je vgrajena v letalo.

2. Instrumenti in ostala oprema ne sme sama po sebi ali z vplivom na letalo ogrožati varnega obratovanja. Naprave in ostala oprema ne sme sama po sebi ali z učinkovanjem na letalo ogrožati varnega obratovanja.

CS-UML 1303 Pilotski in navigacijski merilniki

Vgrajeni morajo biti naslednji pilotski in navigacijski instrumenti:

1. merilnik hitrosti,
2. višinomer,
3. magnetni kompas.

CS-UML 1305 Merilniki pogonskega sistema

1. Vgrajeni morajo biti naslednji instrumenti pogonske skupine:

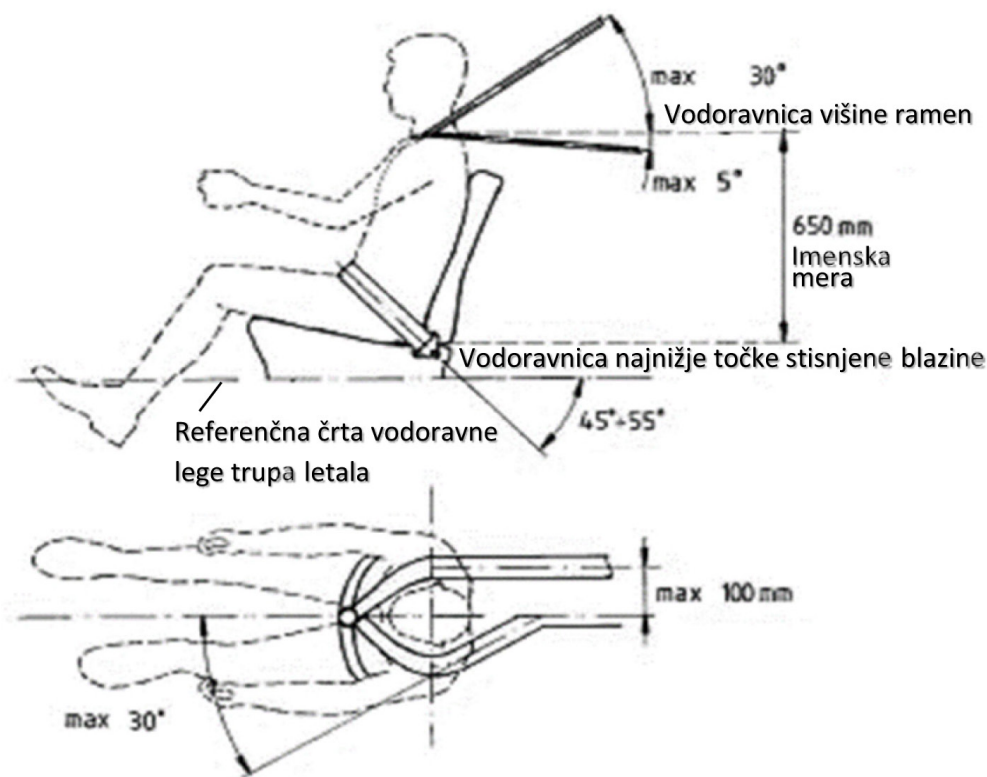
- a. merilnik tlaka olja, temperature in obratov, ki jih zahteva proizvajalec motorja ali tisti, ki so potrebni za delovanje motorja v predpisanih mejah,
- b. merilnik količine goriva za vsako gorivno posodo, viden pilotu, ko je na sedežu privezan,
- c. merilnik količine olja, npr. palica za merjenje nivoja olja.

CS-UML 1307 Ostala oprema

Za vsakega potnika mora biti vgrajeno štiridelno pasovje, ki zadrži potnika v sedečem položaju pri zasilnem pristanku.

Razlaga

Priporočena vgradnja ramenskega pasovja je prikazana na sliki 3.

Slika 3

Opombe

3. Priporočljiva je vgradnja pasovja z dodatnim mednožnim pasom. Pri negativnih pospeških ramenski pasovi dvigujejo spodnje pasove do višine trebuha, zaradi česar lahko oseba iz ustreznega položaja zdrsi pod pasovjem.

4. Če je med prijemališči ramenskih pasov in zgornjim robom naslonjala več kot 152 mm pasu, morajo biti vgrajena ustrezna vodila, ki preprečujejo gibanje vstran in odrgnine vratu.

5. Če je naslonjalo za hrbet dovolj trdno in visoko tako, da je potek pasovja glede na položaj ramen skladen s sliko 3 (višina 650 mm) se pasovje za ramena lahko pritrdi na naslonjalo sedeža ali preko ustreznih vodil na tla.

6. Če je naslonjalo za hrbet dovolj trdno se z ustrezno trdnimi vodili lahko omeji stransko gibanje pasovja pri pojemkih zasilnega pristanka iz CS-UML 561.

Vgradnja merilnikov**CS-UML 1321 Razporeditev in vidnost**

Pilotski, navigacijski in motorski instrumenti morajo biti razporejeni nedvoumno in pilotu jasno vidni.

CS-UML 1323 Merilnik hitrosti

1. Merilna naprava za hitrost mora biti umerjena tako, da kaže dejansko hitrost (TAS) na gladini morja pri mednarodni standardni atmosferi z mejo pogreška, ki ni večja od ± 6 km/h ali ± 5 , s tem da upoštevamo večjo vrednost, v naslednjem hitrostnem območju:

- 1,2 V_{S1} do V_{NE} z uvlečenimi zakrilci in
- 1,2 V_{S1} do V_{FE} z izvlečenimi zakrilci

2. Umerjanje mora biti izvedeno v letu.

3. Merilnik hitrosti mora ustrezati merjenju hitrosti od V_{S0} do najmanj 105 % V_{NE} .

CS-UML 1325 Pitot-statični sistem

1. Merilniki, ki imajo priključke za odjem statičnega tlaka morajo biti priključeni tako, da hitrost letala, odpiranje ali zapiranje oken, vlaga in tujki bistveno ne vplivajo na točnost meritve.

2. Zasnova in namestitev sistema za odjem Pitot-ovega (totalnega) in statičnega tlaka mora zadoščati sledečim zahtevam:

- zanesljivo odvajanje kondenza,
- preprečevati drgnjenje cevi, prevelik upogib in zožitev na upogibih,
- uporabljeni materiali imajo ustrezno trajnost, so primerni za uporabo in zaščiteni pred korozijo.

CS-UML 1337 Merilniki pogonskega sistema

1. Merilniki in njihova napeljava
 - a. Napeljava merilnikov pogonskega sistema v katerih je vnetljiva tekočina mora izpolnjevati zahteve CS-UML 993.
 - b. Napeljava, v katerih je vnetljiva tekočina pod tlakom, morajo imeti na tlačni strani omejitve ali druge varnostne naprave, ki preprečujejo razlivanje, ko se napeljava poškoduje.
2. Izpostavljen cevni kazalnik gladine, ki služi kot merilnik količine goriva mora biti zaščiten pred poškodbami.

Električni sistemi in oprema**CS-UML 1353 Zasnova in vgradnja akumulatorjev**

1. Akumulatorji morajo biti zasnovani in vgrajeni skladno s to CS-UML.
2. Eksplozivni ali strupeni plini, ki iz akumulatorja uhajajo med normalnim obratovanjem ali pri morebitnih okvarah polnilca ali akumulatorja, se v letalu ne smejo kopičiti v nevarnih količinah.
3. Korozivne tekočine ali hlapi, ki bi lahko uhajale iz akumulatorja ne smejo poškodovati ogrođa ali ključne opreme, ki je nameščena v okolici.

CS-UML 1365 Električni vodniki in oprema

1. Električni vodniki morajo biti ustreznih debelin, pravilno speljani, pritrjeni in priključeni, da je možnost kratkega stika in požara čim manjša.
2. Zaščita pred preobremenitvijo mora biti izvedena za vsako napravo. Varovalka ne sme varovati več kot en tokokrog, ključnega pomena za varnost letenja.

Ostala oprema**CS-UML 1431 Radio in radio-navigacijska oprema**

Radio in radio-navigacijska oprema mora zadoščati sledečim pogojem:

1. Oprema in pripadajoče antene z namestitvijo in načinom delovanja, ter s svojim vplivom na letalo in ostalo opremo, ne smejo predstavljati nevarnosti.
2. Oprema, nadzorne plošče in kazalniki morajo biti razporejeni tako, da je upravljanje z njimi enostavno. Vgradnja mora biti izvedena tako, da se z ustreznim prezračevanjem preprečuje pregrevanje.

G. Omejitve obratovanja in informacije**CS-UML 1501 Splošno**

1. Opredeliti je potrebno vse omejitve, navedene od vključno CS-UML 1501 do vključno CS-UML 1529, ter vse ostale omejitve in informacije, ki imajo vpliv na varno obratovanje.
2. Omejitve obratovanja in ostale informacije, ki so pomembne za varnost, morajo biti pilotu na voljo in so opredeljeni od vključno CS-UML 1541 do vključno CS-UML 1585.

CS-UML 1505 Hitrosti letenja

1. Vse hitrosti letenja morajo biti določene in izražene v odčitanih hitrostih merilnika hitrosti (IAS).

Razlaga:

Hitrosti EAS, določene pri posameznih obremenitvah ogrođa, je potrebno pretvoriti v hitrosti IAS.

2. Največja dovoljena hitrost V_{NE} ne sme biti večja od 0,90-kratnika hitrosti strmega leta dosežene pri preskusnih poletih (V_{DF}).
3. Hitrost strmega leta, dosežene pri preskusnih poletih V_{DF} poletih ne sme presegati največje načrtovane hitrosti strmega leta V_D .

CS-UML 1507 Hitrost manevriranja

Hitrost manevriranja ne sme presegati načrtovane manevrske hitrosti V_A iz CS-UML 335.

CS-UML 1511 Hitrost za izvlečenje zakrilc

Pri pozitivnem odklonu zakrilc največja hitrost z izvlečenimi zakrilci V_{FE} ne sme preseči 0,9-kratne vrednosti načrtovane hitrosti z zakrilci V_F iz CS-UML 335, za katero je bilo ogrođe načrtovano.

CS-UML 1515 Hitrost za izvlečenje podvozja

Največja hitrost za upravljanje podvozja V_{LO} mora biti določena, če je manjša od največje hitrosti V_{NE} .

CS-UML 1517 Hitrost v turbulentni atmosferi

Največja hitrost v turbulentni atmosferi V_{RA} ne sme preseči načrtovane hitrosti pri največjem udarcu vetra iz, CS-UML 333, točka 3.

CS-UML 1519 Masa in lege masnega središča

1. V CS-UML 25 definirana največja masa mora biti določena kot omejitev obratovanja.
2. V CS-UML 23 definirane skrajne lege masnega središča morajo biti določene kot omejitve obratovanja.
3. Masa praznega letala in pripadajoče lege masnega središča morajo biti določene skladno s CS-UML 29.

CS-UML 1521 Omejitve pogonskega sistema

Omejitve pogonskega sistema morajo biti določene tako, da se skladajo z ustreznimi omejitvami, ki sta jih določila proizvajalca motorja in propelerja. Izjemne prekoračitve omejitev pogonskega sistema so dovoljene le, če je prosilec zadovoljivo dokazal varno uporabo pogonskega sistema skupaj z letalom.

CS-UML 1529 Priročnik za vzdrževanje

Priročnik za vzdrževanje letala mora vsebovati vse podatke za katere prosilec meni, da so ključnega pomena za pravilno vzdrževanje. Pri izdelavi priročnika je potrebno upoštevati sledečo vsebino informacij:

1. opis sistemov;
2. navodila o podmazovanju s časovno določenimi intervali, ter vrsto uporabljenih maziv in olj, ki se uporabljajo v posameznih sistemih;
3. plinski in tekočinski tlaki v različnih sistemih ter priključne moči električnih porabnikov v različnih sistemih;
4. tolerance in nastavitve, ki so potrebne za pravilno delovanje letala, vključno z odkloni krmil;
5. postopki za ravnanje, dviganje in vleko po tleh;
6. podatki o glavnem in pomožnem ogrodju letala;
7. pogostost in obseg rednih vzdrževalnih pregledov, potrebnih za pravilno vzdrževanje letala;
8. postopki izrednih – posebnih pregledov letala;
9. postopki posebnih popravil letala;
10. seznam specialnih orodij;
11. podatki za tehtanje in izračun lege masnega središča;
12. navedbe o življenjski dobi posameznega letalskega dela (zamenjava ali obnova), sestavnih sklopov in dodatkih, ki so podvrženi omejeni življenjski dobi;
13. materiali, ki so potrebni za majhna popravila;
14. priporočila za čiščenje in nego;
15. podatki za vgradnjo, vzdrževanje in ponovni pregled reševalne naprave;
16. podatki o podpornih mestih za transport po tleh;
17. seznam oznak in mest za namestitve.

H. Oznake in napisi**CS-UML 1541 Splošno**

1. Letalo mora imeti:
 - a. oznake in napise, določene od vključno CS-UML 1545 do vključno CS-UML 1557 ter v Prilogi I, točka 3., alineja 6.,
 - b. vse dodatne informacije, oznake na kazalnikih in napise potrebne za varno uporabo neobičajnih izvedb ali načinov rokovanja,
 - c. ognjevarno registrsko tablico letala, ki vsebuje najmanj sledeče podatke: tip letala, serijsko številko, leto izdelave in registrsko številko.
2. Vse v odstavku 1. a. določene oznake in napisi:
 - a. morajo biti pritrjeni na opaznem mestu in
 - b. ne smejo se zlahka izbrisati, ponarediti ali zakriti.
3. Merske enote hitrosti na napisih morajo biti enake kot na kazalniku hitrosti.

CS-UML 1545 Oznake merilnika hitrosti

Vsak merilnik hitrosti mora imeti naslednje oznake:

Označevanje	Območje hitrosti	pomen
zeleni lok	1,1 V_{S1} do V_{RA}	normalno območje upravljanja
rumeni lok	od V_{RA} do V_{NE}	območje previdnosti, samo pri mirni atmosferi
rdeča radialna črta	pri V_{NE}	Največja dovoljena hitrost, ne sme biti prekoračena
beli lok	od 1,1 V_{S0} do V_{FE}	Območje hitrosti z izvlečenimi zakrilci
rumena radialna črta	V_A	Hitrost za manevriranje

CS-UML 1547 Magnetni kompas

Če magnetni kompas nima manjše deviacije od 5° v vseh smereh, mora imeti, za vse odčitke magnetnih smeri s korakom 30° ali manj, ob kazalniku priloženo korekcijsko tabelo.

CS-UML 1549 Merilniki pogonskega sistema

Merilnik vsakega agregata pogonske skupine mora biti primerno tipu merilnika opremljen z:

– vse največje dopustne in – če je smiselno – najmanjše dopustne vrednosti varnega obratovanja označene z rdečo radialno črto.

CS-UML 1553 Merilnik količine goriva

1. Merilnik količine goriva mora biti umerjen tako, da v vodoravnem letu kaže „nič“, ko je v posodi za gorivo ostalo neuporabno gorivo opisano v CS-UML 959.

CS-UML 1555 Označevanje krmilja

1. Ročice krmilja v pilotski kabini, razen glavnega krmilja za krmarjenje letala, morajo biti jasno označene glede na njihovo vlogo in način uporabe.
2. Barvno označevanje krmilja reševalnih naprav mora biti skladno s CS-UML 780.
3. Krmilje za upravljanje z gorivnim sistemom:
 - a. Preklopnik napajanja goriva mora biti označen tako, da je iz njegovega položaja razvidno iz katere posode se dovaja gorivo.
 - b. Če je iz varnostnih razlogov predpisano zaporedje uporabe posod za gorivo, mora biti to označeno na preklopniku ali poleg njega.

CS-UML 1557 Ostale oznake in napisi

1. *Prostor za prtljago*: Vsak prostor za prtljago mora biti opremljen z oznako največjega dopustnega bremena v kg.
2. *Odprtine za dotok goriva in olja*: Poleg ali v bližini odprtine za gorivo ali olje mora biti oznaka za vrsto goriva ali olja.

3. **Akrobatsko letenje:** Na pilotu vidnem mestu mora biti jasno označeno, da sta akrobatsko letenje in namerni zvrst prepo-vedana.

4. **Teža in otovoritev pilotske kabine:** V ultralahkem letalu mora biti na vidnem mestu oznaka z naslednjimi podatki:

- registrska oznaka
- največja masa,
- najmanjša masa pilota,
- največja skupna masa posadke in goriva
- datum poročila o merjenju mase in določitvi pozicije masnega središča.

Letalni priročnik

CS-UML 1581 Splošno

Vsakemu letalu mora biti priložen letalni priročnik, ki mora vsebovati:

1. vsebino CS-UML 1583 in CS-UML 1585,
2. ostale podatke, ki so potrebni za varno obratovanje zaradi zasnove, operativnih ali uporabniških lastnosti,
3. enako vsebino in merske enote, kot so uporabljene pri kazalnikih.

CS-UML 1583 Omejitve obratovanja

1. **Hitrosti:** vpisane morajo biti sledeče vrednosti:

- a. omejitve hitrosti V_{NE} , V_{RA} , V_A , če je smiselno tudi V_{FE} in V_{LO} in pomen teh omejitev,
- b. omejitve za dovoljene vetrovne razmere,
- c. omejitve pogonske skupine.

2. **Mase:** vpisane morajo biti sledeče vrednosti:

- a. največja masa;
- b. masa praznega letala in lega masnega središča praznega letala;
- c. razpored tovora.

3. **Lege masnega središča:** Vpisane morajo biti sledeče vrednosti:

- a. omejitev mase in lege masnega središča iz CS-UML 25 skupaj z deli, ki jih vsebuje prazno letalo (CS-UML 29),
- b. podatki, ki pilotu pomagajo pri ugotavljanju lege masnega središča in pravilnosti razporeda tovora in potnikov,
- c. podatki za pravilno namestitev uteži za vsako možen razpored, kjer je to potrebno.

4. **Manever:** Navedeni morajo biti dokazano dovoljeni manevri, če je smiselno tudi položaji zakrilc za vsak manever.

5. **Faktorji preobremenitve:** Vpisani morajo biti sledeči faktorji preobremenitve obremenitvene ovojnice:

- a. za V_A , faktor preobremenitve v točki A na sliki 1,
- b. za V_{NE} , faktor preobremenitve v točki D na sliki 1.

CS-UML 1585 Obratovalni podatki in postopki

1. Priročnik mora poleg določb te CS-UML vsebovati vse postopke v sili in ostale informacije, ki so potrebne za varno delo-
vanje.

2. Priročnik mora vsebovati:

- napotke za varno vzletanje in pristajanje, ter varno vzletno in pristajalno razdaljo skladno s CS-UML 51,
- največjo dovoljeno bočno komponento vetra in vse ostale informacije v zvezi z uporabo letala pri bočnem vetru,
- postopek varnega pristanka brez moči motorja.

3. Navedene morajo biti sledeče vrednosti:

- a. hitrost največjega vzpenjanja, skladno s CS-UML 65,
- b. hitrost prevlečenega leta v različnih oblikah za letenje,
- c. izguba višine od začetka prevlečenega leta do ponovne vzpostavitve vodoravnega leta in največji kot vzdolžnega naklona

po določbah CS-UML 201.

4. Če je za zaganjanje motorja med letom predviden poseben postopek mora biti opisan.

5. Navedeni morajo biti postopki za sestavljanje letala, postopki priprave letala za letenje, postopki pred poletom in po pri-
stanku, ter postopek za razstavljanje letala.

6. Opisan mora biti način delovanja in rokovanje z reševalnim sistemom.

I. Propeler

CS-UML 1917 Materiali

Primernost in trajnost uporabljenih materialov za propeler mora:

1. biti dokazljiva z izkušnjami in s preskusi,
2. ustrezati izbranim specifikacijam, pri čemer je potrebno zadosti zahtevani trdnosti in ostalim gradbenim zahtevam.

CS-UML 1919 Trajnost

Z ustrezno zasnovo in gradnjo propelerja je potrebno čim bolj minimalizirati verjetnost nastanka nevarnih poškodb, ki nastanejo v času njegove življenjske dobe (čas med dvema obnovama propelerja).

CS-UML 1923 Krmiljenje kota koraka

Za vgradnjo propelerja z na tleh nastavljivim kotom koraka ali propelerja z nastavljivim kotom koraka med letenjem se je potrebno posvetovati s pristojnim letalskim organom za ugotavljanje skladnosti.

Priloga I

Reševalna naprava

1. Splošno

1. Skladnost vgradnje dovoljene reševalne naprave mora biti dokazana za vsako izvedbo posebej.
2. Vgradnja reševalne naprave mora potekati z usklajevanjem med proizvajalcem ali skrbnikom vzorčnega ultralahkega letala in proizvajalcem ali skrbnikom vzorčnega reševalne-naprave.
3. Vgraditev in mesta pritrditve morajo biti opisana v priročniku za vzdrževanje.

2. Obremenitve zaradi reševalne naprave

1. Ogrodje letala z mesti pritrditve nosilnih vrvi reševalne naprave, sedežem in vpetji varnostnih pasov, morajo biti načrtovani za obremenitve največjih pojemkov, ki nastanejo pri odpiranju reševalnega padala, v vsem dovoljenem območju obratovanja ultralahkega letala.
2. Če so nosilne vrvi pritrjene na ogrodje letala v več točkah, mora vsaka od teh zdržati 1,3 - kratno vrednost obremenitve največjega pojemka pri odpiranju padala (varnostni faktor $u=1,3$).

Opomba:

Za ogrodje letala je v tem primeru mišljen sklop priključnih točk, sedežev in vpetja varnostnih pasov.

3. Sila največjega pojemka pri odpiranju padala se vedno upošteva v konstrukcijsko najšibkejši smeri ogrođa letala.

3. Vgradnja reševalne naprave

1. Mesta pritrditve reševalne naprave morajo biti načrtovana za največje dopustne faktorje preobremenitev med letom, zaradi dotika tal in zasilnega pristanka.
2. Konstrukcijsko je potrebno zagotoviti, da propeler ali drugi deli ultralahkega letala ne morejo presekati nosilnih vrvi.
3. V primeru proženja reševalne naprave morajo mesta pritrditve in ostalo ogrodje vzdržati povratne sunke.
4. Ročica za sproženje mora biti vgrajena tako, da jo pilot neovirano doseže in enostavno sproži, tudi pod pogoji pospeševanja.
5. Konstrukcijsko je potrebno zagotoviti, da reševalna naprava med proženjem ni ovirana, oziroma pri samem proženju ne sme priti do poškodbe.
6. Izstopne odprtine za pirotehnične sisteme morajo biti na zunanjih površinah primerno označene in jasno vidne.

Priloga II

1. Aerovleka

Dodatne zahteve za aerovleko z ultralahkimi letali

Pri ultralahkih letalih, ki se uporabljajo kot vlečna letala je potrebno upoštevati še sledeče:

A. Splošno

1. Aerovleko sestavljata vlečno ultralahko letalo in vlečeno letalo.
2. Oprema za aerovleko praviloma vsebuje sledeče dele: vlečno sklopko, kazalnik kritične temperature motorja, napravo za nadzor vlečenega letala in vrv za aerovleko z varovalko za pretrganje.
3. Letala so lahko vlečena samo s tipi ultralahkih letal, ki imajo potrjeno ustreznost za aerovleko.
4. Potrdilo o ustreznosti se izda, če prosilec pristojnemu organu s preskusi vzorčnega letala ali dopolnilnimi preskusi serijskega letala dokaže, da letalo izpolnjuje zahteve te priloge.
5. Vlečna sklopka mora imeti potrdilo o ustreznosti, tehnične podatke, ter navodila za vgradnjo in uporabo. Podrobna navodila za vleko letal morajo biti vpisana v letalni priročnik ali dodani kot priloga.

B. Zasnova Projektiranje in gradnja izdelava

B1. Krmilje vlečne sklopke

1. Ročica za upravljanje vlečne sklopke mora biti nameščena tako, da jo pilot z roko, ki jo uporablja za nastavitev moči motorja, brez težav pri vseh položajih sedeža sproži s potegom. Pri tem ne sme biti ovirano varno krmarjenje letala.
2. Ročica za upravljanje vlečne sklopke mora biti rumene barve. V bližini ročice mora biti pritrjena tablica z napisom „sklopka za aerovleko“. Potreben hod za proženje vlečne sklopke mora biti najmanj 50 mm, ne sme pa presegati 120 mm.
3. Pogon krmilja med ročico in vlečno sklopko mora teči gladko.
4. Kadar je vlečna kljuka obremenjena s Q_{norm} , sila na ročici za sprožitev sklopke pod pogoji E.1 ne sme presegati od 200 N.
5. Ročica za sprožitev vlečne sklopke mora biti oblikovana tako, da je potrebno silo ročice skladno z B.I.1. enostavno premagovati.

B2. Kazalnik kritične temperature motorja

1. Kritična temperatura motorja mora biti med aerovleko vedno v vidnem polju pilota. Je tista temperatura motorja, ki prva doseže največjo dovoljeno temperaturo pri največji trajni moči motorja.
2. Kritično temperaturo se določi pri zunanji temperaturi 38°C na nivoju morske gladine.

B3. Naprava za nadzor vlečenega letala

Pilot v vlečnem letalu mora imeti med aerovleko stalen pregled nad vlečenim letalom na način, da ga to ne ovira pri upravljanju letala in mu ni potrebno izrazito obračati glave. Naprava mora omogočati mirno in jasno sliko za letalom v zornem kotu 60°.

B4. Vrv za aerovleko in predvideno mesto pretrganja

Lahko se uporabljajo samo vrvi, ki do izdelane po letalskih standardih, drugih ustreznih mednarodnih standardih, ali dobro opredeljenih tovarniških normah, ki zagotavljajo ustrezno kakovost izdelka. Povezave vrvi morajo biti pred obrabo zaščitene z ustrezno prevleko. Natezna trdnost vrvi ne sme biti večja od največje dovoljene natezne obremenitve ultralahkega letala zaradi vleke. Pri vrvi z večjo natezno trdnostjo mora biti vgrajeno ustrezno varovalo z ustrezno natezno trdnostjo. Vrv za aerovleko mora biti dolga od 40 m do 60 m za vleko letal in 60 m do 80 m za vleko jadralnih zmajev.

B5. Vlečna sklopka

1. Vlečna sklopka mora zdržati obremenitve, predpisane v podpoglavju E. Vgrajena mora biti tako, da ne prihaja do trkov z vlečno vrvjo v območju določenem s skrajnimi legami prve točke podpoglavja E. Proženje vlečne sklopke mora biti možno pri največji dovoljeni natezni obremenitvi v območju 60° stožca s središčem na vzdolžni osi vlečnega letala.
2. Vlečna sklopka mora biti zaščitena pred onesnaženjem.

B6. Črpalke za gorivo

1. Če je za brezhibno delovanje motorja skladno z CS-UML 955 potrebna gorivna črpalka, mora biti vgrajena nadomestna črpalka, ki ob okvari glavne črpalke v celoti prevzame napajanje pogonske skupine z gorivom. Pogon nadomestne črpalke mora biti neodvisen od pogona glavne črpalke.
2. Delovanje črpalk za gorivo ne sme negativno vplivati na delovanje pogonske skupine tako, da bi prišlo do nevarnih okoliščin ne glede na nastavitve moči motorja, delovanje motorja ali druge črpalke.

C. Vlečena letala

Letala, ki jih je dovoljeno vleči z ultralahkim letalom, se določijo glede na njihovo vzletno težo na podlagi dosežene hitrosti vzpenjanja aerovleke. Dovoljene vzletne teže se ugotovijo pri preskusnih poletih. Hitrosti so predpisane v podpoglavju D.

D. Lastnosti aerovleke

1. Dokazovanje skladnosti z zahtevami za vleko letal z ultralahkimi letali mora biti izvedeno z najmanj tremi podobnimi predstavniki različnih podkategorij vlečenih letal. Pri tem je potrebno največjo vzletno maso, aerodinamične lastnosti, hitrostno območje in vožnjo po tleh zaokrožiti oziroma med seboj kombinirati tako, da se izberejo varnejše vrednosti.
2. Vzletna razdalja mora biti izmerjena pri brezvetrju na suhi, ravni in kratko pokošeni travnati stezi. Meri se od točke mirovanja do točke na stezi nad katero aerovleka doseže 15 m višinske razlike. Vzletna razdalja je lahko največ 600 m.

Razlaga: V letalnem priročniku mora biti vpisana povprečna dolžina vzletne razdalje, šestih preskusnih poletov.

3. Čas za vzpon na relativno višinsko razliko 360 m od vzletišča ne sme prekoračiti 4 minute. Pri tem:
 - a. moč motorja ne sme biti večja od največje dovoljene moči za vzlet,
 - b. so zakrilca v poziciji za vzlet.
4. Največja hitrost vzpenjanja aerovleke mora biti pri pogojih mednarodne standardne atmosfere na nadmorski višini 450 m večja od 1,5 m/s. Pri tem:
 - a. moč motorja ne sme preseči predpisane največje vzletne moči.

- b. je podvozje uvlečeno, če je ima letalo to možnost,
 - c. ima letalo največjo vzletno maso,
 - d. so zakrilca v položaju za vzpenjanje in temperaturne omejitve pogonske skupine niso prekoračene.
5. Med preizkusnimi poleti morata biti določeni najmanjša hitrost aerovleke in hitrost največjega vzpenjanja. Najmanjša hitrost aerovleke ne sme biti manjša od $1,3 V_{S1}$ ultralahkega letala. Hitrost za aerovleke ne sme biti manjša od $1,3 V_{S1}$ ultralahkega letala. Za vleko jadralnih zmajev mora biti ugotovljena minimalna varna hitrost aerovleke, ki ne sme preseči 75 % maksimalne hitrosti jadralnega zmaja, ki ga je dovoljeno vleči, ko je ta v zraku.
- Tudi za aerovleko veljajo določbe CS-UML 207 1.in 2.
6. Med vleko letala ne smejo biti prekoračene obratovalne omejitve ultralahkega letala.
7. Vzlet in letenje v aerovleki ne sme od pilota ultralahkega letala zahtevati posebnih spretnosti ali posebno ugodnih okoliščin. Če vlečeno letalo prekorači območje 60° stožca, mora biti korekcija položaja ultralahkega letala izvedljiva brez posebnih spretnosti pilota.
8. Prosilec mora določiti dovoljeno dolžino vrvi za aerovleko (priporočena je od 40 m do 60 m za vleko jadralnega zmaja pa 60 m to 80 m).

E. Trdnost

1. Če pri delovanju sile na vlečno sklopko predpostavimo, da vlečeno letalo ustaljeno leti v vodoravnem letu in je sila na vlečno vrv 50 daN ali še natančneje izračunana, potem sile delujejo iz naslednjih smeri:
- a. nazaj v smeri vzdolžne osi,
 - b. nazaj in v simetrijski ravnini pod kotom 20° glede na vzdolžno os navzdol,
 - c. nazaj in v simetrijski ravnini pod kotom 40° glede na vzdolžno os navzgor,
 - d. nazaj, v višini vzdolžne osi in pod kotom 30° levo/desno od simetrijske ravnine.
2. V začetnem stanju se predpostavlja, da so pogoji obremenitve vlečne sklopke enake kot pri E.1, nato pa zaradi sunka natezna sila vlečne vrvi iz tkanine naraste na Q_{nom} . V teh pogojih morajo biti sunek vrvi uravnotežen z vzdolžnimi in krožnimi vztrajnostnimi silami. Prav tako je potrebno upoštevati prirastek sil na vlečno sklopko iz E.1.
3. Q_{norm} je za ultralahko letalo največja dovoljena natezna trdnost vgrajenih točk pretrganja vlečne vrvi ali varovalke.
- Priporočilo: dovoljena natezna trdnost naj ne bo manjša od 200 daN, usmeritev pa je 300daN.
- Pri vleki letalskih športnih naprav naj dovoljena natezna trdnost ne bo manj kot 80 daN, usmeritev pa je med 120 in 150 daN.
4. Pritrditev vlečne sklopke mora biti načrtovana za obremenitve Q_{norm} z varnostnim faktorjem 1,5 v vseh smereh navedenih v podpoglavju E.1.

F. Obratovalni podatki in omejitve

1. V letalnem priročniku morajo biti vpisani sledeči podatki:
- a. največja dovoljena masa ultralahkega letala v aerovleki,
 - b. največja masa vlečenega letala,
 - c. natezna trdnost varovalke vrvi za aerovleko,

- d. najmanjša dovoljena hitrost aerovleke, hitrost za najboljše vzpenjanje, vzletna razdalja aerovleke treh značilnih predstavnikov različnih podkategorij vlečenih letal, izmerjena pri preskusnih poletih; pri vsakem značilnem predstavniku podkategorije je potrebno navesti primerljive tipe jadralnih letal.
2. Poleg merilnika hitrosti mora biti opozorilni napis "Pazi na hitrost aerovleke!".
3. Na vlečnem letalu mora biti v bližini vlečne sklopke na vidnem mestu tablica z napisom največje dovoljene natezne trdnosti varovalke vlečne vrvi.
4. Na ultralahkih letalih, ki se uporabljajo za aerovleko, je potrebno časovna obdobja, način in obseg vzdrževanja prilagoditi navodilom proizvajalca motorja. Vsa vzdrževalna dela morajo biti dokumentirana.
5. Za opis postopkov v sili se smiselno uporabljajo določila CS-UML 1585.

2. Vleka nevodnih zapreg - transparentov (brez vlečne kljuke)

Naslednje zahteve se nanašajo na ultralahka letal, ki se uporabljajo poleg aerovleke zrakoplovov tudi za vleko nevodnih zapreg – transparentov in za samo vlečno napravo.

A. Obnašanje v letu

1. Varno letenje je potrebno dokazati za vse načine vleke transparentov (napr. razvijanje iz naprave za zvitek transparenta, štart z razprtim transparentom, ipd.)

Opomba: Za demonstracijo skladnosti s temi zahtevami je potrebno izvesti preizkušanje z reprezentativnim transparentom ki predstavlja popoln nabor pričakovanih transparentov. Njihova največja masa, aerodinamične lastnosti, območja hitrosti in priklop/odklop se kombinira na primeren način, da se pridobijo rezultati, ki so na varni strani.

2. Dokaz v skladu s točko D. Lastnosti aerovleke, odseka 1. Aerovleka, Priloge II, se ne uporablja, če ni očitnih dvomov o izpolnjevanju teh zahtev za vleko transparentov.

B. Stabilnost

1. Obremenitev pretrganja vlečne vrvi: enako kot v točki B 4. Vrv za aerovleko in predvideno mesto pretrganja, odseka 1. Aerovleka, Priloge II.
2. Vse pritrdilne vezi morajo vzdržati vsaj obremenitev pretrganja vlečne vrvi.
3. Vnaprej določena točka pretrganja mora biti pritrjena neposredno na vlečno sklopko letala.

C. Projektiranje in izdelava

1. Transparenti morajo biti projektirani na način, da ne ustvarjajo kakršnih koli sunkovitih sil ali aerodinamičnih sil, ki se močno spreminjajo v smereh resultant med vleko v predpisanem hitrostnem območju in s pričakovano obrabo in raztrganinami med normalno uporabo.
2. Za vlečne transparente se lahko uporabljajo le materiali, ki se ne spreminjajo nesorazmerno pod zahtevnimi okoljskimi pogoji, kot so vlaga in temperatura.
3. Razdalja med koncem trupa ultralahkega letala in priklonim koncem transparenta v letu ne sme biti manjša od 20 m in ne večja od 60 m. Vlečna vrv in pritrdila morajo biti zavarovana proti obrabi z ustreznim prekritjem. Če se uporabljajo navite vrvi je za preprečitev prenosa navora z vrvi na pritrdila potrebno zagotoviti vrtljive kompenzatorje.

4. Če je transparent pritrjen pod trupom ultralahkega letala s pomočjo naprave, mora biti zagotovljeno najmanj 0,2 m razmika med tlemi in najnižjo točko letala z vgrajeno napravo pri največji masi letala in največjem podajanju vzmetenja.

D. Motor Brez dodatkov

E. Oprema Brez dodatkov

F. Obratovalni podatki in omejitve

1. Poleg CS-UML 1583 morajo biti določene za vleko transparentov še naslednje obratovalne omejitve:

Vzpostavitev relevantnih parametrov za transparent, kot so:

Največje dimenzije in površina,

Največja masa,

Materiali,

Največja trdnost vlečne vrvi,

Definicija para priključnih obročev, itd.

Navodila za izdelavo in popravilo, če je potrebno

2. Kjer je možna uporaba CS-UML 1585 velja tudi za vlečno napravo.

Dodatno mora biti določeno naslednje:

Normalni postopki in postopki v sili za vleko

Priporočene hitrosti letenja

Informacije o porabi goriva

3. Zagotovljeno mora biti, da so dovoljene omejitve glede mase in pozicije masnega središča skladne z določili CS-UML 25 in CS-UML 29.

Priloga III

Vodna ultralahka motorna letala

Uvod

1. Namen

Dodatne certifikacijske specifikacije so namenjene za projektiranje novega tipa vodnega ultralahkega motornega letala in za spremembo obstoječega kopenskega ultralahkega motornega letala v vodno ultralahko motorno letalo.

Projektiranje novega tipa vodnega ultralahkega motornega letala in sprememba obstoječega kopenskega ultralahkega motornega letala v vodno ultralahko motorno letalo zateva ločeno obravnavo vseh relevantnih regulativnih področij splošnih certifikacijskih specifikacij za ultralahko motorno letalo (CS-UML). To se nanaša predvsem na obravnavo dodatnih obremenitev zaradi sile vode kot tudi vseh potrebnih modifikacij za letenje z vodnih površin, kot so obremenitve, stabilnost letenja, zmogljivost motorja.

Te certifikacijske specifikacije določajo minimalne zahteve za vodna ultralahka motorna letala projektirana za zagotovitev njihove varne uporabe v okviru načrtovanega namena, da ni ogrožena letalska varnost ali javna varnost in red.

S to vsebino se dopolnjujejo dokazila za vse splošne plovnostne zahteve za ultralahka motorna letala (CS-UML).

1.1. Možni koncepti vodnih ultralahkih motornih letal

1.1.1. Letala s plovci (trup/gondola z dodatnimi mehanizmi plovcev)

- a) Letalo s centralnim plovcem in podpornimi plovci
- b) Letalo z dvema ali več plovci

1.1.2. Leteči čolni (s trupom ali spodnjim delom gondola projektiranim kot mehanizem plovca)

- a) Leteči čolni
 - a. s podpornimi plovci
 - b. brez podpornih plovcev (običajno ultralahka motorna letala s krmarjenjem na odmikanje teže)
- b) Leteči čoln s sponsoni (stranskimi plovskimi elementi)
- c) Dvo- ali več-trupni leteči čolni

1.1.3. Amfibije – verzije zgornjih variant (z možnostjo pristajanja in vzletanja na kopnem)

1.1.4. Drugačni koncepti

Drugačni koncepti morajo biti usklajeni s pristojnim organom.

2. Pojasnila

1. Te zahteve in razlage ne povzemajo vsega znanja na letalskem področju, zato je potrebno posamezna določila teh zahtev razlagati skladno z vsemi novimi dognanji na področju letalske tehnologije in znanosti.
2. Za boljše razumevanje zahtev so le-te na določenih mestih podkrepljene z razlagami. Te razlage so sprejemljiv način usklajevanja zahtev, priporočenih postopkov ali dopolnilnih podatkov.
3. Stavki, ki vsebujejo besedo "naj" ali "lahko" niso obvezujoči temveč priporočila.
4. Zahteve, ki niso številčno ovrednotene, jih v dvomljivih primerih bolj natančno opredeli ustrezna strokovna organizacija (kot npr. fakulteta za strojništvo, odobrena projektivna organizacija v letalstvu, projektantski biroji, ...).

3. Vsebina in oblika

1. Predpisi gradnje so razdeljeni v poglavja, ki so po posameznih področjih označena s črkami.
2. Kazalo vsebuje podroben pregled vsebine področij posameznega poglavja.
3. Oštevilčenje poglavij, podpoglavij, odstavkov in točk je izvedeno z naraščajočimi črkami oz. številkami.

Če imajo pojmi v smislu teh zahtev poseben pomen, so na ustreznih mestih posebej definirani.

4. Uporaba pojmov, kratic in oznak

Poleg splošno uporabnih v CS-UML so dodatno opredeljene še naslednje:

a	Ročica med vodnimi obremenitvami in pozicijo masnega srediča letala
B	Razpon kril
b _ö	Lokalna širina trupa/plovca
b _{st}	Pospešek udarca
C ₀	Indeks mase vodnega ultralahkega motornega letala
C ₁	Indeks obremenitve vodnega ultralahkega motornega letala
C ₂	Indeks kobilice vodnega ultralahkega motornega letala
F _P	Površina potiska preko katere je razporejena sila udarca vode v leteče čolne in letala s plovci
i _{x,y,z}	Glavni polmer (radij) vztrajnosti okrog x, y ali z osi
J _{x,y,z}	Masni vztrajnostni moment okrog x,y ali z osi
k	Redukcijski količnik za udarec vode vzporedno xz ravnini
L	Dolžina trupa/plovca
l _v	Sprednja dolžina plovca
m _{red}	Reducirana masa letala glede na smer udarca
MWTOM	Največja vodna vzletna masa
P	Skupna sila udarca
p _{st}	Tlak pri stopnici dna za plovce
r	Razdalja med pozicijo masnega središča/točke plovca do pozicije masnega središča
V _{so}	Hitrost prevlečenja ali najnižja stalna hitrost letenja pri kateri je letalo v pristajalni konfiguraciji še krmarljivo
V _{st}	Hitrost udarca
V _w	Večja izmed obeh vrednosti pristajalne hitrosti letenja in vzletne hitrosti letenja
γ _{x, y, z}	Kot inklinacije ploskev - normal

A. Splošno

Veljavnost Te plovnostne zahteve veljajo za vodna ultralahka motorna letala ki zahtevajo normalno ali nizko vodoplovnost in

1. katerih vzletna masa ne presega 650 kg, vključno z reševalno opremo,
2. katerih najmanjša hitrost letenja v_{s0} v smislu CS-UML 49 ne presega 83 km/h.

Odobritev tipa se podeli če prosilec demonstrira pristojnemu organu v vzorčnem testiranju ali dopolnilnem vzorčnem testiranju da so bile izpolnjene vse tu navedene zahteve.

Odobritev in dokumenti potrebni za predelavo so objavljeni v seznamu tehničnih podatkov tipa naprave. Nadaljnje podrobnosti o vodnem ultralahkem motornem letalu pa so podane v letalnem priročniku ali v dodatkih k letalnemu priročniku.

Obremenitvena skupina I ali II v zvezi z vodnimi ultralahkimi motornimi letali kot je navedeno v poglavju C, I. 2 te Priloge je vključena v seznam tehničnih podatkov tipa naprave.

B. Letenje vodnih ultralahkih motornih letal

Poleg splošno veljavnih CS-UML morajo biti zagotovljena še naslednja dokazila:

1. Za potrebe demonstracije skladnosti vodnih ultralahkih motornih letal z zahtevami obnašanja v letenju morajo biti izvedena testiranja pri različnih močeh in smereh vetra. Izbrane morajo biti največja masa, aerodinamična konfiguracija, območja hitrosti letenja in obnašanje na vodi, da se dosežejo rezultati na varni strani.
2. Vzletna razdalja vodnih ultralahkih motornih letal pri največji masi od mirovanja letala do višine letenja 15 m mora biti ugotovljena glede na nameravano obremenitveno skupino pri različnih močeh in smereh vetra. Ne sme preseči 900 m.

Letalni priročnik enje mora vsebovati tudi:

- Potrebno vzletno dolžino na vodi do vzleta
- Dolžino zakasnitvene linije od dotika do zaplutja
- Hitrost vzleta
- Hitrost pristanka
- Hitrost prileta in zaplutja za plusk na "zrcalno mirno vodo" in manjkajoče reference za predvidenje višine nad vodno gladino
- Hitrosti pri plutju na vodi
- Obnašanje pri jadraniu v zraku pri različnih vpadnih kotih in pri bočnem jadraniu
- Največje vzpenjanje pri različnih hitrostih letenja

Razlaga: Razdalje opredeljene v letalnem priročniku morajo biti povprečne vrednosti vsaj šestih demonstracijskih letov.

Največja hitrost vzpenjanja vodnih ultralahkih motornih letal po korekciji na normalne atmosferske pogoje mora biti več kot 1,5 m/s

- a. pri ne več kot vzletni moči motorja,
- b. pri največji masi letenja,
- c. z zakrilci v vzletni poziciji,
- d. .brez prekoračitve katere koli omejitve temperature.

Vodna krmila ne smejo imeti kakršnega koli negativnega učinka na krmarljivost v zraku. Če je potrebno, morajo biti vodna krmila zložljiva.

Opomba: Še posebej morajo biti preiskane in dokumentirane letalne značilnosti okrog navpične osi za namen stabilnosti letenja.

C. Trdnost

Izpostavljenost vodnim silam

Splošno

1. Zahteve se nanašajo le na vodna ultralahka motorna letala z normalno ali nizko vodoplovnostjo. Za višjo vodoplovnost je potrebno posebno soglasja s organom pristojnim za izvedbo odobritve tipa glede uporabe sil.
2. Za odobritev tipa ali spremembe tipa vodnega ultralahkega motornega letala se mora ločiti obremenitveni skupini I in II.

- a. Obremenitvena skupina I

Vodna ultralahka motorna letala, ki so odobrena za vzletanje in pljus v mirne vode (gladko do mirno morje do stopnje 2 po Beaufortovi lestvici moči vetra iz priloge)

- b. Obremenitvena skupina I

Vodna ultralahka motorna letala, ki so odobrena za vzletanje in pljus v lažje do zmerno vzvalovane vode (do stopnje 4 po Beaufortovi lestvici moči vetra iz priloge)

Razlaga:

Udarne obremenitve za obremenitveno skupino II so približno 1,3 krat višje kot za obremenitveno skupino I (glej točko II. Obremenitveni primeri).

Obremenitveni primeri

Za izračun udarnih obremenitev za določitev določenih obremenitvenih primerov, kot se pojavijo med pljuskom letala s plovci v vodo, se uporabljajo informacije v nadaljevanju.

Informacije bazirajo na nemških zahtevah za izdelavo zrakoplovov iz 1936 (BVF36) in so prikazane v nadaljevanju v poenostavljeni obliki za vodna ultralahka motorna letala, vendar brez zanemaritve pomembnih vidikov v izračunu.

Skupna sila udarca se izračuna iz

$$P = m_{\text{red}} b_{\text{St}}$$

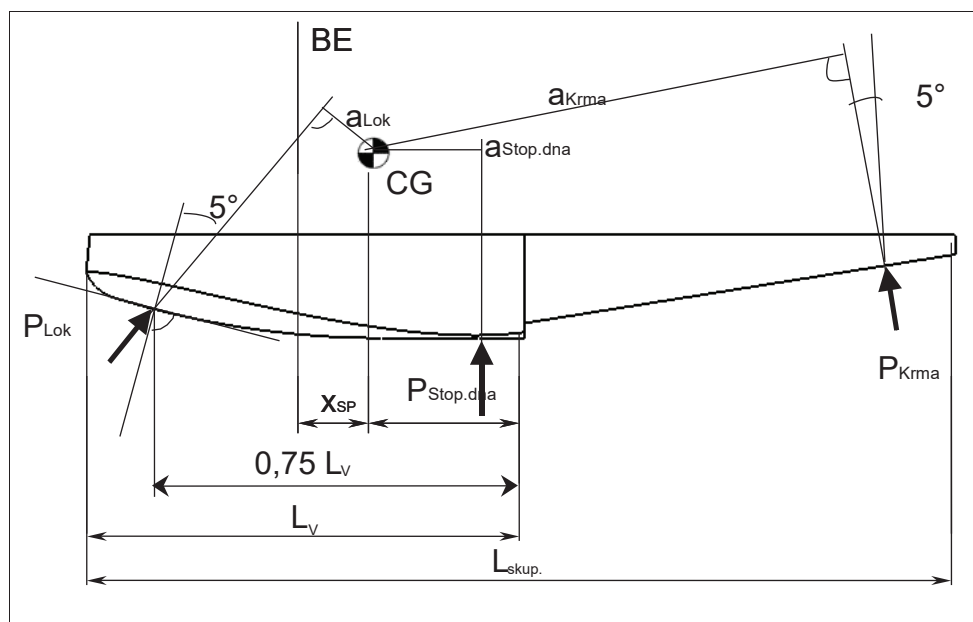
z reducirano maso letala

$$m_{\text{red}} = f(MWTOM; a; i_{x,y,z}; \gamma_{x,y,z})$$

$$m_{\text{red}} = m \cdot \frac{1}{1 + \frac{a^2}{i_x^2} \cos^2 \gamma_x + \frac{a^2}{i_y^2} \cos^2 \gamma_y + \frac{a^2}{i_z^2} \cos^2 \gamma_z}$$

Za poenostavitev so lahko koti nastavljeni z $\gamma \cos^2 \gamma_x = 0$; $\cos^2 \gamma_y = 1$ and $\cos^2 \gamma_{e.g.} = 0$.

Ročica a = razdalja linije delovanja skupne sile udarca P od pozicije masnega središča letala (CG).

Glavni vztrajnostni polmer (radij) $i_{x,y,z}$ vodnega letala

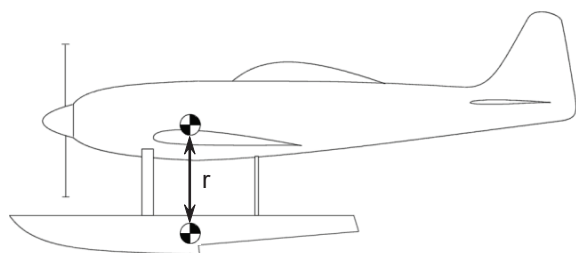
Te se ugotovi iz vztrajnostnih momentov I ali s pomočjo brezdimenzijskega vztrajnostnega polmera (radija) R in revolveske formule v nadaljevanju.

Pri predelavi konvencionalnega kopenskega ultralahkega motornega letala z aerodinamičnim krmarjenjem v vodno ultralahko motorno letalo se lahko uporabi formule opisane v nadaljevanju in brezdimenzijski vztrajnostni polmer (radij) za konvencionalno kopensko ultralahko motorno letalo za predpostavko reducirane mase, če se skupni vztrajnostni moment popravijo za dodatno masno vztrajnost mehanizma plovca.

napr.

$$I_y = \frac{L^2 MTOM_{\text{Kopen. let.}} \cdot \bar{R}^2}{4} + r^2 \cdot m_{\text{Vodno let.}}$$

r = razdalja od pozicije središča mase/točke plovca do pozicije masnega središča

Glavni vztrajnostni momenti	Brezdimenzijski vztrajnostni polmer. (radij)	Glavni vztrajnostni polmer (radij) [m]
$I_x = \frac{B^2 \text{ MWTOM } \bar{R}_x^2}{4}$	$\bar{R}_x = 0,25$ Leteči čolni $\bar{R}_x = 0,25$ Aerod. kopenska letala	$i_x = \sqrt{\frac{I_x}{m}}$
$I_y = \frac{L^2 \text{ MWTOM } \bar{R}_y^2}{4}$	$\bar{R}_y = 0,32$ Leteči čolni $\bar{R}_y = 0,38$ Aerod. kopenska letala	$i_y = \sqrt{\frac{I_y}{m}}$
$I_z = \left(\frac{B+L}{2}\right)^2 \frac{\text{MWTOM } \bar{R}_z^2}{4}$	$\bar{R}_z = 0,41$ Leteči čolni $\bar{R}_z = 0,39$ Aerod. kopenska letala	$i_z = \sqrt{\frac{I_z}{m}}$

Kjer B = razpon krila in L = dolžina trupa (brez smernega krmila)

Kot usmeritve $\gamma_{x, y, z}$ normal na ravnino skozi linijo prijema skupne sile udarca P in pozicije masnega središča proti glavnim osem letala

Pospešek udarca b_{St}

pospešek se uporabi v smeri P v točki udarca

$$b_{St} = k \cdot c_o \cdot c_1 \cdot c_2 \cdot v_w^{1.5}$$

Redukcijski količnik k za glavni plovec

Količnik k je vrednost odvisna od vzdolžnega kota inklinacije β kobilice plovca

Primer 1

Tip udarca **Redukcijski količnik k**Udarec v lok $k = 1$ Udarec v stopnico dna $k = 1$ Udarec v krmo $k = 1 \left(1 - 5 \frac{\beta}{\pi} \right)$

za glavni plovec

Primer 2

Udarec v lok $k = 0,5$ Udarec v stopnico dna $k = 0,5$ Udarec v krmo $k = 0,5 \left(1 - 5 \frac{\beta}{\pi} \right)$

bört.

0,25 bört.

Primer 3

Udarec v lok $k = 0,5$ Udarec v stopnico dna $k = 0,5$ Udarec v krmo $k = 0,5 \left(1 - 5 \frac{\beta}{\pi} \right)$

Py

P

 $Py = 0,4 P$

Py se naloži na navpično obremenitev udarca P

Redukcijski količnik k za dva identična glavna plovca

Primer 1

Tip udarca	Redukcijski količnik k	za dva enaka glavna plovca
Udarec v lok	$k = 1$	
Udarec v stopnico dna	$k = 1$	
Udarec v krmo	$k = 1 \left(1 - 5 \frac{\beta}{\pi} \right)$	

Primer 2

Udarec v lok	$k = 0,7$	
Udarec v stopnico dna	$k = 0,7$	
Udarec v krmo	$k = 0,7 \left(1 - 5 \frac{\beta}{\pi} \right)$	

Primer 3

Udarec v lok	$k = 0,35$	
Udarec v stopnico dna	$k = 0,35$	
Udarec v krmo	$k = 0,35 \left(1 - 5 \frac{\beta}{\pi} \right)$	

Primer 4

Udarec v lok	$k = 0,35$	
Udarec v stopnico dna	$k = 0,35$	
Udarec v krmo	$k = 0,35 \left(1 - 5 \frac{\beta}{\pi} \right)$	
$Py = 0,2 P$		

P_y se naloži na navpično obremenitev udarca P

Indeks teže $c_0 = (1+X)/(1+X+X^2)$ kjer $X = (MWTOM/1000\text{kg})^{0.25}$

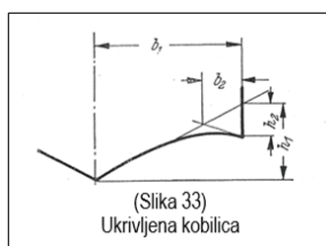
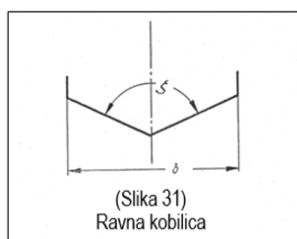
Indikator obremenitve $c_1 = 0.54$ za obremenitveno skupino I

$= 0.70$ za obremenitveno skupino II

Število kobilice c_2 število, ki je odvisno od tipa baze in geometrije

Vrednost opredeljena za c_2 se uporablja samo v intervalu $0.55 \leq c_2 \leq 1.1$. Če c_2 pade izven tega interval je potreben poseben sporazum s pristojnim organom (pojasnilo določitve na Sliki 31 do 33).

Tip baze	Koda kobilice c_2
Ravna kobilica (Slika 31)	$c_2 = \frac{\zeta}{\pi}$
Poseben primer: Ravna baza	$c_2 = 1 \quad (\zeta = \pi = 180^\circ)$
Vzdolžna baza z ravno kobilico (Slika 32)	$c_2 = \frac{\zeta_i}{\pi} \dots \dots \dots \text{za } b_1 \geq \frac{2}{3} b_a$ $= \frac{1}{\pi} \left[\zeta_a + (\zeta_i - \zeta_a) \frac{3}{2} \frac{b_1}{b_a} \right] \text{ za } b_1 \leq \frac{2}{3} b_a$
Ukrivljena kobilica (Slika 33)	$c_2 = 1 - \frac{2}{\pi} \frac{h_1}{b_1} + 0,8 \frac{h_2}{b_1} \sqrt{\frac{b_1}{b_2} - 0,4}$
Ostali tipi baze	c_2 po posebnem sporazumu s pristojnim organom

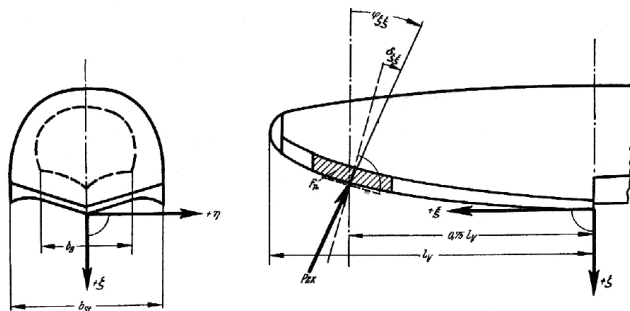
Referenčna hitrost v_w za izračun obremenitev udarca je največja od treh hitrosti: hitrost vzleta, hitrost pristanka v vodi in $1,1 v_{s0}$.

1. Lokacija in smer skupne sile udarca

- Udarec v lok

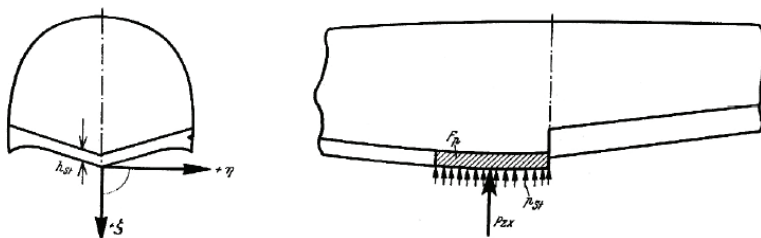
Pozicija točke udarca v lok je definirana v 75% dolžine loka l_v . Dolžina loka je vodoravna razdalja med konico loka in nivojem stopnice dna trupa plovca.

Skupna sila udarca je nagnjena 5 stopinj nazaj v primerjavi z normalo na kobilico.

- Udarec v stopnico dna

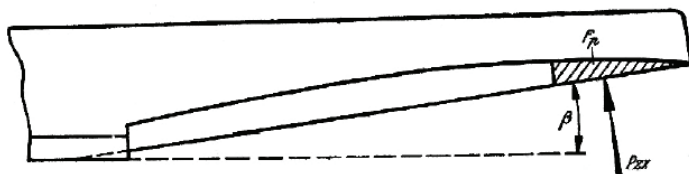
Pozicija točke udarca v stopnico dna je definirana v 50% od lokalne širine plovca ali v središču površine udarca (12,5% plovne površine pri MWTOM) pred koncem stopnice dna.

- Udarec v krmo:

Točka udarca v krmo je definirana kot 50% lokalne plovne površine ali v središču površine udarca (12,5% vodne plovne površine pri MWTOM) pred koncem plovne vodne linije pri MWTOM.

Skupna sila udarca je nagnjena 5 stopinj naprej v primerjavi z normal na kobilico.

2. Velikost skupne sile udarca

Izračun sil udarca kot rezultat udarca pri pristanku je v bistvu osredotočen na naslednje:

- Udarec v lok pri 75% dolžine loka L_v
- Udarec v stopnico dna pred stopnico dna (v sredini površine udarca)
- Udarec v krmo pri koncu definirane vodne linije

Za predpostavko mehanizma plovca se naslednje približne vrednosti udarnih obremenitev za oba plovca lahko opredeli iz prejšnjih preračunov.

Udarec v stopnico dna	2.5 g	x	MWTOM	x	j
Udarec v lok	0.7	x	udarec v stopnico dna		
Udarec v krmo	0.4	x	udarec v stopnico dna		

Kakorkoli pa te informacije ne nadomestijo preračunov udarnih obremenitev, ki jih je potrebno izvesti za tip letala!

Površina udarca

Površina udarca za zgoraj omenjene udarne obremenitve je:

$$A_{\text{impact}} = \max (12.5\% A_{\text{SWF}}; b_{\text{loc.}}^2)$$

z A_{SWF} = plovna površina pri MWTOM

$b_{\text{loc.}}$ = lokalna širina plovca pri točki udarca

Obremenitveni primeri za obravnavo

Simetrični udar

Primer 1, centralno delujoče obremenitve za udarec v lok, v krmo in v stopnico dna po tabeli glej sliko redukcije k.

Nesimetrični udar

Za primere 2, 3 in 4 po tabeli, glej sliko redukcije k, kjer se lahko predpostavi obremenitve stran od centra na 0,25 b. Tu jse lahko predpostavi prečna sila P_y po tabeli, glej sliko redukcije k.

.Drugi koncepti in pristopi se morajo uskladiti s pristojnim organum.

Opomba:

V primerjavi s konvencionalnimi kopenskimi ultralahkimi motornimi letali je sprednji del trupa podvržen znatno večjim obremenitvam.

Po pravilu morajo biti te povečane obremenitve upoštevne s konstruktivnimi ukrepi, da je možno dokazati zahtevano varnost.

.Ker so ročice delovanja, koti udarca in vztrajnostni polmeri (radiji) vodnih ultralahkih motornih letal pomembni za preračun sil udarcev, se mora posvetiti večjo pozornost pravilni predstavitvi teh vrednosti.

Porazdelitev vodnih obremenitev

Lokalni tlak vode je na posamezno sekcijo baze je odločilen za dimenzioniranje plovcev.

Tri površine udarcev za udarec v lok, v stopnico dna in v krmo, pozicija dana s točko uporabe skupne sile udarca, vsaka vsebuje enakomerno porazdeljeno silo udarca ki ustreza veličini rezultante, definirane za vsako pozicijo na površini udarca.

Med konico plovca in prednjo mejno ravnino površine udarca na lok je talni tlak enak talnemu tlaku na površino udarca loka.

Talni tlak se spreminja v ravni liniji med nasprotnima mejnima ravninama naslonjenih površin za spoje loka in stopnico dna.

Neposredno za stopnico dna je talni tlak

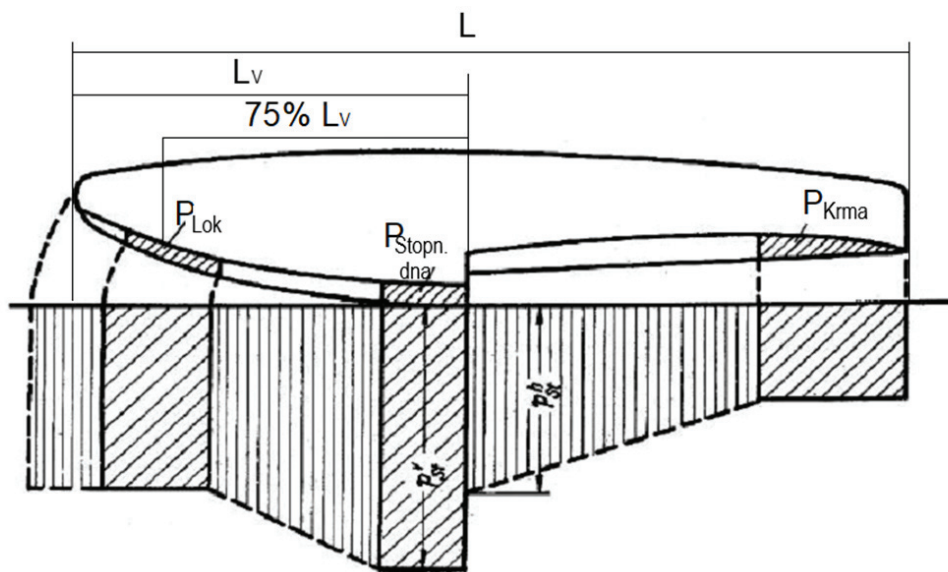
$$p_{St}^h = (1 - 5 (h_{st}/b_{St}) - \beta) p_{St}^v > 0.5 p_{St}^v$$

p_{St}^v = talni tlak za uporabo neposredno pred stopnico dna

b_{St} = Širina plovca pri stopnici dna

H_{St} = Višina stopnice dna v sredini stopnice dna, če je višina stopnice dna konstantna preko vsaj polovice širine plovca, če ne pa po posebnem sporazumu s pristojnim organum.

Vzorčna porazdelitev:

Razlaga:

Porazdelitev tlaka ustreza lokalno preverljivim najvišjim vrednostim, ki jih ni potrebno uporabiti hkratno preko celotnega plovca.

D. Projektiranje in izdelava

Dodatna oprema za mehanizme plovcev

Predelava kopenskega ultralahkega motornega letala v vodno ultralahko motorno letalo ne sme ogroziti varnega letenja ultralahkega motornega letala.

Dokazati je potrebno, da bodo vse komponente kopenskega ultralahkega motornega letala, ki bo predelano, lahko prenesle dodatne vodne sile, ki se pri tem pojavijo.

Največji možni volume izpodriva mehanizma plovca mora biti vsaj 1,8 kratnik največje vzletne mase MWTOM.

Povezava med pedali in smernim krmilom mora biti gladka. Sila na pedala, potrebna za pomik ne sme preseči 200 N v katerem koli stanju obratovanja.

Mehanizem plovca mora biti izveden s štirimi ali več prostori, ki so medsebojno izolirani. V primeru zrakotesnih plovcev, ki zaradi svoje zasnove niso podvrženi previsokemu tlaku, mora biti zagotovljena ventilacijska odprtina/odprtina za kompenzacijo tlaka, neodvisno od posameznega prostora v plovcu, ki mora biti zaščitena pred vdorom vode zaradi pljuskanja.

Za plovce z manj kot štirimi medsebojno izoliranimi prostori mora biti stabilnost letala demonstrirana na način, da en od prostorov pušča.

Možno mora biti vodo iz plovcev odstraniti v razumnem času.

Odmik propelerja od vodne gladine pri MWTOM mora biti najmanj 300 mm.

Če je na voljo spoj stopnice dna, mora biti najmanj 100 mm za skupno pozicijo masnega središča v plavajočem stanju za vsako masno konfiguracijo letala. Odstopanje od te zahteve v opravičljivih primerih mora biti usklajeno s pristojnim organom.

Kot naklona med vzdolžno osjo letala in referenčno linijo plovca (napr. vrhnja površina plovca) mora biti določena (poglej pozicijo plovca).

Odrivne obremenitve

Odrivne obremenitve na opredeljeno odzivno površino plovca je potrebno dokazati za obremenitev 0,1 N/mm².

E. Ni v uporabi

F. Oprema

Prikaz kritične temperature motorja

Za nadzor kritične temperature motorja, mora biti naprava za prikaz vgrajena v vidno polje pilota in imeti opozorilo za najvišjo dovoljeno temperaturo.

Kritična temperatura motorja je definirana kot temperatura v točki pri kateri je prvič dosežena najvišja dovoljena vrednost, ko motor deluje z največjo trajno močjo.

G. Obratovalne omejitve in podatki

3. V letalnem priročniku morajo biti zagotovljene naslednje informacije:

- Največja masa ultralahkega motornega letala z mehanizmom plovca;
- Informacija o posebnostih v letenju (napr. vzlet, pristane na vodi in parkiranje letala);
- Postopki v sili za letenje z vodnim motornim letalom;
- Navodila za vzdrževanje (vzdrževanje po navodilih mora biti dokumentirano in priloženo k zapisom o letenju);
- Informacije o skrajšanju ali podaljšanju vzletne razdalje pri različnih pogojih letenja, kot so hitrost vetra in valovi;
- Dovoljena pozicija masnega središča.

Zahteva pod CS-UML 1585 1 – Informacije o normalnih postopkih letenja in postopkih v sili – se uporabljajo tudi za vodna ultralahka motorna letala, kjer so uporabne.

Privezovanje

Zagotovljene morajo biti primerne opcije na letalu in plovcih, ki morajo biti dokumentirane v letalnem priročniku in priročniku za vzdrževanje, za spravilo in privezovanje. Te morajo biti izbrane za ujemanje z vrvjo premera najmanj 10 mm in morajo biti projektirane za natezno silo vsaj 1000 N tako v vodoravni kot navpični smeri.

Izvleček iz Beaufortove lestvice moči vetra

Izvleček iz Beaufortove lestvice moči vetra in vzvalovanosti morja po Petersenu						
Sila vetra	Opis sile vetra	Učinki vetra na morje	Veter min/max [m/s]	kn	Vzvalovanost	Opis vzvalovanosti (veter morje)
0	Mirno	Gladka gladina morja	0.0 - 0.2	1	0	Popolnoma mirno, gladka gladina morja
1	Sapica	Majhni kratki valovi brez penjenja	0.3 - 1.5	1 - 3	1	Mirno, rahlo vznemirjena gladina
2	Lahkoten vetrič	Majhni valovi, še kratki a bolj poudarjeni. Grebeni so videti stekleni in se ne trgajo.	1.6 - 3.3	4 - 6		
3	Nežen veter	.Grebeni se začnejo trgati. Pena prevladuje nad steklenim izgledom, mali vrhovi bele pene se lahko pojavijo v osamljenih primerih.	3.4 - 5.4	7 - 10	2	Rahlo razgibano morje.
4	Zmeren veter	Valovi so še majhi vendar so vse daljši, beli penasti vrhovi so kar pogosti.	5.5 - 7.9	11 - 15	3	Rahlo razburkano morje
5	Svež veter	Zmerni valovi ki zavzemajo znatno dolgo obliko. Beli penasti vrhovi so vsepovsod. V osamljenih primerih se lahko	8.0 - 10.7	16 - 21	4	Zmerno razburkano morje

		pojavi pršenje.				
6	Močan veter	. Začne se tvorba velikih valov. Grebeni se lomijo in puščajo velike površine bele pene.	10.8 - 13.8	22 - 27	5	Močno razburkano morje

Priloga IV

Vgradnja električnih pogonov v ultralahka motorna letala

Uvod

Namen

Ta priloga določa minimalne zahteve za vgradnjo električnega pogona v ultralahka motorna letala z aerodinamičnim krmarjenjem, in so namenjene za zagotovitev, da uporaba takšnih letal za njihov nameravani namen ni vzrok za zaskrbljenost in ne ogroža varnosti letalskega prometa ali javne varnosti in reda.

To zgolj dopolnjuje dokazila potrebna za vsa področja splošno uporabnih plovnostnih zahtev za ultralahka motorna letala z aerodinamičnim krmarjenjem (CS-UML).

Uporaba pojmov, kratic in oznak

Z opletom zaščiteni elektro vodnik	Z opletom zaščiteni elektro vodnik pomaga izboljšati elektromagnetno kompatibilnost in preprečuje vpliv električnih in /ali magnetnih polj pri višjih frekvencah ali, pogovorno, pomaga zaščititi okolico pred polji ki izvirajo iz elektro vodnikov.
Pogonska baterija	Baterija namenjena električnemu pogonu , napetost tipično 60...120 V, pa tudi v obsegu 120....900 V
Električni system letala	Navadno standardno napajanje 12...14 V za radio, transponder, navigacijo in drugo letalsko elektroniko.
Sistem za upravljanje baterije/BMS	Funkcija BMS je zaščititi baterijo in spremljati stanje baterije. BMS zagotovi, da baterija vedno deluje znotraj obratovalnih omejitev in specifikacij.
Električno napajanje letala	Lastna baterija za 12....14 V ali DC napetostni converter, ki se napaja preko napetosti pogonske baterije.
Električni vodnik (kabel)	Kovinska bakrena ali aluminijeva žica z izolacijo; Glavni vodniki pogosto kot posamezni vodniki.
Električni pogon	Praviloma brezkrtačni DC motor s permanentnimi magneti, gnan preko krmilnika
Hranilnik energije	napr. polnilna litij-ionska baterija

DC/DC konverter	Izolirani ali ne-izolirani DC-DC konverterji, ki generirajo različno napetostno raven iz pogonske baterije za napajanje dodatnih porabnikov.
Hibridni pogon	Motor z notranjim izgorevanjem z elektro motorjem, običajno na isti gredi, elektro motor služi za vzlet in vzpenjanje; križarjenje na interni motor z notranjim izgorevanjem, elektro motor se lahko uporablja tudi kot generator za napajanje pogonske baterije.
Spremljanje stanja izolacije	Je nujno v primeru enosmernih (DC) napetosti nad 60 V. Zaznavanje poškodb oziroma napak na izolaciji med notranjim prevodnikom na vodniku (kابلu) in prevodnim ohišjem in potencialno zaščitnim opletom vodnika. Naprava za spremljanje stanja izolacije napr. skladna z SIST EN 61557-8
IT omrežje	Inštalacija omrežja za pogonsko baterijo, kontrolnik in motor brez prevodne povezave na prevodno strukturo kot je kovina ali CFRP; pri napetostih nad 120 V, ohišja električnih component so povezana med seboj in na prevodno strukturo letala.
Polnilni krmilnik/polnilni tokokrog	Funkcija polnilnega krmilnika je vzpostaviti process polnjenja. Proces polnjenja je projektiran za polnilno specifikacijo za polnjenje hranilnika energije.
Podaljševalnik dosega	Podaljševalnik dosega vsebuje generator ali kontrolnik polnjenja, ki lahko podaljša doseg letala na električni pogon.
Sončna celica	Fotovoltaična celica na krilu, trupu in /ali repnih površinah za spreminjanje sončne energije v električno. Razpoložljiva moč je močno odvisna od moči sončnega obsevanja in usmerjenosti ultralahkega letala relativno na sonce.

A. Splošno

Uporaba

Ta Priloga IV CS-UML se uporablja za ultralahka motorna letala z aerodinamičnim krmarjenjem z vgrajenim električnim pogonom in zgolj dopolnjuje zahteve CS-UML.

Hibridni pogon

Zahteve CS-UML za motorje z notranjim zgorevanjem, dobavo goriva in mazanjem se uporabljajo tudi za hibridne pogone.

B. Letenje

CS-UML 29 Masa praznega letala in pripadajoča lega masnega središča

Naslednje dodatne alineje se upoštevajo pod CS-UML 29 (1):

- z vsemi komponentami zahtevanimi za električni pogon (napr. elektro motorji, kontrolniki/regulatorji moči, kalbi, kontrolnimi enotami, zaščitnimi napravami, hranilniki energije).

- Masa pogonske baterije (vir energije) se ne upošteva pri masi praznega letala.

C. Trdnost

V-n diagram (obremenitvena ovojnica)

CS-UML 361 Obremenitve nosilca motorja

1. Nosilec motorja in njegove obese je potrebno izmeriti na naslednje vplive:
 - a. Za največnji varni navor propelerja, varni potisk propelerja in hkrati delujoče varne obremenitve z V-n diagram (obremenitvene ovojnice) za manevrske obremenitve.
 - b. Za največnji varni navor propelerja, varni potisk propelerja in hkrati delujoče varne obremenitve z V-n diagram (obremenitvene ovojnice) za turbulentno atmosfero.

: Potisk, ki se uporabi se izračuna kot sledi v nadaljevanju:

$$S = 100 \cdot (d \cdot P)^{2/3} \text{ [N]}$$

d = premer propelerja [m]

P = max. moč motorja [kW]

2. Za elektro motor je po odstavku 1. varen navor največji navor motorja pomnožen s količnikom 1,25.

Upoštevati je potrebno tudi navor pri zagonu (mehki štart) ali spremembi obratov motorja. Nosilec motorja mora biti dimenzioniran za nenadno odpoved napajanja moči.

Pogoji za pristanek v sili

CS-UML 561 Splošno

- (e) Hranilniki energije in njihovi pritrdilni elementi morajo prenesti 9 g porušne vztrajnostne obremenitve.
- (f) V primeru pristanka v sili vkrcane osebe ne smejo biti ogrožene z viri energije.

D. Projektiranje in izdelava

Projektiranje pilotske kabine

CS-UML 779 Smeri pomikov in učinki krmilja v pilotski kabini

3. Krmilje mora biti znotraj funkcionalnega dosega in pilotovega primarnega vidnega polja.
4. Načini delovanja:

Stikalo za vklop moči:

Smer urnega kazalca

Povečanje zmogljivosti

Ročica za krmiljenje
zmogljivosti:

naprej:

Povečanje zmogljivosti

E. Pogon

1. Splošno

Ta oddelek vsebuje zahteve, ki se nanašajo na odobritve in na spremembe odobritev elektro motorjev za ultralahka letala.

2. Moč motorja in omejitve obratovanja

Za ugotavljanje zmogljivosti motorja in omejitve obratovanja se uporabljajo pogoji obratovanja za katere morajo biti dostavljene poročila o testnih zagonih predpisanih v tem oddelku. Ta vključujejo zmogljivost in mejne vrednosti za obrate motorja, temperature, okoljske pogoje, obratovalno dobo in odpornost za katere prosilec razume, da so potrebne za varno obratovanje motorja. Omejitve obratovanja morajo biti opredeljene.

3. Projektiranje in izdelava

Med normalnim obratovanjem ne sme biti oddajanja škodljivih substanc.

4. Oscilacije

Motor mora biti projektiran in izdelan tako, da v intervalu obratov motorja in moči normalnega obratovanja motorja ni prekomernih napetosti v nobenem sestavnem delu motorja zaradi vibracij in da se z motorja na trdnost strukture ne prenašajo prekomerne vibracijske sile.

5. Sistem zagotavljanja energije in sistem dovoda zraka

Sistem zagotavljanja energije mora biti projektiran tako, da je motorju zagotovljena potrebna energija v vseh okoljih obratovanja pri vseh pogojih zagona, letenja in atmosferskih pogojih.

CS-UML 904 Sistem zagotavljanja energije

1. Vsak system zagotavljanja energije mora biti projektiran in izdelan tako, da je zagotovljeno, da se moč prenaša na način, ki je potreben da motor deluje pravilno pri vseh normalnih obratovalnih pogojih.
2. Potrebno je upoštevati vpliv na pogonsko baterijo kadar je pogonski sistem gnan z vetrom in motor lahko deluje kot generator.
3. Tekom vseh načinov normalnega obratovanja (polnjenje ali praznjenje, letenje ali obratovanje na tleh) je potrebno zagotavljati varne temperature in tlake baterijskih celic.
4. Projektiranje in vgradnja baterije mora preprečiti pojav nekontroliranega povišanja temperature in tlaka v bateriji.
5. Zagotovljen mora biti sistem zaznavanja temperature in opozarjanja o pregrevanju z zmožnostjo avtomatskega odklapljanja baterije od njenega vira polnjenja ali sistema pogona v primeru pregrevanja, kakor tudi sistem zaznavanja napak baterije in opozarjanja na napake baterije, kateri tudi povzroči avtomatski odklop v primeru napake.
6. Prepoznane morajo biti značilnosti baterije, vključno z načini odpovedi kot so termični pobeg, razširitev, eksplozija in oddajanje strupenih snovi.
7. Celice baterije in druge podkomponente sistema so projektirane, sestavljene in vgrajene tako, da zmanjšajo vpliv teh načinov odpovedi. Ukrepi pri projektiranju lahko vključujejo:
 - Ublažitev učinkov termičnega pobega ali požara in zagotovitev, da okoliška struktura zmore prenesti termična bremena, jedke tekočine in pline.

- Baterija in prostor za namestitev baterije sta projektirana tako, da se prepreči scenarij nevarnega dviga tlaka.

8. Vsak sistem zagotavljanja energije mora biti urejen tako, da je zagotovljena primerna naprava za preverjanje enakomerne obremenitve baterijskih celic.

Opomba: V primeru litijevih baterij, na primer, s posamičnim spremljanjem stanja celice/ posamičnim izklopom.

9. Zagotovljena mora biti zaščita proti prenapolnjenju in globoki izpraznitvi hranilnika energije.
10. Polnilnik mora biti primeren za nameravan hranilnik energije in označen.
11. . Vse komponente z napetostjo nad 120 V DC morajo biti označene z opozorilnimi oznakami iz Priloge 1.
12. Z ustreznim projektiranjem ali elektronsko mora biti izključena možnost obrata polarnosti priključkov hranilnika energije.
13. Za napetosti prek 60 V mora biti zagotovljeno elektromehansko glavno odklopno stikalo. Pilot ga mora biti v stanju aktivirati znotraj glavnega območja delovanja. Pri napetostin do vključno 60 V je separacija lahko zagotovljena elektronsko.
14. Talilna varovalka mora biti zagotovljena za največjo enosmerno napetost, ki se lahko pojavi v sistemu. Talilna varovalka je lahko kombinirana z glavnim odklopnim stikalom.
15. Pri napetostih nad 60V mora biti zagotovljen izklop v sili hranilnika energije od napajanja na lahko dosegljivem mestu in označen za namene reševanja.
16. Zagotovljena mora biti zaščita pred nenamernim vklopom/izolacijo za vse naprave katere delujejo med normalnim obratovanjem.
17. Vse komponente napajanja morajo biti dimenzionirane tako, da ne presežejo navečje dovoljene temperature pri največji možni vzletni moči.
18. Največja imenska napetost ne sme preseči 900 V enosmerne napetosti (DC).

Preostala količina energije, ki je ni možno uporabiti

Preostala količina energije, ki je ni možno uporabiti mora biti ugotovljena/opredeljena in prikazana s prikazovanjem preostalega polnjenja (informacija o nizkem nivoju).

CS-UML 906 Viri energije

I. Splošno

Primernost in zanesljivost virov energije mora biti prikazana na podlagi izkušenj ali s testi. Celice baterije morajo biti kvalificirane v skladu z UN T 38.3.

Za kompletno baterijo sestavljeno iz posameznih celic morajo biti v odvisnosti od lokacije vgradnje na osnovi RTC DO 311A izvedeni vsaj naslednji testi:

- Testiranje zajema podatkov za sistem za upravljanje baterije (BMS)(natančnost senzorjev, napetost, temperatura)
- Testiranje BMS za aktivne varovalne funkcije (pevisoka/preniska napetost, previsoka temperatura)
- Varnostno testiranje:
 - Test kratkega stika ene celice
 - Test kratkega stika celotne baterije brez zaščite (BMS in talilnih varovalk)
 - Test kratkega stika celotne baterije z zščito (na nivoju baterije)

- Preizkus termalnega pobega, sproženv celici (Priloga C, DO 311A)
- Test globoke izpraznitve brez zaščite
- V primeru baterij, ki jih je mogoče sneti z letala, test padca na tla za testiranje zaščitne funkcije (pospeškometer/nalepka za udarce)

Na osnovi teh točk je potrebno izdelati načrt, kateri upošteva posamezno situacijo vgradnje obravnavanega pogona.

II. Vgradnja virov energije

1. Vsak vir energije mora biti vgrajen v skladu s CS-UML 627.
2. Vsako mesto vgradnje vira energije mora biti prezračevano. Če obstaja možnost uhajanja tekočin, mora biti zagotovljena drenaža na zbiranje volumna.
3. Demonstrirano mora biti, da lokacija vgradnje virov energije v nobenem primeru ne ovira obratovanja letala ali normalne svobode gibanja vkrcanih.
4. Aktivni sistem opozarjanja in odgovarjajoči varnostni postopki se morajo uporabiti na lokaciji vgradnje pogonske baterije zagotovljeno mora biti da je aktivni sistem opozarjanja pred požarom pripravljen na uporabo tekom vsakega leta letala (napr. skozi predpoletno kontrolo).

CS-UML 908 Krmilje pogona in pomožne naprave

1. Stikalo motorja

- a) Obratovanje motorja mora biti zaščiteno pred nenamernim zagonom.
- b) V pilotski kabini mora biti električno/ročno izklapljanje v sili za motor in sekcije visoke napetosti. Ta naprava mora biti neodvisna od normalnega krmilnika.

2. Krmiljenje obratov in koraka propelerja

Obrati in korak propelerja morajo biti na vrednosti, ki zagotavljajo varno obratovanje pod normalnimi obratovalnimi pogoji.

- a) Med vzletom in vzpenjanjem pri najboljši hitrosti vzpenjanja mora propeller zadrževati obrate motorja na 100% nastavitvi moči pod najvišjimi dovoljenimi obrati motorja.
- b) Pri jadranju s hitrostjo V_{NE} in nastavitvijo moči 0% ali izklopljenim motorjem propeller ne sme povzročiti obratov motorja nad 110% najvišjih dovoljenih obratov motorja ali propelerja, upošteva se manjša od obeh. V nasprotnem mora biti opredeljena omejitev obratovanja.
- c) Kontrolnik/regulator moči se ne sme poškodovati ko motor deluje kot generator.

Požarna zaščita

CS-UML 1191 Požarna stena

- a) Motor in druge električne komponente, še posebej pa pogonske baterije, morajo biti ločeni od drugih delov ultralahkega letala s požarnimi stenami, ohišji ali drugimi enakovrednimi napravami.
- b) Požarne stene in ohišja morajo biti projektirana na način, da iz motorskega prostora v kabino ne morejo priti nevarne količine tekočin, plinov ali plamenov.
- c) Požarne stene in ohišja morajo biti ognjevarna in zaščitena proti koroziji.

- d) Požarno steno za motor se lahko opusti, če se lahko dokaže, da je v motorju prisotna samo majhna količina vnetljivih substanc.

F. Oprema

Splošno

CS-UML 1305 Naprave za spremljanj stanja motorja

V ultralahko letalo opremljeno z električnim pogonom morajo biti za spremljanje stanja vgrajene naslednje naprave:

1. Prikaz obratov in moči motorja
2. Prikaz stanja napolnjenosti vira energije s prikazom preostale napolnjenosti (zaznava nizkega nivoja)
3. Prikazi za prikaze temperatur motorja
4. Števec obratovalnih ur
5. Prikaz temperature konverterja/krmilnika
6. Prikaz opozorila, da se pregreva celice baterije
7. Prikaz opozorila o napakah baterije in BMS
8. Neodvisen prikaz opozorila o pojavu dima/požara v prostoru za baterijo

Električni sistemi in oprema

CS-UML 1354 Projektiranje in izdelava virov energije

Viri energije morajo biti vgrajeni tako, da niso ogrožene vkrcane osebe niti struktura letala.

CS-UML 1356 Naprava s funkcijo glavnega stikala

Za napetosti nad 60 V mora biti zagotovljeno elektromehansko glavno odklopno stikalo, katerega krmilno linijo lahko odpre reševalno osebje v primeru reševanja s preprostimi škarjami za rezanje žice.

CS-UML 1365 Električni kalbi in dodatki

3. Električni vodniki morajo biti položeni tako, da elektromagnetni in medsebojni vplivi ne ogrožajo varnosti obratovanja.
4. Vgradnja mora slediti navodilom proizvajalca kabla (radiji ukrivljanja ipd.)

Sprejet verifikacijski postopek za točki 3 in 4:

Preko vsega območja obratovanja mora biti možna brezhibna radijska povezava in ne sme se pojaviti nobena radijska motnja interno ali navzven.

Vsi kalbi, ki prenašajo enosmerne (DC) napetosti nad 120 V morajo biti oblečeni v oranžno ali opremljeni s trajnimi opozorilnimi označbami na vsakih 30 cm, kot je določeno v **Prilogi 2.** (+) ali (-) ali oznake priklopa motorja morajo biti jasno pritrjene na koncih kablov.

CS-UML 1557 Razne oznake in napisi

5. Reševalna kartica

Za prejem podatkov o lokaciji visoko napetostnih sistemov in kablov, baterij ali elektronike za upravljanje moči, mora biti nameščena vodoodporna reševalna kartica kot prikazuje Priloga 1. Nameščena mora biti na trupu letala, tako, da je vidna z zunanje strani.

CS-UML 1585 Obratovalni podatki in postopki

6. V letalnem priročniku mora oddelek "Postopki v sili" vsebovati informacije:

- kako ravnati v primeru pristanka v sili na vodo (napr. tveganje elektrošoka), napr. aktiviranje ugašanja v sili pred ali najkasneje po pristanku
- katere nevarnosti se lahko pojavijo v primeru nesreče ali požara na uporabljenih materialih, še posebej na pogonskih baterijah.

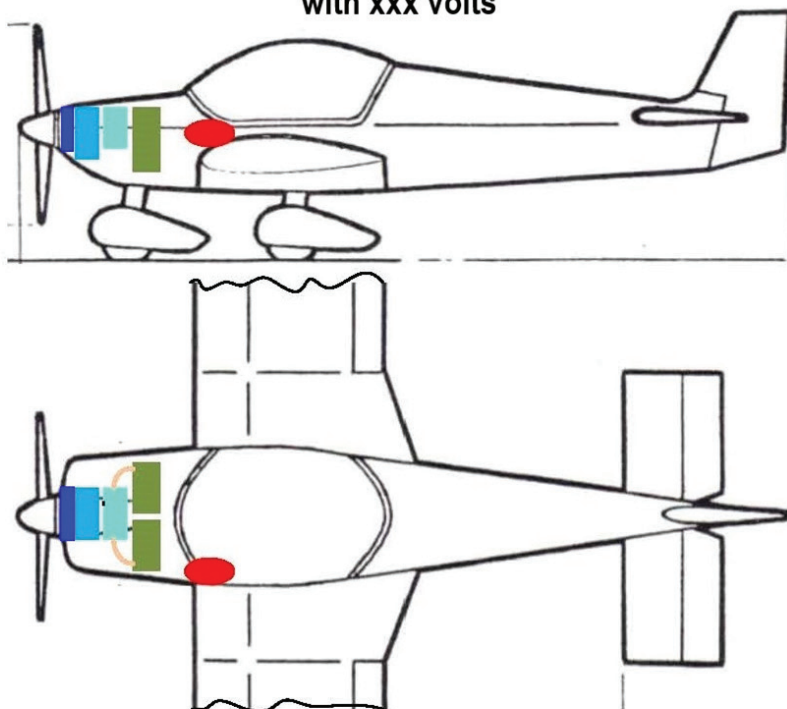
Priloga 1

Reševalna kartica za ultralahko letalo

Reševalna kartica / Rescue card

Ultralahko letalo na električni pogon / Ultralight aircraft with electric power train

Elektro motor obratuje z xxx volti / Electric motor is operated with xxx volts

	Reševalno stikalo / Emergency switch
	Visoko napetostni sistem / High-voltage system
	Elektronika za upravljanje moči / Power electronics
	Litij-ionske baterije / Lithium-ion batteries
	Visoko napetostna linija / High-voltage line

Opomba:

Na UL nalepki je potrebno zamenjati "xxx" z ustrezno voltažo visoko napetostnega sistema.

Priloga 2

Identifikacija delov pod napetostjo nad 120 V

Priloga 3

Odprtje glavnega stikala preko pomožnega tokokroga (nizke napetosti) s pomočjo škarij za rezanje žice

Priloga V

Primerljivost s CS 22 in CS VLA

Vsebina CS-UML	CS 22	CS VLA
A Splošno		
CS-UML 1 Uporaba		X
B Letenje		
0 Splošno		
CS-UML 21 Izvedba dokazov	X	
CS-UML 23 Omejitve masnih razporeditev	X	
CS-UML 25 Omejitve mase		X
CS-UML 29 Masa praznega letala in pripadajoča lega masnega središča	X	
0 Zmožljivosti v letu		
CS-UML 45 Splošno	X	X
CS-UML 49 Hitrost prevlečenega leta	X	X
CS-UML 51 Vzlet	X	X
CS-UML 65 Vzpenjanje		X
0 Krmarljivost in okretnost		
CS-UML 143 Splošno	X	X
CS-UML 145 Vzдолžna krmarljivost	X	
CS-UML 147 Prečna in smerna krmarljivost	X	
CS-UML 155 Sila na ročici višinskega krmila pri manevrih		X
CS-UML 161 Trim		X
0 Stabilnost		
CS-UML 171 Splošno	X	
CS-UML 173 Statična vzdolžna stabilnost	X	
CS-UML 177 Prečna in smerna stabilnost	X	
CS-UML 181 Dinamična stabilnost	X	
0 Prevlečeni let		
CS-UML 201 Prevlečen let brez nagiba	X	
CS-UML 203 Prevlečen let v zavoju	X	
CS-UML 207 Opozarjanje pred prevlečenjem	X	X

Vsebina CS-UML	CS 22	CS VLA
0 Obnašanje na tleh		
CS-UML 233 Smerna stabilnost in krmarljivost	X	
CS-UML 234 Vzlet in pristANEK pri bočnem vetru	*	*
0 Ostale zahteve za obnašanje letala		
CS-UML 251 Vibracije in drhtenje	X	
Napaka! Vira sklicevanja ni bilo mogoče najti. Trdnost		
CS-UML 301 Obremenitve	X	
CS-UML 303 Varnostni faktor	X *	X *
CS-UML 305 Trdnost in deformacije	X	X
CS-UML 307 Dokazovanje trdnosti	X	X
C.I Trdnostne lastnosti materialov in računske vrednosti	*	
0 Obremenitve med letenjem		
CS-UML 321 Splošno	X	X
CS-UML 331 Simetrični pogoji letenja	X	
C.III V-n diagram (obremenitvena ovojnica)		
CS-UML 333 Splošno	X	
CS-UML 335 Načrtovane hitrosti	X	
CS-UML 337 Faktorji obremenitve zaradi manevra	X	
CS-UML 341 Faktorji obremenitve zaradi udarca vetra	X	
CS-UML 345 Obremenitev pri izvlečenih zakrilcih		X
CS-UML 361 Obremenitve nosilca motorja	+	X
CS-UML 363 Stranske obremenitve na nosilec motorja	X	X
0 Krmilne površine in pogoni krmil		
CS-UML 395 Pogon krmil	X	
CS-UML 397 Obremenitve zaradi sil pilota	X	
CS-UML 399 Dvojno krmilje	X	
CS-UML 405 Sekundarno krmilje	X	X
CS-UML 411 Togost krmilja	X	
0 Horizontalne repne površine (Višinski stabilizator)		
CS-UML 421 Osnovne obremenitve	X	
CS-UML 423 Obremenitve zaradi krmarjenja		X
CS-UML 443 Obremenitve zaradi udara vetra	X	

Vsebina CS-UML	CS 22	CS VLA
CS-UML 427 Nesimetrične obremenitve	X	
0I Vertikalne repne površine (Smerni stabilizator)		
CS-UML 441 Obremenitve zaradi krmarjenja	X	
CS-UML 443 Obremenitve zaradi udara vetra	X	
CS-UML 444 Vzdigljen višinski stabilizator	*	
0I Dodatni pogoji za repne površine		
CS-UML 447 Superpozicija obremenitev na repu	X	X
0I Krilca		
CS-UML 455 Krilca	X	
0 Obremenitve zaradi sil tal		
CS-UML 471 Splošno	X	X
CS-UML 473 Predpostavke obremenitev glavnega podvozja zaradi sil tal		X
CS-UML 479 Pogoji pristajanja za glavno podvozje		X
CS-UML 481 Pogoji pristajanja za podvozje z repnim kolesom	X	
CS-UML 499 Pogoji pristajanja za nosna kolesa	X	X
0 Pogoji za pristanek v sili		
CS-UML 561 Splošno		X
0I Druge obremenitve		
CS-UML 597 Obremenitve zaradi posameznih mas	X	
D Projektiranje in izdelava		
CS-UML 601 Splošno	X	X
CS-UML 603 Materiali	X	X
CS-UML 605 Postopki izdelave		X
CS-UML 607 Varovanje spojnih elementov	X	
CS-UML 609 Zaščita komponent	X	
CS-UML 611 Zagotavljanje dostopnosti za izvajanje pregledov		X
CS-UML 612 Pripravnost za sestavljanje in razstavljanje	X	
CS-UML 627 Utrujanje materiala in dinamična trdnost	X	X
CS-UML 629 Preprečevanje frfotanj in trdnost strukture	X	
0 Krmilne površine		
CS-UML 655 Vgradnja	X	
CS-UML 659 Masno uravnoteženje	X	X

Vsebina CS-UML	CS 22	CS VLA
0 Krmilje		
CS-UML 671 Splošno	X	
CS-UML 675 Omejitniki	X	X
CS-UML 677 Sistemi za trimanje	X	X
CS-UML 679 Zapora krmilja	X	X
CS-UML 683 Funkcionalni preizkusi krmilja	X	
CS-UML 685 Sestavni deli krmilja		X
CS-UML 687 Vzmet	X	X
CS-UML 689 Pletenice	X	
CS-UML 697 Krmilje zakrilc	X	
CS-UML 701 Medsebojna povezava zakrilc	X	
0 Podvožje		
CS-UML 721 Splošno	X	
0 Projektiranje pilotske kabine		
CS-UML 771 Pilotska kabina splošno	X	
CS-UML 773 Vidljivost iz pilotske kabine	X	
CS-UML 775 Vetrobran in okna	X	X
CS-UML 777 Krmilje v pilotski kabini	X	
CS-UML 779 Smeri pomikov in učinki krmilja v pilotski kabini	X	
CS-UML 780 Barvne oznake krmilja v pilotski kabini	X	
CS-UML 785 Sedeži in varnostni pasov	X	X
CS-UML 786 Zaščita proti poškodbami	X	
CS-UML 787 Prostor za prtljago	X	
CS-UML 807 Izhod v sili		X
CS-UML 831 Prezračevanje	X	
CS-UML 857 Izenačevanje elektrostatičnih potencialov		X
E Pogonska skupina		
0 Splošno		
CS-UML 901 Definicija in vgradnja	X	
CS-UML 903 Motor	X	X
CS-UML 925 Varnostni odmiki propelerja	X	
0 Gorivni sistem		

Vsebina CS-UML	CS 22	CS VLA
CS-UML 951 Splošno	+	X
CS-UML 955 Pretok goriva	X	
CS-UML 959 Neuporabno gorivo	X	
CS-UML 963 Posode za gorivo– splošno	X	
CS-UML 965 Preizkušanje posod za gorivo	X	
CS-UML 967 Vgradnja posod za gorivo	X	X
CS-UML 971 Posode za gorivo	X	
CS-UML 973 Odprtina za dotakanje goriva na posodah za gorivo	X	
CS-UML 975 Odzračenje posod za gorivo	X	
CS-UML 977 Gorivna sita in filtri	X	
CS-UML 993 Gorivne napeljave in armatur	X	X
CS-UML 995 Ventili in regulatorji za gorivo	X	
0 Sistemi mazanja		
CS-UML 1011 Splošno	X	
CS-UML 1013- Posoda za mazivo	X	X
CS-UML 1015 Tlačni preskus posode za mazivo	X	X
CS-UML 1017 Napeljava in armatur	X	
0 Hlajenje		
CS-UML 1041 Splošno	X	X
0 Sistem dovoda zraka		
CS-UML 1091 Sistem dovoda zraka	X	
0 Izpušni sistem		
CS-UML 1121 Splošno	X	X
CS-UML 1125 Izpušna napeljava	X	X
0 Krmilje in pomožne naprave pogona		
CS-UML 1141 Splošno	X	X
CS-UML 1145 Stikala za vžig	X	X
CS-UML 1149 Krmilje obratov-propelerja	X	
E VIII Požarna zaščita		
CS-UML 1191 Požarna stena	X	
CS-UML 1193 Pokrov motorja in motorska gondola	X	X

Vsebina CS-UML	CS 22	CS VLA
F Oprema		
0 Splošno		
CS-UML 1301 Delovanje in vgradnja	X	
CS-UML 1303 Pilotski in navigacijski merilniki	X	
CS-UML 1305 Merilniki pogonskega sistema	X	
CS-UML 1307 Ostala oprema	X	
0 Vgradnja merilnikov		
CS-UML 1321 Razporeditev in vidnost	X	X
CS-UML 1323 Merilnik hitrosti		X
CS-UML 1325-Pitot-statični sistem	X	X
CS-UML 1337 Merilniki pogonskega sistema	X	
0 Električni sistemi in oprema		
CS-UML 1353 Zasnova in vgradnja akumulatorjev	X+	
CS-UML 1365 Električni vodniki in oprema	X+	
0 Ostala oprema		
CS-UML 1431 Radio in radio-navigacijska oprema	X	
G Omejitve obratovanja in informacije		
CS-UML 1501 Splošno	X	X
CS-UML 1505 Hitrosti letenja	X	
CS-UML 1507 Hitrost manevriranja	X	
CS-UML 1511 Hitrost za izvlečenje zakrilc	X	
CS-UML 1515 Hitrost za izvlečenje podvozja	X	
CS-UML 1517 Hitrost v turbulentni atmosferi	X	
CS-UML 1519 Masa in lege masnega središča	X	
CS-UML 1521 Omejitve pogonskega sistema	X	
CS-UML 1529 Priročnik za vzdrževanje		X
H. Oznake in napisi		
CS-UML 1541 Splošno	X	X
CS-UML 1545 Oznake merilnika hitrosti	X	
CS-UML 1547 Magnetni kompas	X	
CS-UML 1549 Merilniki pogonskega	X	X
CS-UML 1553 Merilnik količine goriva	X+	

Vsebina CS-UML	CS 22	CS VLA
CS-UML 1555 Označevanje krmilja	X	
CS-UML 1557 Ostale oznake in napisi	X	
0 Letalni priročnik		
CS-UML 1581 Splošno	X	
CS-UML 1583 Omejitve	X	
CS-UML 1585 Obratovalni podatki in postopki	X	X
I. I. Propeler		
CS-UML 1917 Materiali	X	
CS-UML 1919 Trajnost	X	
CS-UML 1923 Krmiljenje kota koraka	X	
Priloga I		
Reševalna naprav		
1. Splošno	*	*
2. Obremenitve zaradi reševalne naprave	*	*
3. Vgradnja reševalne naprave	*	*
Priloga II		
1. Aerovleka		
Dodatne zahteve za aerovleko z ultralahkimi letali		
A. Splošno	*	*
B. Zasnova Projektiranje in gradnja izdelava		
B1. Krmilje vlečne sklopke	*	*
B2. Kazalnik kritične temperature motorja	*	*
B3. Naprava za nadzor vlečenega letala	*	*
B4. Vrv za aerovleko in predvideno-mesto pretrganja	*	*
B5. Vlečna sklopka	*	*
B6. Črpalke za gorivo	*	*
C. Vlečena letala	*	*
D. Lastnosti aerovleke	*	*
E. Trdnost	*	*
F. Obratovalni podatki in omejitve	*	*
2. Vleka nevođenih zapreg - transparentov (brez vlečne kljuge)		
A. Splošno	*	*

Vsebina CS-UML	CS 22	CS VLA
B. Zasnova Projektiranje in gradnja Stabilnost	*	*
C. Vlečena letala in izdelava	*	*
D. Lastnosti aero	*	*
E. Trdnost	*	*
F. Obratovalni podatki in omejitve	*	*
Priloga III		
Vodna ultralahka motorna letala		
A. Splošno	*	*
B. Letenje amfibijskih ultralahkih letal	*	*
C. Trdnost		
C I. Splošno	*	*
C II. Obremenitveni primeri	*	*
C III. Obremenitveni primeri za obravnavo	*	*
C IV. Porazdelitev vodnih obremenitev	*	*
D. Projektiranje in izdelava		
D I. Dodatna oprema za plovni mehanizem	*	*
D II. Odrivne obremenitve	*	*
E. Ni v uporabi		
F. Oprema	*	*
G. Obratovalne omejitve in podatki	*	*
Priloga IV		
Vgradnja električnih pogonov v ultralahka motorna letala		
A. Splošno	*	*
B. Letenje		
CS-UML 29 Masa praznega letala in pripadajoča lega masnega središča	*	*
C. Trdnost		
C III. V-n diagram (obremenitvena ovojnica)		
CS-UML 361 Obremenitve nosilca motorja	*	*
C X. Pogoji za pristANEK v sili		
CS-UML 561 Splošno	*	*
D. Projektiranje in izdelava		
D IV. Projektiranje pilotske kabine		

Vsebina CS-UML	CS 22	CS VLA
CS-UML 779 Smeri pomikov in učinki krmilja v pilotski kabini	*	*
E. Pogon		
1. Splošno	*	*
2. Moč motorja in omejitve obratovanja	*	*
3. Projektiranje in izdelava	*	*
4. Oscillations Oscilacije	*	*
5. Energy system and air supply system Sistem zagotavljanja energije in sistem dovoda zraka	*	*
CS-UML 904 Sistem zagotavljanja energije	*	*
CS-UML 906 Viri energije	*	*
CS-UML 908 Krmilje pogona in pomožne naprave	*	*
E III. Požarna zaščita		
CS-UML 1191 Požarna stena	*	*
F. Oprema		
F I. Splošno		
CS-UML Naprave za spremljanj stanja motorja	*	*
F II. Električni sistemi in oprema		
CS-UML 1354 Projektiranje in izdelava virov energije	*	*
CS-UML 1356 Naprava s funkcijo glavnega stikala	*	*
CS-UML 1365 Električni kalbi in dodatki	*	*
CS-UML 1557 Razne oznake in napisi	*	*
CS-UML 1585 Obratovalni podatki in postopki	*	*
Priloga 1	*	*
Priloga 2	*	*
Priloga 3	*	*

OPOMBA: * - vsebina je povzeta po nemškem standardu za gradnjo ultralahkih letal

OBČINE

IVANČNA GORICA

3113. Sklep o imenovanju predstavnikov ustanovitelja v Svet javnega zavoda Osnovne šole Stična

Na podlagi 17. člena Odloka o ustanovitvi javnih vzgojno-izobraževalnih zavodov na področju osnovnega šolstva v Občini Ivančna Gorica (Uradni list RS, št. 25/15) in 16. člena Statuta Občine Ivančna Gorica (Uradni list RS, št. 91/15 – UPB2) in je Občinski svet Občine Ivančna Gorica na 4. dopisni seji dne 20. 11. 2020 sprejel

S K L E P

o imenovanju predstavnikov ustanovitelja v Svet javnega zavoda Osnovne šole Stična

1. člen

V Svet javnega zavoda Osnovna šola Stična se za predstavnika ustanovitelja Občine Ivančna Gorica imenujeta člana:

1. Jože Kastelic in
2. Alena Bajrami Šemsidini.

2. člen

Mandatna doba članoma Občine Ivančna Gorica prične teči z dnem imenovanja v Svet javnega zavoda Osnovne šole Stična in traja 4 leta.

3. člen

Sklep začne veljati naslednji dan po sprejemu na občinskem svetu in se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 014-0013/2020-5

Ivančna Gorica, dne 20. novembra 2020

Župan
Občine Ivančna Gorica
Dušan Strnad

3114. Sklep o imenovanju predstavnika Občine Ivančna Gorica v Svet javnega zavoda Mestna knjižnica Grosuplje

Na podlagi 15. člena Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Mestna knjižnica Grosuplje (Uradni list RS, št. 13/04, 39/07 in 66/08) in 16. člena Statuta Občine Ivančna Gorica (Uradni list RS, št. 91/15 – UPB2) je Občinski svet Občine Ivančna Gorica na 4. dopisni seji dne 20. 11. 2020 sprejel

S K L E P

o imenovanju predstavnika Občine Ivančna Gorica v Svet javnega zavoda Mestna knjižnica Grosuplje

1. člen

V svet javnega zavoda Mestna knjižnica Grosuplje se za predstavnika ustanovitelja Občine Ivančna Gorica imenuje:
– Milena Vrenčur.

2. člen

Mandatna doba člana Občine Ivančna Gorica prične teči z dnem imenovanja v Svet javnega zavoda Mestna knjižnica Grosuplje in traja 4 leta.

3. člen

Ta sklep začne veljati naslednji dan po sprejemu na občinskem svetu in se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 014-0012/2020-3

Ivančna Gorica, dne 20. novembra 2020

Župan
Občine Ivančna Gorica
Dušan Strnad

KOPER

3115. Odlok o razveljavitvi Odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za ureditev 'Centralnega parka Koper'

Na podlagi 180. člena Statuta Mestne občine Koper (Uradne objave, št. 40/00, 30/01 in 29/03 ter Uradni list RS, št. 90/05, 67/06, 39/08 in 33/18)

R A Z G L A Š A M O D L O K

o razveljavitvi Odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za ureditev 'Centralnega parka Koper' (Uradni list RS, št. 67/18)

Št. 3505-18/2017

Koper, dne 24. novembra 2020

Župan
Mestne občine Koper
Aleš Bržan

Na podlagi četrtega odstavka 115. člena, v povezavi s prvim odstavkom 119. člena in drugim odstavkom 268. člena Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17) in 27. člena Statuta Mestne občine Koper (Uradne objave, št. 40/00, 30/01, 29/03 in Uradni list RS, št. 90/05, 67/06, 39/08, 33/18) je Občinski svet Mestne občine Koper na seji dne 23. novembra 2020 sprejel

O D L O K

o razveljavitvi Odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za ureditev 'Centralnega parka Koper' (Uradni list RS, št. 67/18)

1. člen

Odlok o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za ureditev 'Centralnega parka Koper' (Uradni list RS, št. 67/18) se razveljavi.

2. člen

Na območju, ki ga je urejal odlok, naveden v prvem členu, do sprejema občinskega prostorskega načrta Mestne občine Koper velja Odlok o prostorskih ureditvenih pogojih za posege v prostor na območju mestnega jedra mesta Koper z vplivnim območjem (Uradne objave, št. 29/91 in Uradni list RS, št. 16/07, 39/07, 65/10, 14/11, 18/14, 76/15, 43/17, 41/18, 69/18, 18/20).

3. člen

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 3505-18/2017

Koper, dne 23. novembra 2020

Župan
Mestne občine Koper
Aleš Bržan

Ai sensi dell'articolo 180 dello Statuto del Comune città di Capodistria (Bollettino Ufficiale nn. 40/00, 30/01 e 29/03 e Gazzetta Ufficiale della RS nn. 90/05, 67/06, 39/08 e 33/18)

PROMULGO IL DECRETO
sull'abrogazione del Decreto sul Piano
regolatore particolareggiato comunale per la
realizzazione del "Parco centrale di Capodistria"
(Gazzetta Ufficiale della RS n. 67/18)

Prot. n. 3505-18/2017

Capodistria, 24 novembre 2020

Il Sindaco
Comune città di Capodistria
Aleš Bržan

Ai sensi del quarto comma dell'articolo 115, in relazione al primo comma dell'articolo 119 e al secondo comma dell'articolo 268 della Legge sull'assetto del territorio (Gazzetta Ufficiale della RS n. 61/17) e in virtù dell'articolo 27 dello Statuto del Comune città di Capodistria (Bollettino Ufficiale nn. 40/00, 30/01, 29/03 e Gazzetta Ufficiale della RS nn. 90/05, 67/06, 39/08, 33/18), il Consiglio comunale del Comune città di Capodistria, riunitosi alla seduta il 23 novembre 2020, approva il seguente

DECRETO
sull'abrogazione del Decreto sul Piano
regolatore particolareggiato comunale per la
realizzazione del "Parco centrale di Capodistria"
(Gazzetta Ufficiale della RS n. 67/18)

Articolo 1

Il Decreto sul Piano regolatore particolareggiato comunale per la realizzazione del »Parco centrale di Capodistria« (Gazzetta Ufficiale n. 67/18) si abroga.

Articolo 2

Fino all'approvazione del piano regolatore comunale del Comune città di Capodistria, per l'area interessata dal Decreto, di cui al primo comma, vige il Decreto sulle norme tecniche di attuazione degli interventi nel centro storico di Capodistria e nella rispettiva zona d'influenza (Bollettino Ufficiale n. 29/91 e Gazzetta Ufficiale della RS nn. 16/07, 39/07, 65/10, 14/11, 18/14, 76/15, 43/17, 41/18, 69/18, 18/20).

Articolo 3

Il presente Decreto entra in vigore il giorno successivo alla sua pubblicazione nella Gazzetta Ufficiale della Repubblica di Slovenia.

Prot. n. 3505-18/2017

Capodistria, 23 novembre 2020

Il Sindaco
Comune città di Capodistria
Aleš Bržan

3116. Odlok o ustanovitvi javnega zavoda
za izobraževanje odraslih Ljudska univerza
Koper

Na podlagi 180. člena Statuta Mestne občine Koper (Uradne objave, št. 40/00, 30/01 in 29/03 ter Uradni list RS, št. 90/05, 67/06, 39/08 in 33/18)

RAZGLAŠAM ODLOK
o ustanovitvi javnega zavoda za izobraževanje
odraslih Ljudska univerza Koper

Št. 014-17/2020

Koper, dne 6. novembra 2020

Župan
Mestne občine Koper
Aleš Bržan

Na podlagi prvega odstavka 27. člena Zakona o izobraževanju odraslih (Uradni list RS, št. 6/18) ter 27. člena Statuta Mestne občine Koper (Uradne objave, št. 40/00, 30/01, 29/03 in Uradni list RS, št. 90/05, 67/06, 39/08 in 33/18) je Občinski svet Mestne občine Koper na seji dne 5. novembra 2020 sprejel

ODLOK
o ustanovitvi javnega zavoda za izobraževanje
odraslih Ljudska univerza Koper

1. člen

S tem odlokom Mestna občina Koper, s sedežem v Kopru, Verdijeve 10 (v nadaljnjem besedilu: ustanoviteljica), ustanovi javni zavod za izobraževanje odraslih Ljudska univerza Koper (v nadaljnjem besedilu: zavod).

Ustanoviteljske pravice in obveznosti izvršujeta občinski svet in župan.

2. člen

Ime zavoda: Ljudska univerza Koper
Università popolare Capodistria
Sedež zavoda: Cankarjeva 33, 6000 Koper
Via Cankar 33, 6000 Capodistria

Zavod svoje dejavnosti opravlja na sedežu zavoda, lahko pa tudi na drugih naslovih.

Zavod lahko spremeni ime in sedež le v soglasju z ustanoviteljico.

3. člen

Zavod ima pečat okrogle oblike premera 35 mm in 20 mm. Sredi pečata je grb Republike Slovenije, na obodu pa sta izpisana ime in sedež zavoda v slovenskem in italijanskem jeziku.

Direktor sprejme sklep o hrambi in uporabi pečatov zavoda ter določi delavce, ki so zanje odgovorni.

4. člen

Dejavnosti, ki jih zavod opravlja, so skladno z Uredbo o standardni klasifikaciji dejavnosti (Uradni list RS, št. 69/07 in 17/08) razvrščene:

- 85.200 Osnovnošolsko izobraževanje
- 85.310 Srednješolsko splošno izobraževanje
- 85.320 Srednješolsko poklicno in strokovno izobraževanje
- 85.410 Posrednješolsko neterciarno izobraževanje
- 85.421 Višješolsko izobraževanje
- 85.422 Visokošolsko izobraževanje
- 47.890 Trgovina na drobno na stojnicah in tržnicah z drugim blagom
- 47.910 Trgovina na drobno po pošti ali po internetu

56.103 Slaščičarne in kavarne
58.190 Drugo založništvo
59.110 Produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj
59.120 Post produkcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj
59.130 Distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj
59.200 Snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij
62.020 Svetovanje o računalniških napravah in programih
62.090 Druge z informacijsko tehnologijo in računalniškimi storitvami povezane dejavnosti
68.200 Oddajanje in obratovanje lastnih ali najetih nepremičnin
68.320 Upravljanje nepremičnin za plačilo ali po pogodbi
70.210 Dejavnost stikov z javnostjo
70.220 Drugo podjetniško in poslovno svetovanje
72.200 Raziskovalna in razvojna dejavnost na področju družboslovja in humanistike
73.200 Raziskovanje trga in javnega mnenja
82.190 Fotokopiranje, priprava dokumentov in druge posamične pisarniške dejavnosti
82.300 Organiziranje razstav, sejmov, srečanj
82.990 Druge nerazvrščene spremljajoče dejavnosti za poslovanje
85.510 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju športa in rekreacije
85.520 Izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje na področju kulture in umetnosti
85.590 Druge nerazvrščeno izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje
85.600 Pomožne dejavnosti za izobraževanje
88.910 Dnevno varstvo otrok
88.999 Drugo nerazvrščeno socialno varstvo brez nastanitve
91.011 Dejavnost knjižnic
91.012 Dejavnost arhivov
93.299 Druge nerazvrščene dejavnosti za prosti čas
96.090 Druge storitvene dejavnosti, druge nerazvrščene.
Dejavnost zavoda se šteje kot javna služba, katere izvajanje je v javnem interesu. Dejavnosti zavoda se lahko izvajajo v slovenskem in italijanskem jeziku. Pogoji so določeni v področnih pravilnikih.
Javna služba, ki jo zavod izvaja na podlagi Zakona o izobraževanju odraslih, obsega:
1. izvajanje izobraževalnih programov za odrasle:
– javnoveljavni izobraževalni program osnovne šole za odrasle,
– javnoveljavni izobraževalni programi za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba,
– neformalni izobraževalni programi za odrasle;
2. svetovalna dejavnost pri:
– vključevanju v program osnovne šole za odrasle in pri nadaljevanju izobraževalne poti,
– vključevanju v javnoveljavne izobraževalne programe za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba,
– vključevanju v neformalne izobraževalne programe za odrasle,
– ugotavljanju in dokumentiranju znanja, spretnosti in veščin, pridobljenih v neformalnem izobraževanju in priložnostnem učenju na podlagi dokumentacije, in sicer za osebnostni razvoj, nadaljnje izobraževanje in vključitev na trg dela, ter
– samostojnem učenju;
3. druge dejavnosti: izmenjava znanja in druge oblike učenja, usklajevanje in izvajanje nacionalno pomembnih nalog v izobraževanju odraslih, aktivnosti pri razvoju in pospeševanju izobraževanja odraslih, mednarodna dejavnost, publicistična dejavnost, informiranje, promocija in druge naloge.
Poleg poslov iz prvega odstavka tega člena, opravlja zavod tudi vse druge posle, ki so potrebni za njegov obstoj in za opravljanje dejavnosti, ne pomenijo pa neposrednega opravljanja dejavnosti.

Gospodarske dejavnosti, ki jih zavod opravlja, morajo biti namenjene izključno opravljanju dejavnosti, za katere je zavod ustanovljen in se financirajo izključno iz nejavnih virov.

5. člen

Organa zavoda sta:
– svet zavoda,
– direktor.

6. člen

Strokovna organa v zavodu sta:
– andragoški zbor,
– strokovni aktiv.

7. člen

Zavod upravlja svet zavoda, ki ima 5 članov.

Svet zavoda sestavljajo:

- dva predstavnika ustanoviteljice,
- dva predstavnika delavcev in
- en predstavnik odraslih, ki se izobražujejo v zavodu.

Člani sveta so imenovani oziroma izvoljeni za štiri leta in so lahko ponovno imenovani oziroma izvoljeni največ dvakrat zaporedoma.

Svet zavoda se konstituira, ko so izvoljeni vsaj trije člani od petih.

Svet zavoda odloča z večino glasov vseh članov sveta zavoda.

Podrobnejše delovanje sveta uredi svet zavoda s svojim poslovnikom.

8. člen

Predstavnika ustanoviteljice imenuje Občinski svet Mestne občine Koper, od tega enega na predlog Samoupravne skupnosti italijanske narodnosti Koper.

Predstavnika delavcev zavoda izvolijo delavci zavoda na neposrednih in tajnih volitvah. Kandidate predlagajo delavci na zboru delavcev, kjer se oblikuje kandidatna lista.

Predstavnika odraslih, ki se izobražujejo v zavodu, izvolijo ti iz svojih vrst na neposrednih in tajnih volitvah, z liste kandidatov, ki jo oblikujejo oddelčne skupnosti.

Če v zavodu ni organiziranih oddelčnih skupnosti, predlagajo odrasli, ki se izobražujejo v zavodu, svoje predstavnike po oddelkih oziroma letnikih in drugih izobraževalnih skupinah.

9. člen

Svet zavoda najkasneje 3 mesece pred iztekom mandata sprejme sklep o razpisu volitev in določi rokovnik za njihovo izvedbo ter imenuje 3-člansko volilno komisijo.

Volitve se opravijo najkasneje 15 dni pred potekom mandata svetu zavoda.

10. člen

Podrobnejše postopke volitev članov sveta zavoda predstavnikov delavcev in odraslih, ki se izobražujejo v zavodu in odpoklica predstavnikov delavcev zavoda v svet zavoda se podrobneje opredeli z internim aktom zavoda.

11. člen

Članu sveta zavoda preneha mandat:

- če izgubi volilno pravico,
- če ga organ, ki ga je imenoval, razreši,
- če postane trajno nezmožen za opravljanje funkcije,
- če je s pravnomočno sodbo obsojen na nepogojno kazen zapora, daljšo od šest mesecev,
- če odstopi,
- če predstavniku delavcev preneha delovno razmerje,
- če predstavniku odraslih preneha status odraslega, ki se izobražuje v zavodu,
- če je imenovan na funkcijo, ki po naravi ni združljiva s članstvom v svetu.

Članu sveta zavoda preneha mandat zaradi razlogov iz prve, tretje, četrte in pete alineje prvega odstavka z dnem, ko svet zavoda ugotovi, da so nastali razlogi iz prejšnjega odstavka.

Članu sveta zavoda preneha mandat zaradi razlogov iz šeste in sedme alineje prvega odstavka z dnem prenehanja delovnega razmerja oziroma prenehanjem statusa odraslega, ki se izobražuje v zavodu.

Članu sveta zavoda preneha mandat zaradi razloga iz osme alineje prvega odstavka, z dnem pričetka dela na drugi funkciji.

Ko svet zavoda ugotovi, da je članu sveta zavoda prenehal mandat, o tem takoj obvesti pristojne za imenovanje oziroma izvolitev novega člana.

Če je prenehal mandat predstavniku delavcev ali odraslih, ki se izobražujejo v zavodu, svet takoj razpiše nadomestne volitve, razen če je prenehal mandat predstavniku odraslih, ki se izobražujejo v zavodu, zaradi razloga iz sedme alineje prvega odstavka.

Predstavnika odraslih, ki se izobražujejo v zavodu, kateremu je prenehal mandat zaradi razloga iz sedme alineje prvega odstavka, nadomesti tisti kandidat, ki je na volitvah zasedel mesto za njim.

12. člen

Svet zavoda opravlja naslednje naloge:

- imenuje in razreši direktorja,
- sprejme letni delovni in finančni načrt in poročilo o njuni uresničitvi,
- sprejme razvojni program in spremlja njegovo izvajanje,
- odloča o pritožbah v zvezi s statusom udeleženca kot drugostopenjski organ,
- odloča o pritožbah v zvezi s pravicami, obveznostmi in odgovornostmi delavcev iz delovnega razmerja,
- obravnava zadeve, ki mu jih predložijo organi javnega zavoda za izobraževanje odraslih ali drugi pristojni organi,
- obravnava pobude delavcev in reprezentativnega sindikata ter
- opravlja druge naloge, določene z zakonom in aktom o ustanovitvi.

13. člen

Poslovodni organ in andragoški vodja zavoda je direktor, ki opravlja naloge, določene z zakonom.

Poleg pogojev, določenih z zakonom, mora direktor obvladati italijanski jezik na višji ravni.

14. člen

Ustanovitelj ima do zavoda naslednje pravice in obveznosti:

- sprejme letni program izobraževanja odraslih,
 - redno zagotavlja sredstva za namene in v obsegu, kot jih v skladu z zakonom in tem odlokom določa proračun ustanovitelja,
 - spremlja skladnost porabe sredstev, ki jih je zavodu zagotovila v svojem proračunu, z nameni, za katere so bila sredstva zagotovljena,
 - odloča o statusnih spremembah,
 - daje pobude svetu zavoda in direktorju,
 - izvaja druge naloge in obveznosti ter uveljavlja pravice ustanovitelja, ki jih določajo predpisi.
- Zavod je dolžan ustanovitelju:
- zagotavljati namensko in racionalno rabo oziroma porabo vseh sredstev ustanovitelja, ki jih ima v upravljanju oziroma jih tekoče pridobiva za izvajanje dejavnosti, za katero je ustanovljen,
 - zagotavljati ustanovitelju podatke in informacije, potrebne za spremljanje stanja, izvajanje njegovih pravic, ob-

veznosti in pristojnosti do zavoda, planiranje razvoja zavoda in dejavnosti zavoda ter druge podatke v skladu z zakonom,

– na pristojnih organih obravnavati pobude ustanovitelja in mu poročati o sklepih teh organov,

– enkrat letno, na zahtevo ustanovitelja pa tudi med letom, poročati o izvajanju programa dela, o rezultatih poslovanja zavoda, o uporabi sredstev ustanovitelja in o drugih zadevah, o katerih mora biti oziroma bi želel biti ustanovitelj seznanjen zaradi celovitega spremljanja stanja v zavodu,

– omogočiti pooblaščenim osebam ustanovitelja, da na licu mesta preverjajo zakonitost, namenskost in racionalnost uporabe sredstev, ki jih zagotavlja za delo zavoda,

– voditi evidenci nepremičnega in premičnega stvarnega premoženja v skladu z veljavno zakonodajo,

– izvajati druge naloge in obveznosti, določene z zakonom, tem odlokom in drugimi predpisi.

15. člen

Zavod upravlja z nepremičninami, ki jih ustanovitelj da v upravljanje zavodu s posebno pogodbo in so namenjene za izvajanje dejavnosti, za katere je zavod ustanovljen.

Premoženje, s katerim upravlja zavod, je last ustanoviteljice.

Zavod lahko prostore v času, ko jih sam ne potrebuje, odda v najem pod pogoji, ki jih določi župan.

Zavod je dolžan upravljati premoženje iz prvega odstavka tega člena s skrbnostjo dobrega gospodarja.

Zavod lahko razpolaga s premičnim premoženjem s soglasjem ustanoviteljice, v njenem imenu poda soglasje župan.

16. člen

Zavod pridobiva sredstva za opravljanje javne službe iz proračuna Republike Slovenije, iz proračuna Mestne občine Koper, iz prispevkov udeležencev izobraževanja in drugih virov.

Presežek prihodkov nad odhodki, ki ga zavod ustvari s prodajo proizvodov oziroma storitev pri opravljanju svoje dejavnosti, se uporablja za plačilo materialnih stroškov, investicijsko vzdrževanje in investicije, po predhodnem soglasju ustanoviteljice pa tudi za plače. V njenem imenu poda soglasje župan.

17. člen

Zavod je pravna oseba in odgovarja za svoje obveznosti do višine sredstev, s katerimi razpolaga.

Ustanoviteljica odgovarja za obveznosti zavoda do višine sredstev, ki jih je dolžna zavodu zagotoviti v skladu z zakonom.

18. člen

Zavod mora v skladu z določili tega odloka uskladiti svojo organizacijo in delovanje ter sprejeti ali uskladiti splošne akte v roku šestih mesecev od uveljavitve tega odloka.

Dosedanji organi zavoda opravljajo svoje naloge do izteka mandata.

19. člen

Z uveljavitvijo tega odloka preneha veljati Odlok o ustanovitvi javnega zavoda za izobraževanje odraslih Ljudska univerza Koper (Uradne objave, št. 14/1997).

20. člen

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 014-17/2020

Koper, dne 5. novembra 2020

Župan
Mestne občine Koper
Aleš Bržan

Ai sensi dell'articolo 180 dello Statuto del Comune città di Capodistria (Bollettino Ufficiale nn. 40/00, 30/01 e 29/03 e Gazzetta Ufficiale della RS nn. 90/05, 67/06, 39/08 e 33/18)

PROMULGO IL DECRETO sull'istituzione dell'ente pubblico per l'istruzione degli adulti Università popolare Capodistria

Prot. n. 014-17/2020
Capodistria, 6 novembre 2020

Il Sindaco
Comune città di Capodistria
Aleš Bržan

Ai sensi del primo comma dell'articolo 27 della Legge sull'istruzione degli adulti (Gazzetta Ufficiale della RS, n. 6/18) e dell'articolo 27 dello Statuto del Comune città di Capodistria (Bollettino Ufficiale nn. 40/00, 30/01, 29/03 e Gazzetta Ufficiale della RS nn. 90/05, 67/06, 39/08 in 33/18), il Consiglio comunale del Comune città di Capodistria, riunitosi alla seduta il 5 novembre 2020, approva il seguente

DECRETO sull'istituzione dell'ente pubblico per l'istruzione degli adulti Università popolare Capodistria

Articolo 1

Con il presente decreto il Comune città di Capodistria, con sede a Capodistria, in Via Giuseppe Verdi n. 10 (nel testo a seguire: fondatore), istituisce l'Ente pubblico per l'istruzione degli adulti Università popolare Capodistria (nel testo a seguire: ente).

I diritti e gli obblighi spettanti al fondatore vengono esercitati dal Consiglio comunale e dal Sindaco.

Articolo 2

Denominazione dell'ente: Ljudska univerza Koper
Università popolare Capodistria
Sede dell'ente: Cankarjeva 33, 6000 Koper
Via Cankar 33, 6000 Capodistria

L'ente svolge la propria attività presso la sede dell'ente o anche presso indirizzi diversi.

L'ente può modificare la denominazione e l'indirizzo solamente previo consenso del fondatore.

Articolo 3

L'ente dispone di un sigillo circolare del diametro di 35 mm e 20 mm. Al centro del sigillo figura lo stemma della Repubblica di Slovenia, sul bordo invece figura la scritta della denominazione e della sede dell'ente in lingua slovena e in lingua italiana.

Il direttore approva l'atto di Delibera sulla custodia e sull'utilizzo dei sigilli dell'ente e designa i dipendenti, responsabili degli stessi.

Articolo 4

Le attività svolte dall'ente sono classificate in conformità all'Ordinanza sulla classificazione standardizzata delle attività (Gazzetta Ufficiale della RS, nn. 69/07 e 17/08):

85.200 Istruzione elementare
85.310 Istruzione media generale
85.320 Istruzione media tecnica e professionale
85.410 Istruzione superiore non terziaria
85.421 Istruzione superiore professionale
85.422 Istruzione superiore
47.890 Vendita al dettaglio su bancarelle e in mercati con altro tipo di merce

47.910 Vendita al dettaglio tramite posta o Internet
56.103 Pasticcerie e caffetterie
58.190 Altre attività editoriali
59.110 Attività di produzione cinematografica, di video e di programmi televisivi
59.120 Attività di post-produzione cinematografica, di video e di programmi televisivi
59.130 Attività di distribuzione cinematografica, di video e di programmi televisivi
59.200 Registrazione e pubblicazione di incisioni sonore e composizioni musicali
62.020 Consulenza in merito a impianti e programmi informatici
62.090 Altre attività legate alla tecnologia e ai servizi informatici
68.200 Locazione ed esercizio di immobili propri e in affitto
68.320 Gestione di immobili a pagamento o con contratto
70.210 Attività relazioni con il pubblico
70.220 Altro tipo di consulenza imprenditoriale e commerciale
72.200 Attività di ricerca e sviluppo nel settore delle scienze sociali e delle discipline umanistiche
73.200 Ricerche di mercato e sondaggi di opinione
82.190 Fotocopiatrice, predisposizione di documenti ed altre specifiche operazioni d'ufficio
82.300 Organizzazione di mostre, fiere, incontri
82.990 Altre attività amministrative altrimenti non classificabili
85.510 Istruzione, formazione e qualificazione in ambito sportivo e ricreativo
85.520 Istruzione, formazione e qualificazione in ambito culturale e artistico
85.590 Forme di istruzione, formazione e qualificazione altrimenti non classificabili
85.600 Attività accessorie per l'istruzione
88.910 Custodia giornaliera dei bambini
88.999 Altre forme di assistenza sociale senza alloggio
91.011 Attività bibliotecarie
91.012 Attività degli archivi
93.299 Altre attività per il tempo libero altrimenti non classificabili
96.090 Altre attività terziarie non classificate altrove.
L'attività dell'ente si considera quale servizio pubblico che attua nell'interesse pubblico. Le attività dell'ente possono essere svolte in lingua slovena o in lingua italiana. Le condizioni sono stabilite nei regolamenti settoriali.
Il servizio pubblico, esercitato dall'ente in conformità alla Legge sull'istruzione degli adulti, comprende:
1 attuazione di programmi di istruzione per gli adulti:
– programma di scuola elementare pubblicamente riconosciuto per gli adulti,
– programmi di istruzione pubblicamente riconosciuti per gli adulti, a seguito dei quali non si acquisisce l'istruzione pubblicamente riconosciuta,
– programmi di istruzione non formali per gli adulti;
2 attività di consulenza per:
– l'inclusione nel programma di scuola elementare per gli adulti e per il proseguimento del percorso formativo,
– l'inclusione in programmi di istruzione pubblicamente riconosciuti per gli adulti, a seguito dei quali non si acquisisce l'istruzione pubblicamente riconosciuta,
– l'inclusione in programmi di istruzione non formali per gli adulti,
– l'identificazione e la documentazione delle conoscenze, capacità e abilità, acquisite durante l'istruzione non formale e lo studio non formale in base alla documentazione, e cioè per motivi di crescita personale, proseguimento dell'istruzione e inclusione nel mercato di lavoro, e
– lo studio indipendente;

3 altre attività: condivisione delle conoscenze e altre forme di studio, coordinamento e attuazione di mansioni rilevanti in ambito nazionale per l'istruzione degli adulti, attività per lo sviluppo e l'incentivazione dell'istruzione degli adulti, attività internazionale, attività di pubblicazione, informazione, pubblicizzazione e altre mansioni.

Oltre alle attività di cui al primo comma del presente articolo, l'ente svolge anche tutte le altre attività, necessarie per la sua esistenza e per il suo operato, ma che non rappresentano attuazione diretta delle attività.

Le attività economiche svolte dall'ente devono essere destinate esclusivamente allo svolgimento delle attività, per le quali si istituisce l'ente, e vengono finanziate esclusivamente da fonti non pubbliche.

Articolo 5

Sono organi dell'ente:

- consiglio dell'ente,
- direttore.

Articolo 6

Sono organi tecnici dell'ente:

- collegio andragogico,
- organico tecnico.

Articolo 7

L'ente viene gestito dal consiglio dell'ente, che si compone di 5 membri.

Compongono il consiglio dell'ente:

- due rappresentanti del fondatore,
- due rappresentanti dei dipendenti, e
- un rappresentante degli adulti che frequentano i corsi di istruzione presso l'ente.

I membri del consiglio vengono nominati ovv. eletti per quattro anni e possono essere nuovamente nominati ovv. eletti per un massimo di due mandati consecutivi.

Il consiglio dell'ente si costituisce quando sono eletti almeno tre dei cinque membri.

Il consiglio dell'ente delibera con la maggioranza dei voti di tutti i membri.

Il consiglio regola in dettaglio la propria attività con il regolamento di procedura.

Articolo 8

Il Consiglio comunale del Comune città di Capodistria nomina i rappresentanti del fondatore, di cui uno su proposta della Comunità autogestita della nazionalità italiana di Capodistria.

I rappresentanti dei dipendenti vengono eletti dai medesimi con elezioni dirette a scrutinio segreto. I dipendenti propongono i candidati al collegio dei dipendenti, in seno al quale si redige la lista dei candidati.

Il rappresentante degli adulti che frequentano i corsi di istruzione presso l'ente viene eletto dagli adulti stessi con elezioni dirette a scrutinio segreto, dalla lista dei candidati, redatta dalle comunità di sezione.

Nel caso in cui presso l'ente non siano organizzate comunità di sezione, gli adulti che frequentano i corsi di istruzione presso l'ente propongono i propri rappresentanti per sezione ovv. classe e altri gruppi di studio.

Articolo 9

Al minimo 3 mesi prima dello scadere del mandato, il consiglio dell'ente approva l'atto di delibera sull'indizione delle elezioni, stabilisce lo scadenziario per l'esecuzione delle stesse e nomina la commissione elettorale, che si compone di 3 membri.

Le elezioni si eseguono al minimo 15 giorni prima dello scadere del mandato al consiglio dell'ente.

Articolo 10

Si stabilisce in dettaglio i procedimenti di elezione dei membri del consiglio dell'ente rappresentanti dei dipendenti e

degli adulti che frequentano i corsi di istruzione presso l'ente, nonché la rimozione dei rappresentanti dei dipendenti dell'ente dal consiglio dell'ente, con un atto interno.

Articolo 11

Il mandato del membro del consiglio termina:

- se perde il diritto al voto,
- se viene destituito dall'organo che lo aveva nominato,
- se diventa permanentemente inabile all'attuazione della carica,
- se viene condannato in definitiva alla pena incondizionata di reclusione per un periodo più lungo di sei mesi,
- se si dimette,
- se termina il rapporto di lavoro al rappresentante dei dipendenti,
- se termina lo status di adulto che frequenta i corsi di istruzione presso l'ente al rappresentante degli adulti,
- se viene nominato ad una carica non compatibile con la carica di membro del consiglio.

Al membro del consiglio termina il mandato per i motivi di cui al primo, terzo, quarto e quinto alinea del primo comma a decorrere dal giorno in cui il consiglio dell'ente rileva i motivi di cui al comma precedente.

Al membro del consiglio termina il mandato per i motivi di cui al sesto e al settimo alinea del primo comma a decorrere dal giorno in cui termina il rapporto di lavoro ovv. lo status di adulto che frequenta i corsi di istruzione presso l'ente.

Al membro del consiglio termina il mandato per il motivo di cui all'ottavo alinea del primo comma a decorrere dal primo giorno di lavoro con l'altra carica.

Quando il consiglio dell'ente rileva che a un membro è terminato il mandato, informa immediatamente i soggetti competenti alla nomina ovv. elezione di un nuovo membro.

Se termina il mandato a un rappresentante dei dipendenti o degli adulti che frequentano i corsi di istruzione presso l'ente, il consiglio indice immediatamente le elezioni suppletive, salvo nel caso in cui termina il mandato al rappresentante degli adulti che frequentano i corsi di istruzione presso l'ente per il motivo di cui al settimo alinea del primo comma.

Sostituisce il rappresentante degli adulti che frequentano i corsi di istruzione presso l'ente, al quale è terminato il mandato per il motivo di cui al settimo alinea del primo comma, il candidato che si era classificato secondo alle elezioni.

Articolo 12

Il consiglio dell'ente svolge le seguenti mansioni:

- nomina e destituisce il direttore,
- approva il piano annuale di lavoro e il piano finanziario, nonché la relazione sulla realizzazione degli stessi,
- approva il programma di sviluppo e segue la realizzazione dello stesso,
- delibera in merito ai ricorsi relativi allo status di utente in qualità di organo di secondo grado,
- delibera in merito ai ricorsi relativi ai diritti, agli obblighi e alle responsabilità dei dipendenti, di cui al rapporto di lavoro,
- esamina le questioni presentategli dagli organi dell'Ente pubblico per l'istruzione degli adulti o da altri organi competenti in materia,
- esamina le mozioni dei dipendenti e del sindacato rappresentativo, e
- svolge altri compiti, stabiliti dalla legge e dall'atto di istituzione.

Articolo 13

Il direttore dell'ente è l'organo amministrativo e il responsabile andragogico dell'ente; egli svolge le mansioni stabilite dalla legge.

Oltre alle condizioni, stabilite dalla legge, il direttore deve avere una padronanza della lingua italiana ad alto livello.

Articolo 14

Il fondatore ha i seguenti diritti e obblighi nei confronti dell'ente:

- approvare il programma annuale di istruzione degli adulti,
- garantire regolarmente i fondi per gli scopi e nella misura stabilita dal bilancio di previsione del fondatore in conformità alla legge e al presente decreto,
- seguire il consumo dei fondi, garantiti all'ente nell'ambito del proprio bilancio di previsione, e controllare che siano conformi agli scopi presentati dall'ente,
- deliberare in merito alle modifiche dello status,
- presentare mozioni al consiglio dell'ente e al direttore,
- eseguire le mansioni e gli obblighi, nonché realizzare i diritti di fondatore, come stabiliti dalla normativa.

L'ente ha i seguenti obblighi nei confronti del fondatore:

- garantire l'uso mirato e razionale ovv. il consumo di tutti i fondi del fondatore, assegnatigli alla gestione ovv. acquisiti nell'anno corrente per l'attuazione delle attività, per le quali è istituito,
- garantire al fondatore i dati e le informazioni, necessari per il controllo delle condizioni, la realizzazione dei diritti, obblighi e competenze nei confronti dell'ente, pianificare lo sviluppo dell'ente e delle sue attività, nonché gli altri dati in conformità alla legge,
- esaminare le mozioni del fondatore presso gli organi competenti e relazionarlo in merito alle deliberazioni approvate da detti organi,
- relazionare il fondatore una volta all'anno, e su richiesta anche durante l'anno, sulla realizzazione del programma di lavoro, sui risultati gestionali dell'ente, sul consumo dei fondi del fondatore e su altre questioni, in merito alle quali fondatore deve ovv. vorrebbe essere informato per una visione integrata sull'operato dell'ente,
- permettere ai soggetti autorizzati del fondatore di controllare in loco il consumo legittimo, mirato e razionale dei fondi, garantitigli per l'operato dell'ente,
- gestire il registro del patrimonio reale immobile e mobile in conformità alla legislazione vigente in materia,
- realizzare altre mansioni e obblighi, stabiliti dalla legge, dal presente decreto e da altra normativa.

Articolo 15

L'ente gestisce gli immobili, conferitigli in gestione dal fondatore con apposito contratto per l'attuazione delle attività, per le quali l'ente è istituito.

Il patrimonio gestito dall'ente è proprietà del fondatore.

L'ente può assegnare in locazione i locali per il tempo in cui non li necessita alle condizioni stabilite dal Sindaco.

L'ente è tenuto a gestire il patrimonio di cui al primo comma del presente articolo con la dovuta diligenza.

L'ente può gestire il patrimonio mobile previo consenso del fondatore; l'apposito consenso viene emesso dal Sindaco.

Articolo 16

L'ente acquisisce i fondi per l'attuazione del servizio pubblico dal bilancio di previsione della Repubblica di Slovenia, dal bilancio di previsione del Comune città di Capodistria, dai contributi degli utenti dell'istruzione e da altre fonti.

L'eccedenza delle entrate sulle uscite, realizzata dall'ente con la vendita dei prodotti ovv. dei servizi nell'ambito della propria attività, si utilizza per saldare le spese materiali, la manutenzione d'investimento e gli investimenti, e anche per gli stipendi, previo consenso del fondatore. L'apposito consenso viene emesso dal Sindaco.

Articolo 17

L'ente è soggetto giuridico e risponde dei propri doveri fino all'ammontare dei fondi di sua gestione.

Il fondatore risponde dei doveri dell'ente fino all'ammontare dei fondi che deve garantire all'ente in conformità alla legge.

Articolo 18

In conformità alle disposizioni del presente decreto, l'ente è tenuto ad armonizzare la propria organizzazione e la propria attività e approvare o armonizzare gli atti generali nel termine di sei mesi dall'entrata in vigore del presente decreto.

Gli organi finora in carica svolgono le proprie mansioni fino allo scadere del mandato.

Articolo 19

Con l'entrata in vigore del presente decreto cessa il vigore del Decreto sull'istituzione dell'Ente pubblico per l'istruzione degli adulti Università popolare di Capodistria (Bollettino Ufficiale n. 14/1997).

Articolo 20

Il presente decreto entra in vigore il giorno successivo alla sua pubblicazione nella Gazzetta Ufficiale della Repubblica di Slovenia.

Prot. n. 014-17/2020

Capodistria, 5 novembre 2020

Il Sindaco
Comune città di Capodistria
Aleš Bržan

LJUBLJANA

3117. Dopolnitev Cenika za obračun storitev, ki se nanašajo na izvajanje nalog upravljanja s pokopališči v Mestni občini Ljubljana

Na podlagi 51. člena Statuta Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 24/16 – uradno prečiščeno besedilo) in drugega odstavka 50. člena Odloka o pokopališkem redu v Mestni občini Ljubljana (Uradni list RS, št. 9/18 in 64/18 – popr.) je župan Mestne občine Ljubljana sprejel

**DOPOLNITEV CENIKA
za obračun storitev, ki se nanašajo
na izvajanje nalog upravljanja s pokopališči
v Mestni občini Ljubljana**

1. člen

V Ceniku za obračun storitev, ki se nanašajo na izvajanje nalog upravljanja s pokopališči v Mestni občini Ljubljana (Uradni list RS, št. 22/19 in 77/19) se v prvem odstavku 2. člena v tabeli:

– za vrstico pod zap. št. 64. »IZDELAVA NAPISA – RAZTROS – GAJ SPOMINA II – ZALIV I IN II« doda nova 64.a vrstica, ki se glasi:

»64. a	IZDELAVA NAPISA – RAZTROS – GAJ SPOMINA II – ZALIV IV	503,75«
--------	---	---------

2. člen

Ta dopolnitev cenika začne veljati naslednji dan po objavi Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 007-11/2019-10

Ljubljana, dne 19. novembra 2020

Župan
Mestne občine Ljubljana
Zoran Janković

MEDVODE**3118. Odlok o spremembah Odloka o obdelavi določenih vrst komunalnih odpadkov in odlaganju ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov**

Na podlagi 3. in 7. člena Zakona o gospodarskih javnih službah (Uradni list RS, št. 32/93, 30/89 – ZZLPPO, 127/06 – ZJZP, 38/10 – ZUKN in 57/11 – ORZGJS40), 149. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13 56/15, 102/15, 30/16, 42/16, 61/17 – GZ, 68/17, 21/18 – ZNorg, 84/18 – ZIURKOE, 49/20 – ZIUZEOP, 61/20 – ZIUZEOP-A in 80/20 – ZIUOOPE) in 18. člena Statuta Občine Medvode (Uradni list RS, št. 51/14, 55/14 – popr., 17/18 in 97/20) je Občinski svet Občine Medvode na 12. seji dne 18. novembra 2020 sprejel

O D L O K**o spremembah Odloka o obdelavi določenih vrst komunalnih odpadkov in odlaganju ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov****1. člen**

V Odloku o obdelavi komunalnih odpadkov in odlaganju ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov (Uradni list RS, št. 31/16 in 17/18) se v 3. členu drugi stavek spremeni tako, da se glasi:

»Izvajalec javne službe je JAVNO PODJETJE VODO-VOD KANALIZACIJA SNAGA d. o. o.«

2. člen

V 4. členu se beseda »junija« nadomesti z besedo »decembra«.

3. člen

V 8. členu se sedma alineja spremeni tako, da se glasi:

»– zajemati plin iz obdelave odpadkov in odlagališni plin ter ju predelovati,«.

4. člen

V 11. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Cena storitev javne službe se določa skladno s predpisi, ki urejajo oblikovanje cen storitev javne službe. Ceno predlaga izvajalec javne službe z elaboratom o oblikovanju cen storitev javne službe in ga predloži Svetu ustanoviteljev javnih podjetij, povezanih v JAVNI HOLDING LJUBLJANA, d. o. o., v potrditev.

Obračunsko obdobje znaša eno leto.«

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA**5. člen**

V obračunskih obdobjih za leti 2019 in 2020 se izračunane predračunske cene iz Elaborata o oblikovanju cen storitev gospodarskih javnih služb obdelave določenih vrst komunalnih odpadkov in odlaganja ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov v RCERO Ljubljana za obdobje 2019–2021 upoštevajo kot predračunske cene za leto 2019 in za leto 2020.

6. člen

Ta odlok začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, razen določbe 4. člena tega odloka, ki začne veljati z dnem prenehanja veljavnosti določb Sklepa

o tarifnem sistemu za obračun storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb ravnanja s komunalnimi odpadki (Uradni list RS, št. 105/15 in 73/17), ki se nanašajo na obračunsko obdobje.

Št. 354-39/2016-5

Medvode, dne 18. novembra 2020

Župan
Občine Medvode
Nejc Smole

3119. Sklep o izbrisu zaznambe grajenega javnega dobra lokalnega pomena

Na podlagi 247. člena Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17) in 18. člena Statuta Občine Medvode (Uradni list RS, št. 51/14 – uradno prečiščeno besedilo, 55/14 – popr., 17/18 in 97/20) je Občinski svet Občine Medvode na 12. seji dne 18. novembra 2020 sprejel

S K L E P**o izbrisu zaznambe grajenega javnega dobra lokalnega pomena****1. člen**

S tem sklepom se izbriše zaznamba »grajeno javno dobro lokalnega pomena« na nepremičninah:

– katastrska občina 1976 Preska: parc. št. 314/1 in parc. št. 1274/4.

2. člen

Nepremičnini iz 1. člena tega sklepa izgubita status grajenega javnega dobra lokalnega pomena na podlagi ugotovitvene odločbe, ki jo po uradni dolžnosti izda občinska uprava.

3. člen

Ta sklep začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 478-225/2020-1

Medvode, dne 18. novembra 2020

Župan
Občine Medvode
Nejc Smole

3120. Sklep o ukinitvi statusa javnega dobra

Na podlagi 247. člena Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17) in 18. člena Statuta Občine Medvode (Uradni list RS, št. 51/14 – uradno prečiščeno besedilo, 55/14 – popr., 17/18 in 97/20) je Občinski svet Občine Medvode na 12. seji dne 18. novembra 2020 sprejel

S K L E P**o ukinitvi statusa javnega dobra****1. člen**

S tem sklepom se ukine status »javno dobro« na nepremičninah:

– katastrska občina 1974 Zgornje Pirniče: parc. št. 1011/9;
– katastrska občina 1980 Topol: parc. št. 672/3, parc. št. 672/5, parc. št. 672/8, parc. št. 672/9 in parc. št. 672/11.

2. člen

Na nepremičninah iz 1. člena tega sklepa se vknjiži lastninska pravica v korist Občine Medvode, Cesta komandanta Staneta 12, 1215 Medvode, matična številka: 5874564000.

3. člen

Ta sklep začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 478-224/2020-1

Medvode, dne 18. novembra 2020

Župan
Občine Medvode
Nejc Smole

POPRAVKI

3121. Popravek Zakona o fiskalnem pravilu

Na podlagi četrtega odstavka 11. člena Zakona o Uradnem listu Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 112/05 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 109/09, 38/10 – ZUKN in 60/17 – ZPVPJN-B) Uradni list RS objavlja

P O P R A V E K
Zakona o fiskalnem pravilu

V Zakonu o fiskalnem pravilu, objavljenem v Uradnem listu RS, št. 55/15, z dne 24. 7. 2015, se kratica v naslovu zakona pravilno glasi »ZFisP«.

Št. 7/2020

Ljubljana, dne 30. novembra 2020

Denis Stroligo
direktor

VSEBINA**DRŽAVNI ZBOR**

3110.	Zakon o varstvu osebnih podatkov na področju obravnavanja kaznivih dejanj (ZVOPOKD)	8441
3111.	Zakon o spremembah Zakona o pacientovih pravicah (ZPacP-B)	8458

DRUGI DRŽAVNI ORGANI IN ORGANIZACIJE

3112.	Certifikacijske specifikacije za atestiranje ultralahkih motornih letal (druga izdaja)	8459

OBČINE**IVANČNA GORICA**

3113.	Sklep o imenovanju predstavnikov ustanovitelja v Svet javnega zavoda Osnovne šole Stična	8525
3114.	Sklep o imenovanju predstavnika Občine Ivančna Gorica v Svet javnega zavoda Mestna knjižnica Grosuplje	8525

KOPER

3115.	Odlok o razveljavitvi Odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za ureditev 'Centralnega parka Koper'	8525
3116.	Odlok o ustanovitvi javnega zavoda za izobraževanje odraslih Ljudska univerza Koper	8526

LJUBLJANA

3117.	Dopolnitev Cenika za obračun storitev, ki se nanašajo na izvajanje nalog upravljanja s pokopališči v Mestni občini Ljubljana	8531

MEDVODE

3118.	Odlok o spremembah Odloka o obdelavi določenih vrst komunalnih odpadkov in odlaganju ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov	8532
3119.	Sklep o izbrisu zaznambe grajenega javnega dobra lokalnega pomena	8532
3120.	Sklep o ukinitvi statusa javnega dobra	8532

POPRAVKI

3121.	Popravek Zakona o fiskalnem pravilu	8533

